

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Γ. ΓΚΟΥΤΟΥ

**ΤΑ ΜΑΘΗΤΙΚΑ ΜΟΥ ΧΡΟΝΙΑ
ΣΤΗΝ ΚΟΝΙΤΣΑ**

1951 - 1957

ΑΘΗΝΑ 1990

Επικήνυστα Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Αφιερώνεται
στον^ς συμμαθητές μου.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ Δ-28211 (α)
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 18/9/91
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 398094053 ΓΤΟ

κωδ. εγγ. τονδ6

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Οι είσαγωγικές έξετάσεις μου στό Γυμνασιο	Σελ.	7
- Τδ σπίτι πού νοίκιαζα.....	"	9
- 'Η έπιβοσή μας στά μαθήματα.....	"	II
- Στήν 'Ιστορία.....	"	I3
- Στήν "Επίθεση.....	"	I5
- Στά 'Αρχαία.....	"	I9
- Στά Λατινικά.....	"	21
- Στά Θρησκευτικά.....	"	23
- Στά Μαθηματικά.....	"	25
- Στή Γυμναστική.....	"	27
- Οι διενφορες ζωηρότητές μας.....	"	31
- Οι ζαβολιές μας στό σπίτι.....	"	35
- 'Η διασκέδασή μας.....	"	37
- Οι διακοπές.....	"	39
- Οι συνθήκες διαβιώσεώς μας.....	"	41
- 'Η τροφοδοσία μας άπό τό χωριδ.....	"	45
- 'Η διατροφή.....	"	47
- 'Η ένδυμασία.....	"	49
- 'Η άποφοίτηση άπό τό Γυμνασιο.....	"	51
- Τδ 'Ημερολόγιο μου στό Γυμνασιο.....	"	53
- 'Επιθέσεις μου κατ' οίκου.....	"	67
- 'Αποχαιρετισμός στά θρανία (ποίημα).....	"	81
- Κατάλογος τών καθηγητῶν καὶ συμμαθητῶν μου "		84

Οι εἰσαγωγικές έξετάσεις που στό Γυμνάσιο

Τόν 'Ιούλιο τοῦ 1951 είχα τελειώσει τό Δημοτικό Σχολεῖο τοῦ χωριοῦ μου καὶ είχα τήν εύκαιρία νᾶ πάνω στίς Κατασκηνώσεις τῆς Βέσσανης-Πιωγιώνου ὅλο τό καλοκαίρι. Επιστρέφοντας τόν Σεπτέμβριο στό χωριό μου (τό Γανναδιό) καλοθρευμένος καὶ φορτωμένος ιστορίες, τό μόνο πού θὰ μποροῦσα νᾶ οὖν ηταν νᾶ βοηθῶ στίς άγροτικές δουλειές τό σπίτι, νᾶ κυνηγῶ μὲ τήν αφενδόνα πουλιά καὶ νᾶ παίζω μπάλα καὶ άλλα παιχνίδια στό μεσοχώρι, ώς ὅτου ἐνηλικιωθῶστε νᾶ μπορῶ νᾶ κυνηγῶ τό μεροκάματο. Τότε ὁ πατέρας μου ἔκανε τή θηέφη πώς θὰ μποροῦσα νᾶ μάθω λίγα γράμματα ἀκόμη, κοντά στόν μεγαλύτερο ἀδελφό μου στό Γυμνάσιο Κοντοτηγιάς, μιᾶς καὶ η οἰκονομική ἐπιβάρυνση δέν θὰ ηταν ετοιμαντική.

Τήν άλλη κιδλας μέρα μέ τήν εύκαιρία πού κάποιος χωριανός μου μαθητής τοῦ Γυμνασίου θά κατέβαινε στήν Κόνιτσα, μέ πήρε μαζί του γιά νᾶ δώσω έξετάσεις. Μοῦ ἔδωσε δύο βιβλία του νᾶ προετοιμασθῶ στίς λίγες μέρες πού είχα μπροστά μου καὶ κατεβήκαμε πεζοπορώντας μιᾶς ὥρα ώς τόν αὐτοκινητόδρομο. Ανεβήκαμε στήν Κάρδοτσα ενός φορτηγού πού ἔκανε τήν συγκοινωνία καὶ βολευθήκαμε ὅπως-ὅπως καβάλλα σέ κάτι παραγεμέστηνα τσουβάλια, κυβώτια, τενεκέδες καὶ άλλα ἀντικείμενα, μαζί μέ πολλούς ἀκόμη ἐπιβάτες ἀπό τά γύρω χωριά πού σ'όλο τόν δρόμο ἔκαναν ἐμετό.

Στήν Κόνιτσα μέ φιλοξένησε στό δωμάτιό του ἔνας χωριανός μου πού είχε ενα ούζερί στήν κέντρική πλατεία. Ως ἀργά τά μεσάνυχτα πού ἔψυγαν εγα-ένας οι θαμῶνες τοῦ ούζερί καθδύουν πίσω ἀπό εναν μακρύ πάγκο καὶ ἔλυνα ἀσκήσεις. Άριθμητικής μέ ἔναν ἄλλον ὑποφήφιο πού δέ πατέρας του είχε πλουτίσει στό Κογκό. Μᾶς βοηθοῦσε ενας μαθητής πού ηταν πρώτος στήν τάξη του καὶ είχε ἀναλάβει νᾶ προετοιμάσει τόν φίλο μου γιά τίς έξετάσεις. Έσενα, μοῦ είπε, σέ ἔχω σίγουρο ὅτι θὰ πετύχεις, μέ αὐτόν πού μοῦ τόν φόρτωσαν δέν ξέρω τί νᾶ οὖν. Είχα μαζί μου ἔνα σακούλι μέ πίττα καὶ άλλα φαγώσιμα ἀλλά ομπρέμαν προτίμησε νᾶ μοῦ

κάνει αύτός τό τραπέζι. "Έμενε σ' ένα παλιό σπίτι με πολλά δωμάτια πού τα είχαν ένοικιάσει χωριάτες που μετά τόν πόλεμο έφαχναν στήν πόλη για να μιλά δουλειδιά.

"Αν καί δέν πρόλαβα να προετοιμασθώ καλά για τις έξετάσεις, πέτυχα στό Γυμνάσιο, με θέμα έκθεσεως "τδ Σχολεῖο τοῦ χωριοῦ μου" καί μια έρώτηση στήν 'Αριθμητική θυματική, πού μόνο έγω άπαντησα σωστά άπό τήν ομάδα μου, "πώς διαιροῦμε κλάση με κλάσμα".

Τδ σπίτι ποθ νοϊκιαζα

Τδν ίδιο κιδλας μήνα είχε βρεί δ πατέρας μου
ενα δωμάτιο μέ 50 δρχ. ενοίκιο, νά μένουμε μέ τδν με-
γαλύτερο άδελφό μου. Νοικάρισα ήταν μία γριά, συγγενής
τοδ Πατριάρχη Αθηναγόρα τής Κων/πόλεως. Άξιοπρεπής
γυναῖκα, χωρίς ίδιοτροπίες, σπάνια έπενέβαινε στή ζωή
μας.

Ήταν ενα ορθογώνιο πέτρινο σπίτι, δέδροφο, μέ
τέσσερα δωμάτια πάνω καί τέσσερα κάτω συμμετρικά καί
δύο μεγάλες σάλες. Μπροστά είχε μιά μακρόστενη πλαιο-
στρωμένη αύλη μέ μεγάλη αύλοπορτα καί κάτω άπό τήν
αύλη εναν λαχανόκηπο άπό τήν μία αίκρη τοδ σπιτιού
ώς τήν αλλη. Είχε μία άκρη αύλη κοντά στήν έξωτερη-
κή κουζίνα καί ολος αύτός ο χώρος περιβάλλονταν άπό
εναν πετρότοιχο φηλότερο άπό τδ μπδε μου.

Όταν πήγαμε στό σπίτι αύτό βρίναμε ενα άκρη
μη δωμάτιο νοικιασμένο άπό εναν άλλο μαθητή πού εμε-
νε μέ τδν άδελφό του, τήν άδελφή του καί δύο άκρη μη
χωριανούς του πού διόλευαν ράφτες. Τδ σπίτι αύτό έ-
πειδή εμοιαζε στήν κατασκευή του μέ τδ κτίριο τοδ
Γυμνασίου μας καί άκρη έπειδή ήταν τό κέντρο διερ-
χομένων σλων τῶν μαθητῶν τής γειτονιάς μας, τδ λέγα-
με παράρτημα Γυμνασίου.

Επίσης στεγάσθηκαν γιά μικρά διαστήματα
πληθώρα συγγενῶν, χωριανῶν καί φίλων μας πού ερχον-
ταν γιά δουλειές στήν πόλη καί μπορώ νά πω πώς οι
γυνωριμίες μας αύτές εφτιαχναν ενα όλοκληρο χωριό.
Απ' ολούς ομως μόνο έγω μέ τδν άδελφό μου περάσαμε
όλα τά χρόνια μας στό Σχολεῖο σ' αύτό τό σπίτι. Ε-
μεῖς ρυθμίζαμε βασικά τήν ζωή του καί άκρη στά
χρόνια μας πήρε τήν αίγλη τοδ Παραρτήματος. Οι ενοι-
κιαστές του ποτέ δέν ξεπερνούσαν τά δέκα ατόμα καί
δέν ήταν πάντα ολοι μαθητές. Εναλλάσσονταν ομως κά-
θε χρόνο για αύτό καί οι γυνωριμίες μας ήταν πολλές.

Ενημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόντας

•Η ἐπίδοσή μας στά μαθήματα

Στό Παράρτημα ἔρχονταν ὅλοι νᾶ ρωτήσουν γιὰ τὰ μαθήματα, νᾶ παίξουν καὶ νᾶ κουβεντιάσουν τὰ βράδυα στήν αὐλή του. Στά χρόνια μου πέρασαν σᾶν ἐνοικιαστές, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, γύρω στοῦς δέκα μαθητές ἀπὸ τοῦς καλύτερους στήν τάξη τους. Θέλω νᾶ πιστεύω ὅτι τό Παράρτημα ἀποτελοῦσε τήν ELITE¹ τοῦ Γυμνασίου μας καθώς καὶ τήν πνευματική γωνιά τῆς πόλης.

Οἱ μαθητές τοῦ Παραρτήματος χαρακτηρίζονται γιὰ τήν ἐλεύθερη μάθηση. Διν πρωτεύουμε στήν τάξη μας δέν ήταν καθόλου αὐτός ὁ επόχος μας. Ἔρχονταν σᾶν συνέπεια τῆς μελέτης. Άναμε κάθε ἀπορία μεταξύ μας καὶ διαβάζαμε τό ίδιο συστηματικά πάντα, ἀποβλέποντες στήν ἀρίστη μάθηση. Ποτὲ δέν θυμάμαι νᾶ πῆγα ἀδιάβαστος στό Σχολεῖο. Αιδημη δέν ἀφήναμε κενά στή διδασκομένη ψήη. Ετσι μπορῶ νᾶ πῶ πῶς ήταν λίγες οἱ περιπτώσεις ποὺ δυσκολευόμασταν νᾶ δώσουμε τή σωστή ἀπάντηση στό Σχολεῖο, τουλάχιστον στήν διδασκομένη ψήη. Πολλές ἀπό τίς ἔρωτήσεις μας στοῦς καθηγητές τοὺς ἔφερναν σὲ δύσκολη θέση. Οπως ἐκείνη ποὺ κάναμε κάποτε στόν θεολόγο: „Αφοῦ ὁ θεός εἰναι παντοδύναμος μπορεῖ καὶ νᾶ πεθάνει, ἂν θέλει, ἀλλὰ τότε δέν θα εἰναι ἀθάνατος.“ Όμως οἱ ὑποχρεώσεις μας στόν τρόπο διδασκαλίας ποὺ ἐπέβαλε τό Γυμνάσιο δέν ἀφήναν μεγάλα περιθώρια γιὰ καλλιέργεια σχεδόν στό σύνολο τῶν μαθητῶν. Ή διάχοντες τοῦ ἐπαγγέλματος στένευαν μέ θεοῖς τοῦς καθηγητές μας. Μερικές αντιδράσεις μου γιὰ οὐσιώδη μάθηση συγκρούσθηκαν ἀπαγορευτικά. Άλλα καὶ μετά τό Γυμνάσιο στάθηκε ἀδύνατον νᾶ ἐπιπλεύσω μέ τίς δικές μου δυνάμεις ὑπεύθυνα, μέσα σ' εναν κόσμο ποὺ ἀπὸ ἀγρότες μετεβλήθησαν ξαφνικά σὲ πρωτευουσιάνους κοσμοπολίτες. Ήδη ηθελα νᾶ τονίσω ἴδιαίτερα τήν ἐξαίρετη μέν συμπεριφορά τῶν Κονιτσιωτῶν σ' ἐμάς τά

χωριατόπαιδα άλλα καί τήν ελλειφη ίνανῶν ἀνθρώπων νά τούς συμβόλευθοῦμε στά διάφορα προβλήματά μας, πχ. στόν ἐπαγγελματικό προσανατολισμό. Οι καθηγητές μας ήταν άπλησίαστοι σέ τέτοιες οἰκειότητες.

Στά δύο τελευταῖα μας χρόνια στό Γυμνάσιο συγκατοικήσαμε μέ τόν Στεργίου καί τόν Μπίμπα πον ήταν οί πρῶτοι μαθητές στήν τάξη τους καί τό Παράρτημα ἀνέβηκε αἰσθητά, μιδας καί ἄλλωστε οί δεσμοί μας μ' αὐτούς ήταν καθημερινοί ἀπό τίς πρῶτες ἀκόμη τάξεις σᾶν γείτονες καί συμμαθητές. Εἶχαμε ἄλλωστε μεγαλώσει καί δρέπαμε τούς καρπούς τῶν ιδπῶν μας.

Μερικοί ἀπό τούς μαθητές εἶχαν ίδιαιτερη ἐπίδοση σέ όρισμένα μαθήματα. Ο Πολίτης ήταν πολὺ καλὸς στά Αατινικά, ὁ Τσιόγκας στή Χημεία (εἶχε ἐργαστήριο Χημείας στό σπίτι του), ὁ Τζάφος στά Μαθηματικά, ὁ ἀδελφός μου Βασίλης στήν "Εκθεση, ο Γκάσιος στή Γυμναστική καλπ.

Από τό 1956 ἀρχισαν νά νοικιάζουν δωμάτια στό Παράρτημα καί καπέλλες τοῦ Γυμνασίου.

Στίς ἔξη τάξεις τοῦ ὄκταταξίου Γυμνασίου μας ἀπό τίς θυμάματα ήταναμε Ιστορία, "Εκθεση, Αρχαῖα, Αατινικά, Θρησκευτικά, Μαθηματικά, Γυμναστική, καθώς καί Φυσική, Χημεία, Κοσμογραφία, Γεωγραφία, Ανθρωπολογία, Ζωολογία, Δογική, Ψυχολογία, Φυτολογία, Ιγιεινή. Τά τελευταῖα μαθήματα μᾶς ήταν μᾶλλον ἀδιάφορα καί ήφρουντίδα μας περιορίζονταν στήν διδασκομένη ὑλη.

Στήν 'Ιστορία

Νομίζω πώς ή 'Ιστορία ήταν τό μάθημα πού περισσότερο άπό κάθε άλλο άγαπούσαμε. Χίλιες δυό πηγές βρίσκαμε πέρα άπό την διδασκομένη υλή να προσθέσουμε στά περιθώρια τοῦ βιβλίου μέ φιλ& γράμματα καί νά συμπληρώσουμε, νά ρωτήσουμε, η καί νά διαφωνήσουμε μέ τόν καθηγητή μας."Ο, τι άφορα την 'Ιστορία σέ ήμερο μηνίες καί τά γεγονότα σέ λεπτομέρειες γίνονταν άντικείμενο συζητήσεως καθημερινά έξω άπό τό Σχολεῖο. Κάποτε γράφαμε σέ διαγώνισμα άλλην θαστά όλους τούς αύτοκρντορες τοῦ Βυζαντίου μέ τίς χρονολογίες βασιλείας τους. Καί άλλοτε πάλι άνεπτυξα ενα θέμα στήν 'Ιστορία σέ διαγώνισμα "Εξαμήνου μέ τήν δική μου θέση γιατί είχα διαφωνήσει μέ τόν καθηγητή μου στά προφορικά. Τό διακινδύνευσα πεισματικά καί δικαιώθηκα μέ τήν μεσολάβηση τοῦ Γυμνασιάρχη, ένω οί άλλοι συμμαθητές μου τό είχαν λάθος.

Μέ τόν Μπέμπα πού είμασταν συμμαθητές, αύτδες πρώτος καί έγώ δεν τερος στήν έπιδοση σέ όλες τίς τάξεις, διαβάζαμε συχνά μαζί. Διάβαζε πρῶτα ὁ καθένας τό μάθημα μόνος του καί υστερα άνταμώναμε στήν αύλη για καί νά τό επαναλάβουμε. Πρῶτα λέγαμε τό γενικό περιεχόμενο τοῦ μαθήματος καί κατόπιν μέ τίς έπαναλήφεις φθάναμε στήν κατά λέξη ἀποστήθιση. Βαδίζοντας στό δρόμο για τό Σχολεῖο τό πρωΐ έπαναλαμβάναμε τό πρώτο μάθημα τής ώρας, καθώς άνταμώναμε μέ τά βιβλία στά χέρια, μέ άλλους συμμαθητές. "Δέν διάβασα σήμερα γιατί πήγα στό χωριό χθές καί αν μέ σηκώσει στό μάθημα κάηκα" ή "Για καί λέγε τί λέει παρακάτω", ηταν έρωτήσεις στό στόμα "ολλῶν" μαθητῶν έξω στήν αύλη τοῦ Σχολείου. Στά διαλείμματα άνταμώναμε παρέες-παρέες μέ άνοιχτά τά βιβλία στά χέρια καί κάναμε βόλτα πάνω-κάτω φιθυρίζοντας τό μάθημα, ένω περιμέναμε να χτυπήσει τό κουδούνι νά μπούμε μέσα στήν τάξη. "Οταν ο καθηγητής ανοιγε τόν κατάλογο πάγωνε ή τάξη άπό τήν άγωνία. Στίς είσαγωγικές έξετάσεις στή Σχολή Εύελπιδων ὁ ἀδελφός μου έπιασε τόν μεγαλύτερο βαθμό (20) στήν 'Ιστορία άπό όλους τούς ύποφήριους Εύελπιδες.

Ενημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κούτσας

Στήν "Εκθεση

Στήν "Εκθεση κυνηγούσαμε τίς φανταχτερές και έξειτημένες λέξεις πού τίς άποστηθίζαμε. Άγοράζαμε χαρτί μέ τήν όκα και φτιάχναμε όγκωδη τετράδια και σημειώναμε έκει κάθε γνωμικό και ρητό άπδ "Ελληνες και ξένους μεγάλους ανδρες, καθώς και τήν έρμηνεία διαφόρων λέξεων, τίς ώρατες φράσεις και τίς είσαγωγές και κατακλεῖδες γιά τίς 'Εκθέσεις, χωρίς φυσικά νά μᾶς τδ έπιβάλλει κανείς. Ο καβαλλάρης ήλιος μέ τό χρυσοστόλιστο αρμα του πού πρόβαλε άπδ τήν άνατολή, έμπαινε άπαραιτήτως στήν είσαγωγή τής 'Εκθέσεως όταν γράφαμε γιά έκδρομές. Οπως έπισης στίς 'Εκθέσεις κρίσεως λύναμε τήν άμηχανία μας μέ τή φράση: "Ενα άπδ τά μεγάλα γνωμικά τῶν 'Αρχαίων σοφῶν πού κατηγασαν τδ στερέωμα είναι και τό εν θέματι". Καί σάν κατακλεῖδα γιά τδν πλοῦτο ότε "δέν πρέπει νά είμαστε έπιλήσμονες τῶν κακῶν συνέπειῶν του" (άν καί οι καλές συνέπειές του μᾶς ήταν έντελῶς σύγνωστες στή φτώχεια πού μᾶς έδερνε). Τέλος καταλήγαμε στδ συμπέρασμα ότι "δ θεός έποιησε τά πάντα εν σοφίᾳ".

Στήν "Εκθεση και στά 'Αρχαῖα, είδικά στήν τάξη μου, μᾶς έκανε μάθημα ό ίδιος ό Γυμνασιάρχης μιά και ήταν μαζί μας και ή κόρη του καθώς και 5-6 άκομη παιδιά τῶν άρχοντων τής πόλης και φιλοδοξούσες νά βγάλει μιά σειρά μαθητῶν στά δικά του μέτρα. Επέμενε νά τυποποιούμε τδ θέμα τής 'Εκθέσεως σέ καλούπια πού εκ τῶν προτέρων μᾶς είχε δώσει. Δέν συμπαθούσε τίς φαντασίες. Γι 'αντό κι 'έγώ ξεσπούσα στό σπίτι. Βαστούσα ενα καθημερινό ήμερολόγιο μέ γεγονότα άπδ τήν μαθητική ζωή και ένα άλλο σημειωματάριο μέ ίστορίες, άνεκδοτα, φάρσες και παιχνίδια, κυρίως τής περιοχής Κονίτσης. Επίσης έγραψα ποιήματα. Μερικά σατυρικά πού άφορούσαν τους συμμαθητές μου τά διάβαζα στήν τάξη.

Πού και πού γράφαμε πολυσέλιδες βιογραφίες πού άπαγγέλαμε στδ Σχολεῖο στίς έπετείους τῶν μεγάλων έορτῶν. Πιδ πολύ θομως γράφαμε γιά τή ζωή στδ χω-

ριό ή στεγμιδυπα ἀπό τὴν μαθητική ζωή καί ἀφήναμε τότε τὴν φαντασία νᾶ ἐκφρασθεῖ ἐλεύθερα. Πιὸ σημαντικό καί αξιόλογο σὲ περιεχόμενο ἡταν ενα χονδρός τετράδιο τοῦ μεγαλύτερου ἀδελφοῦ μου μέ ίδιωματικές λέξεις καί φράσεις τῆς Ἐπαρχίας πού τὸ ιράτησε ὁ φιλόλογος καθηγητής μας ὅταν τὸ εἰδε. Εγὼ καυχόμουν γιὰ μιὰ πολυσέλιδη ποιητική ἔργασία μου μέ τὴ ρωα ἐναν βλάχο Ἐπαρχιώτη, σὲ γνήσια τοπική διάλεκτο πού μέρος της δημοσιεύθηκε στὴν "ΗΧΩ" τοῦ Γυμνασίου. Η "ΗΧΩ" ἡταν ἡ πρώτη ἐφημερίδα πού ἐκδόθηκε ἀπό τὸ Σχολεῖο μας. Πρωτεργάτης καί ἐκδότης ἡταν ὁ μικρότερος ἀδελφός μου. Έβγαινε σὲ πολύγραφο καί ἡταν πρωτοβουλία καί ἔργο ἀποκλειστικά τῶν μαθητῶν για τὸν ἄγαπηθηκε καί ἐνθουσίασε μαθητές, καθηγητές καί πολίτες τῆς πόλης. Στὴν "Ἐκθεση μὲ θέμα" ἡ "Αὐτογόνη τοῦ Σοφοκλέους" σὲ Πανελλήνιο διαγωνισμό τοῦ φροντιστηριακοῦ περιοδικοῦ "ΕΣΤΙΑ" πήρα τὸ πρῶτο βραβεῖο στὴν τελευταία τάξη.

Ο μεγαλύτερος ἀδελφός μου ἡταν ἵσως ὁ καλύτερος μαθητής τοῦ Γυμνασίου μας επάν χρόνια του στίς Ἐκθέσεις. Έγραψε αὐθόρυμητα παρά τές ἀντιρρήσεις τῶν καθηγητῶν του ἀλλὰ τὸν ἀπολάμβαναν οἱ συμμαθητές του. Φράσεις του καθιερώθηκαν σάν ἀπαραίτητες σὲ κάθε Ἐκθεση στὸ Σχολεῖο μας, μιὰ καί συνηθίζαμε νᾶ ἀποστηθίζουμε. Μετά ἀπό χρόνια, γιὰ παράδειγμα, συνάντησε στὰ Γιάννενα μιὰ συμμαθήτρια του πού ἡ πρώτη κουβέντα της ἡταν μιὰ φράση πού θυμόταν ἀκόμη ἀπό τές Ἐκθέσεις του.

Στὴν αὐλή τοῦ Παραρτήματος σύχναζε καί δλαϊκδς διανοητής τῆς πόλης Ντελιαμάνης πού μᾶς ἀπήγγειλε μέ στόμφο Κρυστάλλη ἡ μᾶς ἐξηγοῦσε τὸ βαθύτερο νόημα κάποιου γνωμικοῦ. Ερχονταν κοντά τὸ δεῖλε καί κάθονταν μόνος του ρεμβάζοντας στὸ πεζούλι τῆς ἐξώθυρας καί ἐνα-ένα μαζεύδημασταν γύρω του ὅλα τὰ παιδιά τῆς γειτονιᾶς καί συζητούσαμε συχνά ως ἀργά τὰ μεσάνυχτα στὸ ἀμυδρό φῶς τῆς κολόνας τῆς ΔΕΗ.

Βιβλιοθήκη ὑπῆρχε στὴν πόλη μόνῳ στὴν Πνευματική Στέγη τῆς Μητρόπολης. Συνεπῶς δέν ἡταν καί πολλὰ τὰ βιβλία καί ἔντυπα πού διαβάζαμε. Η ἐφημερίδα ἀπαγορεύονταν. Στίς μεγάλες τάξεις γίνονταν σκοτωμδς νᾶ περάσει ἀπό χέρι σὲ χέρι τὸ Ρομάντσο, ἡ Μά-

σκα, ή Νυχτερίδα, τό Χτυπονάρδι (πού ήταν άπαγορευμένο αύστηρά για τούς μαθητές), ή Καρδιέ, τά "Ακαντα τοῦ Σουρῆ, καθώς ἐπίσης δὲ Ἰπεράνθρωπος, δὲ Μηνός" Ήρωας καὶ ὁ Δεκαπενταετής πλοΐαρχος, πού τά ἀγόραζε σὲ τεύχη ἔνας μαθητής τοῦ Παραπτήματος πού κρατιδταν κάπως οἰκονομικά. Γιανά νά δικαιολογήσει αύτά τά έξοδα στή μάνα του τά περνούσε στό Κεφάλαιο "Διάφορα" πού ξεπερνούσαν ὅμως ἔτσι ὅλα τά ἄλλα έξοδά του.

Γιανά τούς μαθητές ὅμως τοῦ Παραπτήματος πάντα βρίσκονταν κάποιο βιβλίο ἀπό τά παιδιά τής γειτονιᾶς ὥστε νά είναι ἔξαιρετικά ἐνημερωμένοι στή λογοτεχνία πού ἀποτελούσε καὶ τήν ἀδυναμία τους ίδιαίτερα. Στό χωριδί ἐπίσης τά καλοκαίρια περνούσαμε ὀλόκληρες μέρες διαβάζοντας μέ φανατισμό πολλά λογοτεχνικά κυρίως βιβλία ἀπό τήν Σχολική βιβλιοθήκη ή ἀπό χωριανούς ή τήν βιβλιοθήκη τοῦ σπιτίου μας πού είχε περισσότερα ἀπό 100 διάφορα βιβλία. Ακόμη είμασταν συνδρομητές στό Περιοδικό "Σπίτι τοῦ Παιδιοῦ", ὅπου ὁ μικρότερος ἀδελφός μου ήταν καὶ συνεργάτης στέλνοντας ἀνέκδοτα καὶ σπαζοκεφαλιές. Επίσης μία γυναίκα ἀπό τά δέματα πού μᾶς ἔστελναν τότε μετά τόν πόλεμο διάφοροι Αθηναίοι μᾶς ἔφοδίαζε μέ πολλά Χριστιανικά βιβλία καὶ τό περιοδικό Ξαλινόπουλο. Πολλά εὔθυμα ποιήματα τά μαθαίναμε ἀπ' ἔξω δουλεύοντας στά χωράφια ή βόσκωντας τά κατσίκια στό δάσος. Επίσης ἐπεφτε στά χέρια μας κανένα τεύχος τοῦ περιοδικού "Ακρίτες" καὶ "ὁ Θησαυρός" ἀπό τούς στρατεῶτες πού είχαν τόν καταυλισμό τους μετά τόν πόλεμο κάτω ἀπό τό χωριδί μας. Θυμάμαι ἀκόμη τά εξῆς βιβλία καὶ περιοδικά πού διαβάζαμε: Κλασικά Εἰκονογραφημένα, Ιούλιος Βέρν, Ο λήσταρχος Γιαγκούλας, δ Φαντομάς, ο μπάρμπα Στάθης, τόν καιρό τοῦ Βολγαρούνου, τό υησί τῶν μυστηρίων, μυθιστορήματα τοῦ Μαρῆ, Μπουκουβάλα καὶ Χαιρόπουλου κλπ.

Πολλές ἀπό τίς ἀνοησίες τῶν μαθητῶν τοῦ Γυμνασίου μας ἐμειναν ιστορικές στό Σχολεῖο. "Οπως κάποιος πού ἐκλινε τό βῆμα κλαίω, κλεῖς, κλεῖ καὶ τοῦ ειπε ὁ Γυμνασιάρχης πώς ὅταν πάρεις τήν βαθμολογία σου θὰ κλάψεις καλύτερα. Η λογοτεχνία ήταν η κυριότερη πνευματική ἐνασχόληση τῶν μαθητῶν στίς ἐλεύθερες ώρες τους καὶ ὅτι πιδ σημαντικό είχε νά παρουσιάσει τό Γυμνάσιο μας. Μερικοί είχαν συλλογές ἀπό ποι-

- 18 -

ήματα γραμμένα με άξιοθαύμαστη δεξιοτεχνία, ὅπως, ὁ Κωστής Δειλινός. Τελείως αγνωστό γιαδί μᾶς μάθημα ήταν τα δικαιονομικά. Έφηγοστάσια, τραῦνα καί θάλασσα εἰδα μετά τό Γυμνάσιο. Οι Ἐκθέσεις πολλῶν μαθητῶν ήταν γεμάτες λάθη καί ἀσυναρτησίες με κατεβατά γιαδί ήλιοβασιλέματα καί ἡρωϊκές πράξεις, μέ στόμφο καί μέ κλεμένες φράσεις ἀπό μεγάλους ἄνδρες καί τα θρησκευτικά.

&

Ἐγώ ζωγράφιζα, σὲ μεγέθυνση κυρίως, διάφορα πρόσωπα ἀπό κανένα περιοδικό καί κρεμοῦσα ὑστερατίς ζωγραφιές μου αὐτές στόν τοῖχο νά τίς σχολείουν ὅσοι περνοῦσαν ἀπό τό δωμάτιό μου. Τά καλοκαίρια στό σπίτι μας στό χωριό συχνά ὅλοι οἱ τοῖχοι ήταν ματαστολισμένοι ἀπό τέτοιες ζωγραφιές. Οταν ημουν στήν πρώτη τάξη στό Γυμνάσιο ζωγράφησα στό χωριό ἐναν μεγάλο πθνακα σάν τραπεζομάνδυλο μέ λουλούδια, πουλιά καί στή μέση τή λέξη "Καλημέρα". Οταν μᾶς ἐπεσκέφθηκε ἐνας παπάς θεῖος μου ἀπό τό Μοναστήρι καί τήν εἶδε, καρφίτσωσε δύο χαρτονομίσματα στόν πεντακά καί ἔγραψε δίπλα μέ μολύβι: "πρώτη συγχαρητήριος ἀμοιβῆ". Άργοτερα πιό ὥραζα σκίτσα ἀπό τό περιοδικό "Μακρός Ήφωας" ἔφτιαχνε ὁ μικρότερος ἀδελφός μου.

Στά 'Αρχαῖα

Τά 'Αρχαῖα, ἂν καί ποτέ δέν τελειώναμε τήν
ὕλη τῶν βιβλίων, ήταν ἀπό τά μαθήματα πού μελετού-
σαμε καλά, εἶτοι πού καί στο ἄγνωστο θέμα ἀκόμη. ή-
ταν λίγα τά λάθη μας (ἀναφέρομαι πάντα στούς κα-
λούς μαθητές τοῦ Παραρτήματος). Πρωΐ-πρωΐ ἀνταμώναμε
μὲ τὸν Μπίμπα στήν πλαγιὰ τοῦ βουνοῦ στά Πλατανά-
κια καί ἐκεῖ στήν πρασινάδα, ὅταν εἶχαμε διαγώνισμα,
πιάναμε μιά-μιά τίς λέξεις καί τίς ἔξετάζαμε ἀπό
Γραμματικῆς, Συντακτικῆς καί νοηματικῆς ἀπόφεως, καμ-
μιά φορά κρυφά μὲ τήν βοήθεια κάποιας μεταφράσεως
(γιατί ἀπαγορεύονταν αὐτοῖς οἱ τυφλοσύρτες). Δέν κά-
ναμε ποτέ διάκριση στήν ὕλη. Ετσι πηγαίναμε στό
Σχολεῖο πάντα μὲ σιγουριά. Χωρίς αὐτό βέβαια νᾶ ση-
μαίνει ὅτι δέν ἔλλειπε τό καρδιοχτυπι στήν τάξη. Όμως
ταν ἀδιανόητο γιά μένα νᾶ ρωτήσω τόν διπλανό μου
στίς ἔξετάσεις νᾶ μοῦ πεῖ κάτι πού δέν θυμόμουν,
ὅπως ἔκαναν πολλοῖ. Οἱ ἀποβολές ἄλλωστε γιά φιθύ-
ρους, ἀντιγραφές, ή σκονάκια, ήταν συχνές. Γιά μερε-
κούς εἶχε γίνει μὲ τά χρόνια ἐπιστήμη ή ἀντιγραφή.
Γράφανε τίς χρονολογίες ή τούς τύπους, τῆς Χημείας
καί τῶν Μαθηματικῶν στήν παλάμη τους ή στό γδνατο
ή σε ρολά μικρά πού ξετυλίγονταν ἐπιδέξια στά δά-
κτυλα. Όμως ή ἐπιτήρηση τῶν καθηγητῶν ήταν αὐστηρό-
τατη, ἄλλα καί γενικά τό κῦρος τους ἀδιαμφισβήτητο.
Σπουδαγμένοι καί αὐτοῖς μὲ στερήσεις βέβαια ἀλλ' ὅ-
μως σχεδόν όλοι τους ήταν μέ πρωτοβουλία καί εἶχαν
μεράκι στό ἔργο τους.

Τήν πρώτη χρονιά, ὡς τό πρῶτο ἔξαμηνο, δέν
τά πήγαινα καθόλου καλά μὲ τόν Γυμνασιάρχη. Δέν ή-
ταν μόνο ὅτι μοῦ ἔβαλε δωδεκάρια στά 'Αρχαῖα καί
στήν "Εκθεση (αὐτός μόνο), ἐνῷ ἔγραψα καλά. Μιά μέ-
ρα πού διάβαζα ἀνάγνωση ἀπό τούς μύθους τοῦ Αἰσώ-
που "Αλώπηξ λέαινα ἔσκωπτε ὅτι "Ἐνα μόνον τίκτει"
μοῦ ἔδωσε ξαφνικά καί ἀναίτια ἐνα χαστούκι, μιά καί
συνηθίζονταν ἀκόμη τότε τά χαστούκια, πού οἱ κιμω-
λίες πού εἶχε στά χέρια του ἀπό τόν πίνακα ἔμειναν
στό μάγουλό μου. Ποτέ δέν μέ εἶχε δείρει κανείς ὡς

τότε καὶ μοῦ καινοφάνης πολὺ καὶ σκεψτόμουν νά φύγω ἀπὸ τὸ Σχολεῖο ἢ νὰ τὸν ἐκδικηθῶ. Καὶ ηταν αὐτὸν τὰ δωδεκάρια οἱ χαμηλότεροι βαθμοί πού ἔπεισα ποτέ στὰ εξη χρόνια στὸ Γυμνάσιο γιατὶ ουμαίνονταν ἀπὸ 16-20 καὶ τὸ ἀπολυτῆριδ μου τὸ πῆρα μὲ 18. Τὸ 20 εἶναι γιὰ τὸν θεό, τὸ 19 γιὰ τὸν καθηγητὴν καὶ τὸ 18 γιὰ τὸν μαθητή, ἔλεγαν οἱ καθηγητές μας.

‘Ο Γυμνασιάρχης ηταν πολὺ αὔστηρος καὶ ἀνελέητος στὰ λάθη μας. Εἶχε ἀδυναμία στοὺς σοφιστές καὶ μᾶς τόνιζε ἵδιαίτερα τὴν ἀμφιβολία τους. Όμως δέν θὰ ξεχάσω ποτέ τὴν συγκίνησή του ὅταν, ἀκαδημαϊκός πολίτης πια, ἔπαιζα τὰβλι στὸ Καφενεῖο μέ ναν συμμαθητή μου καὶ ὅταν μᾶς εἶδε ἥρθε στὸ τραπέζι μας δακρυσμένος ἀπὸ τὴν ἀγάπη του γιὰ μᾶς. Καποτε πάλι πού κανένας μαθητής τῆς τελευταίας τάξης τοῦ Γυμνασίου μας δέν ἤξερε νά ἀπαντήσει σὲ μιὰ δύσκολη γραμματική ἐρώτηση του, γιὰ νά τοὺς ἔξευτελίσει, ἔστειλε ἐναν φηλό μαθητή στὴν τάξη μας τὴν ὥρα πού κάναμε Μαθηματικά καὶ ἐνώπιον ὅλων τῶν συμμαθητῶν μου ζητοῦσε νά τοῦ πῶ ἐγώ τὴν σωστή ἀπάντηση. Καὶ τὴν ὁδωσα ὅπως τὴν ἤθελε ὁ Γυμνασιάρχης, ἀν καὶ ἤθουν ἀκόμη στὴν πρώτη τάξη. Έτσι ἀπέκτησα συμπαθειες καὶ ἀπὸ τίς μεγάλες τάξεις μέ πιδσημαντικὴ τὴν κύρη τοῦ Δημάρχου τῆς πόλης.

Στά Λατινικά

Τά Λατινικά ήταν τό μάθημα πού μᾶς έδινε, τήν έντυπωση πώς μιλάμε κάποια ξένη γλώσσα. Με έκεινο τό κέφι για μελέτη πού είχαμε τότε αν έπεψτε στά χέρια μας κάποια μέθοδος ξένης γλώσσας σίγουρα θά τήν μαθαίναμε απ' έξω, άφού καί τά φαλτήρια διαβάζαμε καί σχολιάζαμε στίς έλευθερες ώρες μας. Τουλάχιστον τό βιβλίο τής Γραμματικῆς τῶν Λατινικῶν τδ ήξερα λέξη πρός λέξη απ' έξω. Ήταν αύτό πού συνήθιζαν να λένε οι καθηγητές μας στούς μαθητές πού δέν είχαν μνήμη, ώστι δηλαδή πρόπει νά ανοίξεις τό κεφάλι σου καί νά βάλλεις μέσα τό βιβλίο για να τό μάθεις καλά.

Η καλή έπιδοσή μας στά Λατινικά όφείλεται βασικά στόν καθηγητή μας πού ήταν ενας από τούς καλύτερους καθηγητές μας που πέρασαν από τό Γυμνάσιο μας.

Ενημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονταρίνη

Στάθμησηντικά

Τάθμησηντικά είχαν ίδιαίτερο βάρος στό Σχολεῖο μας. Μετά τόν πόλεμο μέ τίς άγριότητες και τήν όρφανεια πού είχαμε μακρυά από τά σπίτια μας, τό θρησκευτικό συναίσθημα πέραν τούς ὅτι έναλλιεργεῖτο έξαιρετικά στό Σχολεῖο μας, ἀνεπτύσσετο και από τήν ἀνάγκη οποιας προστασίας. Πέρασαν ἀξιόλογοι θεολόγοι οι θηγητές, ὅπως ὁ Καρβέλης πού ἀργότερα ἔγινε Μητροπολίτης. Μέ τό Κατηχητικό κάθε εβδομάδα και τό Ἐντευκτήριο στή Μητρόπολη και ὅχι σπάνια τήν ἔξιμολόγηση και τήν κοινωνία και τίς αὐστηρές κυρώσεις, είχαν πετύχει ἐνα κλείμα σημαντικά θρησκευτικό στό Σχολεῖο μας. Ήταν ἔλεγα ὅτι ήταν ἀπό τά βασικά χαρακτηριστικά του. Τό Εντευκτήριο ήταν μιά εύρυχωρη αἴθουσα μέ τραπέζια και πάγκους και ἐκτός ἀπό τά Χριστιανικά βιβλία είχε και διάφορα παιχνίδια, ὅπως ντόμινο και σλάϊτς μέ Χριστιανικές είκόνες. Καὶ ἀκόμη προσφέρονταν ἔλευθερα γιά ἔξωσχολικές ἐρωτήσεις πού ρίχναμε σ' ἐνα κουτί και τίς συζητούσαμε ύστερα μέ τόν ύπεύθυνο ἴεροκήρυκα.

Πολλά παιδιά είμασταν βολικά και ύπανθρωποι δέν πάει ἄλλο. Ἀλλά τό κόμπλεξ τού φτωχοῦ και τού ἀκούνωντου μᾶς κατέτρεχε ὅλους και οδναμες ἡρωικές προσπάθειες νά τό ξεπεράσουμε. Ἐκεῖνα μόλις τά χρόνια είχε κάνει τήν εμφάνισή της ἡ τεχνολογία στά μέρη μας βγαίνοντας μέ τά ὅλα στόν εύδαιμονισμό και ὁ Ἐπαρχιώτης κοροϊδεύονταν ἀπροκάλυπτα. "Ολοι ἀναζητοῦσαν μιά καινούργια ζωή πού πλασάρονταν μέ οδηγού μέσον μονοπαλιακά ἀπό τήν Ἀθήνα, ἐνώ ἡ παράδοση ήταν ύπδη διωγμόν.

Ο ὄμαδικός ἐκκλησιασμός ήταν ύποχρεωτικός κάθε Κυριακή και μεγάλη γιορτή καὶ πολλοί ἔφελναν μέ τίς ώρες κοντά στά στασίδια τῶν φαλτῶν. Κάποτε ενας ιεροκήρυκας μᾶς κατατρόμαξε μιλῶντας ἀπειλητικά ἀπό τόν ἄμβωνα γιά τούς αμαρτωλούς. Γυρίσαμε στό

σπίτι μας· ήταν υχνομένοι. Δέν έλλειπαν βέβαια καὶ οἱ αντιδράσεις ἀπὸ πολλούς μαθητές. Υπῆρχαν μαθητές πολλοί που οὐκέτη τῇ λειτουργίᾳ ἀπέξτησαν.

Μετά τή λήξη τῆς ἐκκλησίας τίς Κυριακές παίρναμε τόν δημόσιο δρόμο παρέες-παρέες κουβεντιάζοντας δίπλα στὰ Πλατανάκια καὶ πήγαινε γιόμα. Εἶχαμε στό σπίτι ενα σίδερο μέ κάρβουνα καὶ κάθε Σάββατο λειτουργοῦσε πυρετωδῶς ὅλη τή μέρα. Γυάλιζαν τὰ ρούχα ἀπὸ τό σιδέρωμα καὶ ἡ κόφη τοῦ παντελονιοῦ ήταν σάν μαχαῖρι. Μπαίναμε κατὰ τάξεις στή γραμμή φρεσκοντυμένοι μέ τά γιορτινά μας. Μὲ τό τέλος τῆς ἐκκλησίας μαζευδμασταν ἔξω στό προαύλιο καὶ συζητούσαμε κάμποση ὥρα ἐκεῖ ὅπως ἔκαναν καὶ οἱ πολῖτες.

Στή λήξη τῶν Κατηχητικῶν στήν τελευταία τάξη τοῦ Γυμνασίου ἀπήγγειλα τόν ἀποχαιρετιστήριο λόγο τῶν συμμαθητῶν μου ἐνώπιον τοῦ Δεαπότη, τῶν καθηγητῶν καὶ πλῆθος κόσμου στή Μητρόπολη. Στίς ἔξετάσει συχνά ἔπαιρνα 20 στὰ θρησκευτικά.

Στά Μαθηματικά

Στά Μαθηματικά είχαμε ἔναν ἀξιόλογο καθηγητή. Είχε ὅμως τήν ἀδυναμία νὰ μης μιλάει στήν τάξη για τήν κοινωνία: Θά φάτε πολλές αλωτσιές ὅταν βγεῖτε στήν κοινωνία, θά τρυπήσουν τά πανταλόνια σας πίσω ἀπό τό διάβασμα στό Πανεπιστήμιο, θά χτυπήσετε πολλές πόρτες καί θά ἀνεβοκατεβεῖτε πολλές φορές, τά σκαλοπάτια τῶν ‘Υπουργείων για μιά θεσούλα’. Κι ἐμεῖς μήν ἔχοντες ἴδεα ἀπό τήν ζωή στήν πόλη τόν ἀμούγαμε μέ δέος.

Τελειώναμε ὅλη τήν ὑλη τῶν βιβλίων τῆς Ἀλγεβρας, Γεωμετρίας καί Τριγωνομετρίας, καθώς καί τήν ὑλη τῶν φροντιστηριακῶν βιβλίων τοῦ Νικολάου, Πδλα καί Παπανικολάου καί εἶμασταν συνδρομητές φροντιστηριακῶν περιοδικῶν. Αργότερα πού βρέθηκα σὲ Σχολεῖα μέ μαθητές ἀπό ὅλη τήν ‘Ελλάδα διαπίστωσα πώς οἱ γνώσεις μου στά Μαθηματικά ήταν ἀσυναγώνιστες.

Αγοράζαμε κδλλες χαρτί μέ τήν ὄνα καί φιδχναμε ὄγκωδη τετράδια πού περιεἶχαν ὅλες τίς λύσεις τῶν ἀσκήσεων αὐτῶν τῶν βιβλίων. Στίς πλάκες τῆς αὐλῆς λύναμε καθημερινῶς ἀσκήσεις Γεωμετρίας, Τριγωνομετρίας καί Αλγεβρας. Τό θεωρούσαμε ζήτημα ἔγως-σμοῦ νά βροῦμε ὄπωσδήποτε τή λύση αὐτῶν τῶν ἀσκήσεων, ίδεως στά θέματα τῶν εἰσαγωγικῶν ἔξετάσεων στά Πανεπιστήμια πού δημοσιεύονταν στά διάφορα Περιοδικά.

Ενημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κούτσας

Στή Γυμναστική

Η Γυμναστική μᾶς ήταν έπισης πολύ άγαπητή. Στήν μεγάλη αύλη τοῦ Παραθήματος κάναμε συχνά πολλοί μαζί μαθητές πρωΐνη Γυμναστική μέ συναγωνισμό στίς ασκήσεις. Ειμασταν έξαιρετικά γυμναστικένοι και στίς έτήσιες γυμναστικές έπιβείξεις στό μεγάλο γήπεδο τής πόλης έντυπωσιάζαμε. Φορούσαμε όλοι μαῦρο κοντό σόρτς και ασπρη αθλητική φανέλλα. Έρχονταν πολύς νόσμος για μᾶς χειροκροτήσει. Στίς έπειδείξεις γίνονταν όλα τα αθλήματα, όπως δίσκος, σφαῖρα, άνδντιο, ἄλμα εἰς ψφος, δρόμος κλπ. Άλλα οι ομαδικές ασκήσεις και κυρίως οι ακροβατικές μᾶς ένθουσίαζαν και μοχθούσαμε και ρό πολύ νά τίς καταφέρουμε. Στό τέλος τῶν έπιβείξεων χορεύαμε λαϊκούς χορούς μέ τήν συνοδεία λαικῶν όργανων. Είχαμε έναν πολύ καλό Γυμναστή δυό χρόνια πού έκτος από τίς περίπλοκες ασκήσεις μᾶς είχε μάθει όλους τούς λαϊκούς χορούς. Άλλα και ό επόμενος καθηγητής μας ήταν άξιολογος. Είχε ξεκινήσει τήν καριέρα του σάν ποδοσφαιριστής ομάδος τής πρώτης Εθνικῆς. Στίς δύο τελευταῖς τάξεις μου περιλαμβανόμουν σέ μια εξάδα μαθητῶν πού παρουσίαζε σέ συγκεντρώσεις στούς άλλους μαθητές τούς κυριότερους δημοτικούς χορούς. Οταν κάποτε, μετά από χρόνια πού ήμουν στό στρατό, άνταμωσα μέ έναν από αύτούς σέ κάποιο πανηγύρι στήν Αρτα, χορέφαμε σέ μια πίστα για νά θυμηθούμε τά μαθητικά μας χρόνια. Μαζεύθηκε πολύς νόσμος από τά διπλανά Κέντρα και κερνούσαν τά όργανα και μᾶς χειροκροτούσαν. Έπισης στό Κεράσοβο στό πανηγύρι τό 1959 μέ χειροκροτούσαν ρυθμικά δύο πούλμαν μέ νεαρές κοπέλλες τουρίστριες στήν πλατεία όπου χόρευα μπροστά και ζητούσαν νά μήν σταματήσω τόν χορό.

Εξω στήν αύλη τοῦ σπιτιού μας ρίχναμε σφαῖρα μέ ένα μεγάλο λιθάρι ή μέ τήν σφαῖρα τοῦ Γυμνασίου. Κάναμε ἄρση βαρῶν μέ δύο πέτρες μεγάλες δεμένες στίς ακρες ένός χονδρού ξύλου. Άκομη είχαμε στήσει τό πρώτο ἄλμα έπι κοντώ στήν πόλη στήν αύλη

τῆς κουζίνας, μέ άκοντιο ἔνα μεγάλο παλούκι καί ὁ συ-
αγωνισμός ήταν συναρπαστικός. Πηδούσαμε ἀλμα εἰς μῆ-
κος καί εἶχαμε μόνιμα σημαδεμένες τίς ἐπιδόσεις μας
στὸ ἔδαφος ἔτσι πού νὰ μπορεῖ κάθε ξένος νὰ δοκιμά-
σει τίς δυνάμεις του. Στή μεγάλη σᾶλα δίναμε ἄγῶνες
πάλης μεταξύ μας ἥ συναγωνιζόμασταν στίς φιγούρες
στό χορό.

“Η μεγάλη χαρδί μας ὅμως ήταν οἱ ἐκδρομές
πού ἔκανε τὸ Σχολεῖο. Πηγαίναμε συνήθως στὸν Ἅγιο
Κωνσταντῖνο τῆς Γορίτσας, στὰ Πλατανάκια, στὸν Ἀῶν,
στήν Ἡλιόρραχη, στὸν “Αὖ Γιάννη, στίς Κατασκηνώσεις
τῆς Πηγῆς κλπ. Ἀπό τήν προηγούμενη μέρα εἴμασταν σε
πυρετό νὰ πάρουμε μαζί μας ὅτι καλύτερο φαγητό μπο-
ρούσαμε νὰ ἔτοιμασουμε. Πατάτες τηγανιτές, μαρούλια
λάτα, αὐγά βραστά, κανένα μεζέ, μιά ρέγγα χαλβά,
τυρί καί σπάνια κάποιος ζωηρός ἔκρυψε ενα μπουκάλι
ρακή στό σακούλι του για νά τόν κανηγούμε υστερα
λοι νά πιούμε μιά γουλιά κρυφά ἀπό τούς καθηγητές.
Μιά φορά φήσαμε ἔνα ὄλδηληρο ἀρνί στή σούβλα σὲ μιδί^ό
μερήσια ἐκδρομή, ὅπως τέσσερα λέγαμε. Γιατί πιό συχνές
ήταν οἱ ἐκδρομές ως τό μεσημέρι. Στὸ τέλος τοῦ ἔτους
οἱ μεγάλες τάξεις έκαναν καί μιά πολυήμερη ἐκδρομή
ὡς τά Γιάννενα καί ήταν τότε η πρώτη μεγάλη πόλη πο-
γνωρίζαμε. Όμως ἐπειδή οἱ πῦροι πολλοὶ δέν εἶχαμε τά
ἔξοδα, μόλις συμπληρώνονταν ενα λεωφορεῖο μέ μαθητές
δέν θυμάμαι ἂν ή τάξη μου πῆγε μιά τέτοια ἐκδρομή,
πάντως ἐγώ δέν πῆγα καί μοῦ κακοφαίνεται ἀκόμη σάν
μια ουσιώδη παράλειφη ἀπό τήν μαθητική μοσχή ζωή.

Στίς παρελάσεις ἔτοιμαζόμασταν ἀπό καιρό.
Μας συνόδευε η φιλαρμονική τοῦ Ὀρφανοτροφείου τῆς
πόλης καί παρελαύναμε μπροστά στὸν Δῆμαρχο τῆς πό-
λης, τόν Διοικητή τοῦ Τάγματος, τόν Γυμνασιάρχη, τόν
Διευθυντή τοῦ Τάμείου καί τῆς Τράπεζας, τόν Δασδρχη,
τόν Ἐφορο, τόν παπά τῆς πόλης καί μερικούς ἀκόμη,
παράγοντες ὅπως τοὺς λέγαμε. Μιά διμοιρία στρατοῦ,
τό Γυμνάσιο, οἱ ἀνάπτηροι, τά Δημοτικά Σχολεῖα, τό Ὀρ-
φανοτροφεῖο, η Γεωργική Σχολή, οἱ Πρόσκοποι, τά Τ.Ε.Α.
νομίζω καί μιά ὁμάδα νεολαίας τῆς πόλης, αὐτοί εἴμασ-
σλοι καί ὄλοι. Στά δύο τελευταῖα μου χρόνια ἦμουν πά-
τα παραστάτης στόν σημαιοφόρο τοῦ Γυμνασίου. Μετά τή
παρέλαση χόρευε ὄλος ὁ κόσμος στήν πλατεία λαϊκούς
χορούς μέ ὄργανοπαῖχτες γύφτους.

"Ενα άλλο αίθλημα πού παιζαμε συχνά ήταν τό βόλεϋ. Άντι για δίχτυ χρησιμοποιούσαμε τό σχοινί τής μπουγάδας πίσω στήν αύλή τής κουζίνας καί τόπια φτιάχναμε μέ χαρτιά καί κάλτσες. Στό Σχολεῖο όμως είχαμε μόνιμο γήπεδο βόλεϋ καί τά παιχνίδια μεταξύ τῶν μεγάλων τάξεων τά παρακολουθούσαν όλοι οι μαθητές. Συχνά όμως πήγανες ή μπάλα στόν αήπο μιᾶς γριάς καί μαζευδυμασταν τότε όλοι στόν φράχτη τοῦ αήπου καί τήν παρακαλούσαμε νά μᾶς τήν δώσει πίσω. Στό χέρι της ήταν νά μᾶς χαλάσει τό παιχνίδι καί συχνά τό έκανε. Ήγανε πάντα τήν άλλη μέρα στόν Γυμνασιάρχη μέ τήν μπάλα στά χέρια καί παραπονιόταν ότι τής χαλάμε τόν αήπο. Ποτέ δέν μπόρεσε νά βρεθεῖ μιᾶ λύση στή διένεξή μας αύτή. Τό βόλεϋ ήταν τό σπόρ πού άγαπούσα. "Επαιξα δυσκολία στήν ομάδα τοῦ Γυμνασίου.

Τό ποδόσφαιρο μόλις έκεινα τά χρόνια έζε γίνει τρόπος διασκέδασης στήν ποδομέρια παιδιά τό αποστρέφονταν σάν βάρβαρο παιχνίδι. Ποτέ δέν άξιώθηκα νά παιξω σέ κάποια ομάδα ποδόσφαιρο. Τίς Κυριακές στό γήπεδο τής Γεωργικής Σχολής γίνονταν πάντα ποδοσφαιρικοί άγωνες μέ άντιπάλους τήν ομάδα τοῦ Τάγματος, τήν Γεωργική Σχολή, τό Όρφανοτροφεῖο, τό Γυμνάσιο καί μιαδυνδ τοπικές ομάδες. Σπάνια έρχονταν κάποια άξιόλογη ομάδα άπό τά Γιάννενα καί τότε δέν έλλειπε κανένας μας άπό τόν άγωνα. Γίνονταν ενα παιχνίδι μέ αρβυλα προκιασμένα, υπόκ, λαστιχένια παπούτσια, σκαρπίνια καί ότι εύρισκε ο μαθένας πιδ κατάλληλο για τήν θέση πού επαιζε. Ήταν ενα φανατισμένο σύνολο πού μέ τίς φωνές μας ορμούσε στήν μπάλα καί μᾶς κυρίευε η αγωνία.

Ενημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κούτσα

Οι διάφορες ζωηρότητές μας

Τό ήθος μέσα καί εξω ἀπό τδ Σχολεῖο μετροῦσε πολὺ γιά τόν μαθητή. Φορούσαμε όλοι καπέλλα μέ κουκουβάγιες καί δύο ασπρες κορδέλλες καί χαιρετούσαμε τούς καθηγητές βγάζοντας τό καπέλλο. Οι μαθητες φορούσαν μπλε ποδιές. Είχαμε τήν συνήθεια νδ στριφογυρίζουμε στά χέρια μας μεκρές ἀλυσίδες μέ τόν νυχοκόπτη στήν αὔρη καί στήν κολδτζεπη ύπηρχε μόνιμα ἡ τσατσάρα καί τό καθρεφτάκι γιά τά μαλλιά. Τά καλοκαίρια μερικοί φορούσαν καί γυαλιά μέ συρμάτινο σκελετό. Συχνά βρίσκαμε τόν μπελάρας ἀπό τούς καθηγητές μέ αὐτά τά έργαλεῖα.

Τό κούρεμα μέ τήν πρώτη ἡ τήν δεύτερη μηχανή ήταν ύποχρεωτικό. Κι ἔβλεπε κανεὶς αὐτούς δλόκηληρους, μιδ καί πολλά παιδιά είχαν χάσει μέ τόν πόλεμο ἀπό ενα μέχρι τρία χρόνια ἀπό τό Σχολεῖο, νδ ἀστράφτει τό κεφάλι τους στήν τάξη σάν γλόμπος. Κάθε μήνα τρέχαμε στόν κουρέα. Επειδή τά οίκονομικά μας ηταν καχεκτικά ἀγοράσαμε στό Παράρτημα μιά μηχανή καί κουρευόμασταν μεταξύ μας όμαδιν. Ο Γιάσιος ήταν ενα θαυμάσιο παιδί μέ τά ἀστεῖα του, ἀλλά ετυχε σ' αὐτόν κάποτε νά τού κάνουμε μιά γραμμή στό κεφάλι καί υψό τόν ἀφήσουμε ετσι μισοκουρεμένον. Αναγκάσθηκε νά κατεβεῖ στήν ἀγορά νά όλοι ληρώσει τό κούρεμα.

Οι ἀποβολές ἀπό τό Γυμνάσιο γιά τό μέγεθος τῶν μαλλιῶν ήταν πολύ συχνές, περισσότερο στίς μεγάλες τάξεις καί είναι ἀτέλειωτες οι ιστορίες γιά τούς ἀγῶνες πού κάναμε γιά περισσότερο μαλλί. Συχνά ἀντιδρούσε όλη ἡ τάξη. Κάποτε ἐπί δύο μέρες δέν μας δέχονταν στό μάθημα γιατί είχαμε λέει μεγάλα μαλλιά ἐνός προτού. Πολλοί κουρευθήκαμε ἀπό δύο καί τρεῖς φορές ως πού νά πετύχουμε κάποιον συμβιβασμό. Ήταν δύο πανύφηλα παιδιά ἀπό τό Πεκλάρι πού πρώτοι αὐτοί φόρεσαν καπαρτίνες στήν πόλη καί πήγαν παντού μάζι καί ὅταν θέλαμε νά ἀναφερθούμε σ' αὐτούς λέγαμε "έκεινοι μέ τίς καπαρτίνες". Καί οι δύο σπούδασαν

Πολιτικές ἐπιστήμες καί δὲ ἔνας ἔγινε Πρόεδρος τοῦ ΑΣΔΥ. Τούς μακοφάνηκε λοιπὸν νᾶ κόφουν τὰ μαλλιά τους καί ἀπὸ πεῖσμα πῆγαν καί ξύρισαν τὰ κεφάλια τους. Δέν γλύτωσαν βέβαια τὴν ἀποβολή ἀλλὰ ἐμεῖς τούς θεωρήσαμε ἥρωες στούς ἀγῶνες μας. Τὰ καλοκαίρια ποὺ μεγάλωναν ήδη τὰ μαλλιά στούς τρεῖς μῆνες τῶν διακοπῶν ἡ φροντίδα τους ήταν καθημερινή. Καὶ ὅταν ἀνταμώναμε μὲν τὸ ἄνοιγμα τοῦ Σχολείου παίναμε ὁ ἔνας ἀπὸ τὸν ἄλλο συνταγές γιανί κατσαρά μαλλιά μὲν σκάλες. Ἀπ' ὅτι θυμᾶμα εκτός ἀπὸ τὴν φυσικότητα τοῦ μαλλιοῦ ὑπάρχουν καί τὰ τεχνιτὰ μέσα γιανί νᾶ πετύχεις καλό μαλλί. Ὁπως ὁ φιλές στὴν ἀρχῇ γιανί νᾶ πάρουν κατεύθυνση πρός τὰ πάνω. Κι ἔβλεπε κανείς ἔνα τσούρμο παιδιά ἐκεῖ στὴν αὔλη τοῦ Παραρτήματος, κοντά στίς ἔξετάσεις τὸν Ἰούνιο, κεφαλοδεμένα ὅλη τῇ μέρα. Εἶναι ἐπίσης τὸ τρίφιμο μὲν τὴν παλάμη, τὸ λάδωμα μὲν μπριγιαντίνη, ἡ ἀποχή ἀπὸ τὸ βρέξιμο, τὸ παίξιμο τῆς τσατσάρας πάνω τους γιανί νᾶ κάνουν σκάλες καί ἀκόμη για τὰ αγρια μαλλιά νᾶ τὰ σπάσεις ἔνα-ἔνα μὲν τῇ πένσα καθώς λέγαμε στεϊζόμενοι. Τδε δικδ μου καπέλλο διεκδικοῦσε τὴν ἀρχαιότητα στὴν πάξιμου. Τδε είχα ἔξη χρόνια καί ἀπορῶ πῶς μὲν χοροῦσε ἀκόμη. Είχε καί μια-δυό τρύπες στὴ μέση μπαλωμένες, ἀπὸ πέτρες στὴν τελευταία τάξη, καθώς τοῦ ἔστησα στὸ σημάδι.

Μετά τὴν δύση τοῦ ἥλιου ἀπαγορεύονταν ἡ κυκλοφορία στούς δρόμους γιανί τοὺς μαθητές, ἐπίσης ἀπαγορεύονταν νᾶ συχνάζουμε στὰ Καφενεῖα. Ήταν δύεξακινά Κέντρα ποὺ πηγαίναμε ιρυφά ποὺ καί ποὺ γιανί καμμιά βυσσινάδα. Κάποτε, ὅμως ποὺ εἴμασταν πολλοί μαζί καί νομίσαμε πῶς εἶναι πιά καιρός νᾶ γίνουμε ανδρες ἀποφασίσαμε νᾶ πιοῦμε οὐζο. Κοροϊδεύοντας ὁ ἔνας τὸν ἄλλον ὅτι, δέν ἀντέχεις νᾶ πιεῖς δεύτερο πιοτδ, ἥπιαμε 2-3 οὐζα ὁ καθένας καί φυσικά μεθύσαμε. Τὴν ἄλλη μέρα ποὺ μαθεύθηκε στὸ Σχολεῖο μας μάς ἀπέβαλαν ὅλους, σχεδόν μια τάξη. Πρῶτος κλήθηκε νᾶ ἀπολογηθεῖ ὁ Σαμαράς ποὺ είχε δεμένο τὸ κεφάλι τοῦ μέ σεναν ἐπίδεσμο γιατὶ ὅπως παραπατοῦσε μεθυσμένος τῇ νύχτα στούς δρόμους χτύπησε τὸ κεφάλι του στὴ γωνία ἐνός τούχου. Ὁταν τὸν ρώτησε ὁ Μαθηματικός πόσα ποτήρια ἥπιε, μπερδεμένος ὅπως ήταν ἀκόμη, ἀπάντησε στὴ γλώσσα τῶν μπειρίδων "δύο ντουμπλέ καὶ ἔνα μονδ κύριε καθηγητά". Ἡστε ξέρουμε καί τὰ ντο

μπλέ, τοῦ λέει, ἀποβάλλεσαι". "Ο Κυπαρίσης δὲν ἦταν μόνο ὅτι ἔχασε τὸ ρολόϊ του στὸ δρόμο. Ήταν, ἀν θυμῷ-
μαι καλά, ὁ μοναδικὸς μαθητῆς στὴν τάξη μας ποὺ εἴ-
χε τὸτε ρολόϊ καὶ χωρίς αὐτὸν ἔχανε ὅλο τὸ κύρος του.

Ήταν ἐπίσης ὅτι ἐπιστρέφοντας στὸ σπίτι του ἀργα-
τὴν υὔχτα, βρήκε τὴν ἐξώθυρα ηλειδωμένη καὶ ἀναγκά-
σθηκε, ἀπὸ τὸν φόβο μῆπως τὸν ἀκούσει ἡ γειτονιά νὰ
φωνᾶζει νὰ τοῦ ἀνοίξουν, νὰ κοιμηθεῖ στὰ σκαλοπάτια
τῆς αὐλῆς, ὅπου καὶ τὸν ξύπνησαν τὸ πρωΐ οἱ περαστε-
κοὶ καὶ σχολιαδσθηκε στὴν ἀγορά. Μερικοὶ λέγανε μάλι-
στα πῶς τὸν εἶδαν νὰ πλένει τὸ πρόσωπό του μὲ τὰ
λασπόνερα τοῦ δρόμου γιὰ νὰ δροσισθεῖ ἀπὸ τὴν κάφα
τοῦ πιοτοῦ. Τώρα εἰναι δικηγόρος. "Ο Μπέλης πάλι, ἐνας
Βορειοηπειρώτης μαθητῆς φορτωμένος ἀποβολές, εἶχε
χάσει τὸν δρόμο του γιὰ τὸ σπίτι καὶ ὅπου εβλεπε
παράθυρο νὰ φέγγει πετοῦσε πέτρες νὰ τοῦ ἀνοίξουν,
γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ ὕστερα ἀπὸ τίς φωνές ὅτι δέν εἰναι
τὸ δικό του σπίτι. "Ο Ἀγγέλης, ἐνας μόνιμος στρατι-
ώτης καὶ μαθητῆς, ἀπειλοῦσε μὲ ενα μαχαῖρι ὅποιον
συναντοῦσε στοὺς δρόμους. "Εἶναι ἔφοδο στὸ δωμάτιο
τοῦ Ντίσιου καὶ ἀφοῦ ἔσπασε τὴν λάμπα πετρελαίου
τὸν κυνηγοῦσε μὲ τὸ μαχαῖρι στὸ σκοτάδι ἐπειδή δέν
ἦθελε νὰ τοῦ ἀγοίξει τὴν πόρτα νὰ κοιμηθεῖ, μιὰ καὶ
τὸ στρατόπεδο ἥταν μακρὺ. "Ιστερα, ἀφοῦ τὸν ξέγραφε
ἀπὸ φίλο του, ἐκπλώσε σ' ενα σταυροδρόμι, ἔρριξε τὴν
χλαίνη του επάνω καὶ κοιμήθηκε μακριος. Εἶδαμε καὶ
πάθαμε μεσάνυχτα νὰ τοῦ πάρουμε τὸ μαχαῖρι καὶ νὰ
τὸν κονθαλήσουμε πάνω σὲ μιὰ κουβέρτα, ποὺ μᾶς ἔδω-
σε μιὰ γυναίκα τῆς γειτονιᾶς, ὡς τὸ δωμάτιο μας νὰ
κοιμηθεῖ.

Κάποτε πάλι ἦρθε στὴν πόλη μιὰ γυναίκα ἐ-
λευθέρων ἥθων ποὺ ἔκανε παρέα σὲ μερικούς μαθητές
κάπου κοντά στὸ δάσος. "Απεβλήθησαν ὅλοι γιὰ πολλούς
μῆνες καὶ τὸ γεγονός αὐτὸν ἦταν τὸ σημαντικότερο στὸ
χρόνια μου στὸ Γυμνάσιο. "Οιως πολὺ σπάνια δίναμε ἀ-
φορμῇ γιὰ τιμωρία μὲ τέτοια ἐπεισόδια. Συνήθως μᾶς
ἀπέβαλαν γιατὶ κάποιος ἀσχολήθηκε μὲ τὰ πολιτικά,
γιὰ ἀντιγραφές, γιὰ ἀπουσίες, γιατὶ δέν χαιρετήσαμε
τὸν καθηγητή στὸ δρόμο, γιὰ ἀνάρμοστη συμπεριφορά
στὴν τάξη, γιατὶ βγήκαμε ἔξω ἀπό τὴν γραμμή τὴν ὥρα
τῆς προσευχῆς πρὶν μποῦμε στὴν αἴθουσα, γιὰ τὰ μαλ-
λιά καὶ ἄλλα τέτοια ποὺ συχνά τακτοποιούνταν μὲ τὴν
μεσολάβηση τοῦ κηδεμόνα μας ποὺ ἀπαραιτήτως ἐπρεπε

ν& δηλώσουμε κάποιον γνωστό μας άπό τήν πόλη.

"Ενα άλλο γεγονός πού σημάδεψε τα χρόνια μας στό Γυμνάσιο ήταν τό μεγάλο συλλαλητήριο για & τήν Κύπρο πού έγινε στά χρόνια τού Χδρτιγκ τό 1956. Απευθυνθήκαμε στόν Γυμναστή μας, πού είχαμε περιεστέρο θάρρος, για & ν& μεσολαβήσει στόν Γυμνασιάρχη, ν& μας έπιτρέφει ν& κάνουμε αύτό τό συλλαλητήριο & λ& δέν βρίκαμε άνταπόκριση." Ετσι τό άποφασίσαμε μόνοι μας στό Παράρτημα. Έγω έφτιαξα τά λαβαρά και τγράμματα πού σχημάτιζαν τήν λέξη "ΕΝΩΣΙΣ" και πού καρφιτσώθηκαν στό στήθος έξη μαθητῶν πού προπορεύονταν. Ο άδελφός μου έγραψε εναν πολυσέλιδο λόγο πού έκφωνησε στό ήρωον τής πόλης υπό τίς επεφημίες και τίς ζητωκραυγές μαθητῶν και πολιτῶν τής πόλης. Ήταν ένα αύθόρυμητο ξέσπασμα πού δύμοιο του δέν ξέρω ν& έχει γίνει άλλοτε ατήν πόλη. Ξεχυθήκαμε άπ' όλους τούς δρόμους όλοι οι μαθητές τού Γυμνασίου ζητωκραυγάζοντας. Τά καταστήματα και τά γραφεῖα έκλεισαν έκείνη τήν ώρα και η συμμετοχή τῶν πολιτῶν και όλων τῶν Αρχῶν τής πόλης ήταν άθροιστη. Μερικά καταστήματα πιό μακριά άπό τήν πλατεία τά υποχρεώσαμε με άπειλές ν& κλείσουν. Τότε σπάσαμε μέ πέτρες τήν ταμπέλα τού κεντρικού έστιατορίου τής πόλης και έκτοτε άπό ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ όνομάσθηκε ΚΥΠΡΟΣ. Τήν αλλη μέρα ήταν πολλά τά συγχαρητήρια πού πήραμε για τόν παλιμό και τήν ζωντάνια μας και ο Γυμνασιάρχης παρέβλεψε τό τόλμημά μας.

ΟΙ ζΑΒΟΛΙΕΣ μας στό σπίτι

Στή μέση τής αύλης τοῦ σπιτιοῦ μας ήταν μιᾶς μεγάλη δαμασκηνιὰ καὶ μιᾶς κερασιὰ καὶ στήν ἄκρη μιᾶς συκιὰ πού τὰ σῦνα της τὰ ιρατοῦσε ως τδὺ χειμῶνα καὶ τὰ τρώγαμε ἐλεύθερα. Ἡ δαμασκηνιὰ εἶχε ἑνα χονδρὸς οἰλονάρι κατάλληλο γιὰ μονδζυγο. Καποτε ὅμως ποὺ σκανε ἀσκήσεις ὁ Νῖκος οὗποιος τόν τράβηξε ἀπὸ πόδια καὶ ξεπλατίσθηκε. Γιὰ νὰ μῆν τό ἀντιληφθεῖ ἡ σπιτονοικουρδά μας, μιᾶς καὶ οἱ διακοπές πλησίαζαν, τό δεσμαμε στή θέση του μὲ ἑνα καλώδιο. Ὅταν ξεράθηκε ἐμεῖς εἴμασταν στὰ χωριὰ μας. Ὁ Νῖκος ηταν κάπως ζωηρός παιδί. Ὅταν ἔρχονταν ἀπὸ τό χωριό ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός του τόν μάλωνε χτυπῶντας τήν γροθιὰ του κάθε τόσο στό τραπέζι. Βγαίναμε τότε ολοι στήν αὐλή καὶ δὲν βλέπαμε τήν ὥρα πότε θά φύγει. Καὶ συμπαραστεκόμασταν ὕστερα στόν Νῖκο. Ὁ θεύτερος ἀδελφός του, πού ηταν καὶ ὁ μεγαλύτερος, ηταν ὁ πρῶτος μαθητής στήν τάξη του παλαιότερα καὶ ηταν ὁ πρῶτος πού νοίκιασε δωμάτιο στό Παράρτημα.

Στίς 21 Μαΐου παρδάλιζαν καὶ τὰ κεράσια στήν αὐλή. Ὅτου ὥριμάσουν καλὰ πλησίαζαν καὶ οἱ διακοπές μας. Ήταν κάτε κεράσια μεγάλα ἀπὸ μπόλι καὶ τὰ πρόσεχε πολὺ ἡ σπιτονοικουρδά μας νὰ τὰ κάνει γλυκό τοῦ κουταλιοῦ. Μιᾶς νύχτα ούμως μερικά παιδιά τὰ λιγουρεύθηκαν καὶ μὲ ἑναν φανδ ἀνέβηκαν στήν κερασιὰ καὶ ἔσπασαν πολλὰ οἰλονάρια. Άφοῦ ἔφαγαν τὰ κεράσια πέταξαν τὰ οἰλονάρια οἵτω ἀπὸ τὰ μπάσια στό δωμάτιό τους ὅπου καὶ τὰ ἀνακάλυψε ἡ σπιτονοικουρδά ὅταν ἔφυγαν γιὰ διακοπές στό χωριό τους. Ἐπιστρέφοντας ἀναγκάσθηκαν νὰ πάρουν τὰ πράγματά τους καὶ νὰ νοικιάσουν ἀλλοῦ δωμάτιο. Ούμως σπάνια ἔμεναν τόσο ζωηρά παιδιά στό Παράρτημα καὶ σπάνια κάναμε ζημιές.

Ήταν δυό ράμφτες στό διπλανό δωμάτιο πού μιᾶς φορά ἔστησαν θηλιά στό παράθυρό τους καὶ ἔπιασαν μιᾶς μεγάλη γάτα τής γειτονιᾶς πού τούς ἔτρωγε τό φαγητό. Όλη τήν νύχτα νιασούριζε κρεμασμένη στόν τοῖχο ἀπὸ ἑνα καλώδιο. Τό πρωῒ τήν ἐλευθέρωσαν καὶ

κατάφερε μέ σερνάμενα τά πίσω πόδια νά κρυψθεῖ στόν αῆπο. Κι ἄλλοτε πάλι ἔπιασαν ἐναν ποντικό σέ μιδι φάκα καί ἀφοῦ τόν κατάβρεξαν μέ πετρέλαιο τοῦ ἔβαλαν φωτιά, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξύ ἄνοιξαν τήν πόρτα τῆς φάκας γιάν νά πηδήσει στή στέρνα τῆς αὐλῆς. Αύτός ὅμως πρόλαβε νά μήν πέσει μέσα καί ἀφοῦ πέρασε τόν αῆπο καπνίζοντας, μπήκε ἀπό τό παράθυρο μέσα σέ μιδι καλύβα μέ χόρτα. Νομίζω φόφισε ἐκεῖ κοντά στό παράθυρο.

Τήν μεγάλη σάλα τοῦ σπιτιοῦ τήν χρησιμοποιούσαμε σ' ενα πολύ πρωτότυπο καί ξεκαρδιστικό παιχνίδι. Κλείναμε τίς πόρτες καί τά παράθυρα καί κυνηγούσαμε ὕστερα ὄμαδικά τήν γάτα μέ στόχο νά βάλουμε γκόλ. Ήταν ενα ριφοκένδυνο παιχνίδι γνάτο καί μᾶς διασκέδαζε πολύ. Δέν γίνονταν ὅμως συχνά γιατί ἐπρεπε καί τήν γάτα νά κλείσουμε μέσα στή σάλα καί ἡ σπιτονοικουρά νά λείπει καί οἱ δύο ὄμάδες μάς συγκροτηθοῦν. Κάποτε πού ὁ αγώνας αύτός γίνονταν στόν ἐπάνω ὄροφο μέ ταχές ταυρομάχων, ἡ γάτα πελαγωμένη ἔδωσε ἐνα σάλτο, ἐσπασε τό τζάμι τῆς μπαλκονδπορτας καί μέ μιδι θεαματική βουτιά πήδησε στό πλακόστρωτο τῆς αὐλῆς σημειώνοντας ἐτσι ενα ἀσύλληπτο γκόλ ύπερ τῆς ομάδος τοῦ κάτω δρόφου

Ἐξω ἀπό τό σπίτι μας ήταν ενας εύρυχωρος δρόμος πού ήταν γεμάτος πέτρες. "Εναν χειμῶνα πού παίζαμε χιονοπδίλεμο μέ τούς μεγάλους τῆς γειτονιάς, ο Γιάσιος ἔβαλε μιδι πέτρα στό τόπι του καί τό πέταξε σ' εναν ἄνδρα. Κλείσαμε τήν ἐξώθυρα καλά, ἐνῷ αύτός φώναζε ἀπ' ἔξω πώς ἀμα πιάσει τόν Γιάσιο θά τόν σκίσει στά δυδ. Καί τοῦ ἔμεινε ἐκτοτε τό παρασούλι "ὁ Σχιστής".

"Όλα τά παιδιά ήταν σκληραγγημένα ἀπό τίς διουλειές πού ἔκαναν στίς διακοπές στά χωράφια. Γιαύτος καί οι τσακωμούς μας ήταν ἄγριοι καί ἡ συμπεριφορά μας μαχητική. Ήταν καί τά κατορθώματα ἀπό τόν πρόσφατο πόλεμο στήν 'Επαρχία μας πού συζητούνταν καθημερινῶς μέ θαυμασμό. "Εναν καθηγητή τόν πετροβόλησαν ἄγρια οι μαθητές τήν υύχτα στόν δρόμο ἐπειδή πείραζε κάποια κοπέλλα.

Ἡ διασκέδασή μας

Οἱ εὐκαιρίες γιὰ διασκέδαση στὴν πόλη ἡταν λίγες. Πολὺ σπάνια κάναμε καντάδα στῇ γειτονιᾷ καὶ οἱ σχέσεις μας μὲν τὰ κορίτσια ἡταν κατά κανδνα ἐντελῶς ἀδελφικές. Πολὺ λίγοι ἐπίσης ἔκαναν κολύμπι στὸ ποτάμι. Ποῦ καὶ ποῦ ἔπαιζαν κανένα σκέτς οἱ στρατιῶτες τοῦ Τάγματος καὶ πηγαίναμε ὅλο τὸ Σχολεῖο νὰ τὸ δοῦμε. Προβάλλονταν ἐπίσης στὴν πλατεία δωρεάν καμμιὰ Ἀμερικανική, ταῖνια πού δὲν καταλαβαίναμε τίποτε. Σινεμά, δέν υπῆρχε στὴν πόλη. Κάποτε σὲ μιᾶς τέτοια προβολῆς ἔδειχνε ἑνα αὐτοκίνητο στὴν ὁθόνη πού κατευθύνονταν πρός τοῦς θεατές καὶ ὅλος ὁ κόσμος ἔκανε πίσω μὲν δέος αὐθόρυμητα, νομίζοντας ὅτι θὰ βγεῖ ἀπὸ τὴν ὁθόνη καὶ θὰ πέσει ἐπάνω τους.

"Εξω στὴν αὐλή μας παίζαμε διάφορα παιχνίδια ὅπως ντάμα, τριάρα, τάβλι, μπίλιες, λύναμε σταυρόλεξα, λέγαμε ἀνέκδοτα καὶ σπαζομεφαλιές." Ενας μαθητής τοῦ Παραρτήματος ἔπαιζε ἀκορτεόν καὶ μαντολίνο. Εἶχα ἔτσι κι ἔγῳ τὴν εὐκαιρία νὰ μάθω νὰ παίζω μερικὰ τραγούδια. Καὶ τό καλοκαῖρι στὸ χωριό φτιάξαμε ἑνα δικό μας μπουζούκι πού υπάρχει ἀκόμη στὸ σπίτι. Κάναμε καὶ ἐνα πάρτυ στὸ δωμάτιο μας μὲν κρασί καὶ μεζές ρεφενέ πόλλοι μαθητές μαζί. Εἶχαμε μιᾶς κιθάρα καὶ ἔνα γραμμόφωνο μὲν παλαιούς δίσκους. "Όμως περιέργως δέν θυμάμαι νὰ τραπεζοθήκαμε ὅλοι μαζί στὸ Παραρτημα μὲν τὴν εὐκαιρία κάποιας γιορτῆς. Συχνά ὅμως φιλεύαμε τοὺς ἐπισκέπτες στὰ ὄρθια κάποιον μεζέ πού μᾶς ἔστελναν ἀπὸ τό χωριό.

Γιὰ τοὺς ντόπιους οἱ μεγαλύτερες γιορτές ἡταν τὸ παζάρι καὶ τὸ καρναβάλι. Στὸ παζάρι πουλούσαν φθινά ροῦχα καὶ παπούτσια καθώς καὶ γλυκά. Στὸ καρναβάλι ντύνονταν πολὺς κόσμος μὲν μάσκες καὶ χόρευαν γύρω ἀπὸ τὴν μεγάλη φωτιὰ μὲν κέδρα καὶ τὸν πανύφηλο ἔλατο πού κουβαλούσαν μὲν κόπο ἀπὸ τὸ δάσος οἱ ἄνδρες, στὰ σιάδια στίς Καρυές. Τὴν προηγούμενη μέρα τῶν Ἀπόκρεω ἥμουν πάντα στημένος στὸ Πρακτορεῖο τῶν λεωφορείων γιὰ νὰ παραλάβω τὸ σακιούλι πού συνήθιζε νὰ μᾶς στέλνει ἡ μάνα ἀπὸ τὸ χωριό. Εἶχε

συνήθως ήρέας καί ἔναν μεγάλο τενεκέ μέ ντόπια γλυκά. Ερχονταν καί κανένας φακίρης πού μᾶλλον μᾶς ἀναστάτωνε μέ τὰ τεχνάσματά του παρά μᾶς διασκέδαζε. Πιδ συχνά ὅμως ἔρχονταν μερικοί παλαιστές τοῦ παζαριοῦ πού ευρισκαν πολυπληθεῖς θεατές γιά τὸν δίσκο πού ἔβγαζαν στὸ τέλος κάθε νούμερου πού παρουσίαζαν τραβοῦσαν αὐτοκίνητα μέ τὰ δόντια, ἔσπαζαν μεγάλες πέτρες στὸ κεφάλι τους, λύγιζαν πρόκες καί ἐπεδείνυν τὰ μπράτσα τους. Βγάζαμε τότε καμμιά ἀναμνηστική φωτογραφία μαζί τους καί μπαίναμε στὰ ἔξοδα.

Ἐπιστρέφοντας τίς Κυριακές ἀπό τὸν ἄγῶνα ποδοσφαίρου στὸ γήπεδο τῆς Γεωργικῆς Σχολῆς κάναμε βόλτα στὸν κεντρικὸ δρόμο τῆς ἀγορᾶς. Ἡ βόλτα αὐτῆς ἀρχιζε ἀπό μιᾶ δενδροστοιχία μέ κυπαρίσσια ὅπου οἱ μαθητές δοκίμαζαν στίς τελευταῖς τάξεις μέ προτροπές καί σπρωξίματα τὸ πρῶτο τους ταγάρο ἐνῶ πνίγοταν στὸν καπνό. Στή βόλτα αὐτῆς συμμετεῖχε ὅλος ὁ κόσμος καί εἶχε μιᾶ ἐπισημότητα, ηλεγα. Ὑπάλληλοι, μαθητές, στρατός, μεγάλοι καί μικρά παιδιά, κοπέλλες καί ὑποφήριοι γαμπροί, πηγαίνοέρχονταν, σταματοῦσαν, χαιρετοῦσαν, μιλοῦσαν γιά λίγο καί χωρίζονταν πάλι σχολιάζοντας ὁ ἔνας τὸν ἄλλο. Ὑστερα ἔφαχναν γιά κρέκλες στὸ Ζαχαροπλαστεῖο ἡ στὰ Καφενεῖα καί κερνούσαν ἀναψυκτικά. Εμεῖς οἱ μαθητές δέν πλησιάζαμε στὰ καταστήματα αὐτά γιατὶ οἴκονομικῶς εἶχαμε τὰ χλια μας, ἐκτός μεμονομένων περιπτώσεων. Τὰ τελευταῖα χρόνια τίς Κυριακές τὸ ἀπόγευμα μαζευόμασταν στήν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ ἐνός γείτονά μας πού εἶχε ραδιόφωνο καί ἀκούγαμε μέ πολὺ ἐνδιαφέρον τίς ἀναμεταδόσεις ποδοσφαίρου πού γίνονταν στήν Αθήνα.

Στὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους παίζαμε καὶ ἔνα θέατρο. Ἐτοιμαζόμασταν, κάνοντας πρόβες, ἀρκετό καιρό. Τδ παρουσιάζαμε δωρεάν σ' ὅλο τὸν κόσμο στήν μεγάλη αἴθουσα τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Μέ εἶχε βάλλει λοιπόν ὁ ἀσπονδος φίλος μου ὁ Γυμνασιάρχης, καπού ἔκει στὰ πρῶτα μου χρόνια στὸ Σχολεῖο, νᾶ παίξω μέ 5-6 ἀκόμη συμμαθητές μου τούς πεινασμένους τοῦ Μεσολογγίου. Μᾶς διδλεξε σάν πιδ καχεκτικούς. Εκανα μιᾶ προσπάθεια νᾶ γλυτώσω ἀλλά δέν τὰ κατέφερα. Μέ ἐπέπληξε. Ἀκόμη μέ βαραίνει ἡ ἀπέχθεια αὐτοῦ τοῦ ρόλου.

Οι διακοπές

Τά Χριστούγεννα και τό πάσχα, όπως και τά καλοκαίρια, πηγαίναμε στά χωριά μας. "Όσο πλησίαζαν οι μέρες ή ότι χαρά κορυφώνονταν. Βέβαια άσχολούμασταν μέ τίς αγροτικές δουλειές, όμως είμασταν κοντά στούς δικούς μας και πάντα βρίσκαμε έλευθερο χρόνο νά παίξουμε μέ τούς παιδικούς μας φίλους. Διαβάζαμε έπισης πολλά βιβλία. Είτε γιά οίκονομία, είτε γιατί μᾶς ζάλιζε τό αύτοκίνητο, άλλα και γιά νά άπολαύσουμε τήν διαδρομή, πηγαίναμε στό χωριό, πεζοπορώντας 25 χιλιόμετρα πού τά διανύαμε σέ 2 I/2 έως 3 ώρες. Είχαμε πολλούς φίλους στήν Κρήτη στα και μᾶς λυπούσες από τήν άλλη μεριά ό χωρισμός μας. Δίναμε ραντεβού στά πανηγύρια γιά χορό και άλλοτε άνταλλάσσαμε έπισκέψεις φιλοξενώντας ό ενας τδν άλλον στό σπίτι του. Τδ 1956 έγώ πήγα στό πανηγύρι τής Καστανιάνης πεζοπορώντας στό δάσος δύο ώρες μόνος μου. Κοιμήθηκα μάλιστα και μιά βραδυά στό σπίτι ενδές φίλου μου. Οι διακοπές ήταν καθημερινό συνιρο γιά σόλα τά παιδιά γιά αυτό και ενας καθηγητής, κάποτε πού ενας μαθητής δεν ήξερε μάθημα, κατελόγισε τήν εύθυνη στό χωριό λέγοντας έμβριθῶς " χωριό, χωριάνοι, χωριό".

Επιστρέφοντας μιά φορά μέ τόν άδελφό μου τόν Όκτωβρο στήν Κρήτη και μιά και δέν είχαμε ρολδύ στό σπίτι, άγαχωρήσαμε γύρω στίς 12 ή ώρα τήν νύχτα. Ρολδύ δέν είχε κανείς έπισης στό Παράρτημα σόλα τά χρόνια μας στό Σχολεῖο. Ή σκιά τού ήλιου στά δενδρα τής αύλης ήταν τδ ρολδύ μας, καθώς και ό σαλπηγκτής τού Τάγματος και γιά τό πρωΐ δ θόρυβος πού έκαναν μέ τά άρβυλα τους στόν πετρόδρομο έξω από τδ σπίζι μας δυδ μαθητές πού έπεστρεφαν από τό Πενλάρι οπου πήγαιναν κάθε μέρα. Έτσι λοιπόν βαδίζαμε τά μεσάνυχτα στή ράχη ένδες βουνού μέ πυκνούς θάμνους άμιλητοι μέ τούς σάκους στούς ώμους, σταν ξαφνικά ταρακουνήθηκαν τά ηλαδιά κοντά μας και άκούσθηκε μέσα στό σκοτάδι ένα άγριο φτέρνισμα. Παγώσαμε από τδ φόβο. Προχωρώντας υστερα στό χειλος ένδες γκρεμού συναντήσαμε πάνω στόν δρόμο μας μιά γίδα μέ τήν κοιλιά

της ἀνοιγμένη σάν σκαφίδα πού γιὰ νὰ συνεχίσουμε τὸν δρόμο μας πηδήσαμε ἀπὸ πάνω της.⁶ Ο λῦκος πού ἔκεινη τὴν ὥρα ἔτρωγε τὴν γίδα μᾶς εἶχε ἀντιληφθεῖ ἐγκαίρως καὶ ἔψυγε φταρνίζοντας. Φθάνοντας μετὰ ἀπὸ οἰδηποση ὥρα στὸν αὐτοκινητόδρομο ὁ φόβος κάλλιμαρε καὶ ἀποφασίσαμε νὰ ξεκουρασθοῦμε κάτω ἀπὸ μιᾶς, ἄγριας αχλαδιᾶς καὶ νὰ τὸ σχολιδίουμε. Σὲ λίγο πέρασε ἐνα καπάδι πρόβατα πού ἐπέστρεψε ἀπὸ τὸ βουνό γιὰ τὰ χειμαδιᾶς καὶ ρωτήσαμε τὸν τσέλιγκα τὴν ὥρα εἰναι. Κύτταξε φηλὰ τ' ἀστέρια καὶ μᾶς εἶπε πῶς εἰναι μία μὲ δύο.

Συνεχίσαμε τὸν δρόμο ὡς πού πιὸ κάτω συναττήσαμε ἐνα κοπάδι γιδοπρόβατα καὶ τὰ τσοπανόσκυλα ὄρμοῦσαν νὰ μᾶς κατασπαράξουν μέσα ἀπὸ τὰ δένδρα.

Οπλισθήναμε πρόχειρα μὲ κλαριά καὶ πέτρες καὶ φωνάζοντας συνεχῶς τοὺς βοσκούς τρέχαμε. Οταν πλησιάζαμε στὴν πόλη, μιᾶς καὶ ήταν ἀκόμη νωφίς, ξεφορτωθήκαμε τοὺς σάκιους καὶ μισοκοιμηθήκαμε χεῖλος λίγο κοντά στὸν δρόμο ὡς πού ξημέρωσε. Τότε ἀνταμώσαμε μὲ μιᾶς ἄλλης παρέα πεζοπόρων τῆς νύχτας καὶ συνεχίσαμε μαζί τὸν δρόμο κουβεντιάζοντας γένε τοὺς ἀντάρτες. Καὶ μιᾶς ἄλλης φορᾶς πετύχαμε στὸν δρόμο μας ἐνα μεγάλο κοπάδι ἀγριογούρουνα.

Οι συνθήκες διαβίωσεώς μας

Στό ίσδγειο δωμάτιο πού ξέμενα είχε δύο μεγάλα παράθυρα μέσα σταυρωτά σίδερενια κάγκελα πού ξεβλεπαν στόν μικρό κήπο μπροστά, άπό τόν κεντρικό δρόμο. Μέσα στό δωμάτιο είχαμε ένα τραπέζι πού βάζαμε τά βιβλία και τήν λάμπα πετρελαίου πού φώτιζε. Είχαμε έπισης δύο κυβώτια άπό σανίδες πού βάζαμε τά βιβλία, τόν τενεκέ μέτρο πετρέλαιο καί τό λάδι, παπούτσια και διάφορα καθημερινά ρούχα. Ήταν και μια υτουλάπα, δηλαδή ένα μεγάλο μπάουλο πού τό στήσαμε όρθιο καί άφού τού βάλαμε ράφια βάζαμε μέσα τά τρόφιμα, τά πιατικά και τίς κατσαρόλες καθώς και τό φαγητό τής ήμέρας. Μια σόμπα μέ μπουριά ξήνε χρήση κουζίνας και χρειάζονταν τέχνη νά συναρμολογήσεις τό μάτι της για νά μήν καπνίζει. Οταν φυσούσε βοριδάς μπούκωνε τό δωμάτιο άπό τούς καπνούς και τότε άνοιγαμε τίς πόρτες και τά παράθυρα και βγαίναμε στή σάλα βήχοντας. Μια τέτοια ώρα μάς πετυχε κάποτε ο "Σχιστής" πού ήρθε για κάποια δουλειά στή σπιτονοικοκυρά και οταν είδε τόν καπνό είπε μέ διάθεση κια χιούμορ "Μά τί κάνετε έσεις έδω μέσα κουνάβι πιάνετε;" Η σόμπα αύτή ήταν φτιαγμένη άπό ένα σιδερένιο κυβώτιο άπό πυρομαχικά τού στρατού.

Κοιμόμασταν πάνω στά μπάσια πού τά στρώματά τους ήταν γεμισμένα μέ "φώνια. Μέ τά χρόνια ομως είχαν μαδύσει και μάς σούβλαγαν" τήν νύχτα τά "τσιδηλα". Κοιμόμασταν δίπλα-δίπλα μέ τόν άδελφό μου σάν φυσένια στήν παλάσκα, σπώς λέγαμε, σκεπασμένοι μέ ένα στρώμα άπό μαλλί γίδας πού τό λέγαμε "Πρόδρομο" γιατί δέν έφθανε νά σκεπάσει όλο τό σῶμα και τά πόδια έβγαιναν έξω.

Τά ξύλα για τήν σόμπα μάς τά έφερνε άπό τό καλθαϊρι ή μάνα μέ τά ζῶα ή μάς τά έστελνε κομμένα σέ τσουβάλια πού τά κουβαλούσαμε άπό τήν άγορά ώς τό σπίτι φορτωμένοι στήν πλάτη μισή ώρα μακρυά. Μια χρονιά πήγα κι έγώ και βοήθησα στό κόφιμο στή Σιμάρα τής Βράνιστας, κάπου δέκα φορτώματα ξύλα και τά χέρια μου είχαν γεμίσει φουσκάλες.

Κάθε τόσο άνεβαίναμε και στό βουνό πού ήταν κοντά στό σπίτι μας και κουβαλούσαμε κουκουνάρες και ξύλα πού τά σχίζαμε στήν αύλη μέ τήν τσεκούρα. Πηγαίναμε μέ σόλες τίς έπιφυλλες εις τοῦ κλέφτη γιατί υπῆρχε πάντα ὁ φόρβος τοῦ Δασοφύλακα.

Ταξίδια μας ήταν μηδαμινά ἀφοῦ σόλα ταξιδιώματα τά προμηθευδμασταν ἀπό τό χωριό. Είναι ζήτημα να συνθαναν τίς 150 δρχ. τόν μήνα μαζί μέ τό ένοικο. Τό μεροκάματο ἐκεῖνα τά χρόνια κυμαίνονταν ἀπό 18-25 δρχ. Αγοράζαμε κανένα βιβλίο και τετράδια, μελάνι και πέννες, πετρέλαιο, λάδι, χονδρό κόκκινο πιπέρι, κεραμίδι, μια δραχμή χαλβά ή ένα λουκούμι για πρωινό, ρύζι, κανένα ζυμαρικό και ἀπολύτως τίποτε άλλο. Με περισσότερα βιβλία τα παίρναμε ἀπό τό Σχολεῖο δωρεάν, καμμιά φορά 2-3 μαθητές μαζί ένα βιβλίο. Επίσης πουλούσαμε τα βιβλία μας τής προπτυχίας χρονιάς στούς μαθητές τής επόμενης. τάξης.

Ως τόσο δέν ήταν φτώχεια ὁ μεγαλύτερος έχθρός μου. Ήταν τό κρῦο και ὁ πονοκέφαλος. Κάποτε τό χαλάζι ἐπεφτε σάν κεράσι. Λέγανε πώς πολλοί ἀγρότες γύρισαν ἀπό τόν ανοιχτό κάμπο μέ καρούμπαλα στα κεφάλια τους. Καταρράκτωδεις, βροχές, ίσχυροί ανεμοί και σκοτάδια πάχτα. Ειεῖνο σόμας τό κρῦο μερικές φορές ήταν φοβερό, καθώς και τό χιόνι τόν χειμῶνα. Ως στού δρόμου στό σπίτι, δεκαπέντε λεπτά μακρυά ἀπό τό Σχολεῖο, τα πόδια μου ξύλιαζαν κυριολεκτικά και συχνά είχαν χιονίστρες και πρήζονταν. Τα χτυποῦσα τότε μέ μανία να συνέλθουν. Οταν ἔβγαζα τα παπούτσια και ζεσταίνονταν τα πόδια, ενας φοβερός πόνος και μια φγούρα ἀνυπόφορη μέ σκανάν να χτυπιέμαι και να σφαδάζω. Άλλα τό πρόβλημα ήταν τό πρωΐ πού δέν χωρούσαν τα πόδια στα παπούτσια. Άλατόνερο και λίπος ήταν τα καταπραΰντικά. Ακόμη τόν τρέμω τόν χειμῶνα. Στό Σχολεῖο εἶχαμε μια σόμπα μέ ξύλα στήν αἴθουσα πού σόλο κάπνιζε και ήταν ἀπλῶς για παρηγοριά.

Οταν πάλι πήγαινα στήν πόλη να ἐγγραφώ στήν ἐπόμενη τάξη και ήμουν μόνος μου σ' έκεινο τό τεράστιο σπίτι μέ επιανε τρομάρα. Οταν μάλιστα εσβυνα τήν λάμπα να κοιμηθῶ, κρῦος ίδρωτας μέ σκοβε καθώς πέρα ἀπό τόν λάκκο τοῦ Μπέρκου ἀκούγονταν ἀργά μέσα στήν νύχτα τό σιωπητήριο ἀπό τόν σαλπιγκτή τοῦ Τάγματος. Έβαζα και τό κεφάλι τότε κάτω ἀπό τα σκεπάσματα και προσπαθοῦσα να μήν σκέφτομαι τίποτε

Καμιτέδ φορδ ἔπειφταν καί πυροβολισμοῖς ἀπὸ τὰ μεθοριακά φυλάκια καί ὁ φόβος τοῦ πολέμου ἦτε τρόμαξε για μέρες. Ήταν τὰ τελευταῖα μου χρόνια στὸ Σχολεῖο οἱ Γερμανοὶ καί οἱ ἀντάρτες φώλιαζαν ἀπειλητικά μέσα μου. Δὲν ήταν μόνον οἱ πρόσφατες μάχες στὴν περιοχὴ μας, ηταν καί τὰ Ἀλβανικὰ σύνορα κοντά καί σᾶν παιδὶ δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω πῶς ὁ πόλεμος εἶχε πιὰ τελειώσει.

Στὰ εξη χρόνια μου στὸ Γυμνάσιο δὲν εἶχα πάει ποτὲ σὲ γιατρό, δὲν εἶχα φάει σὲ ἐστιατόριο καί δὲν εἶχα πατήσει σὲ ζαχαροπλαστεῖο για καραμέλας ή κάποιο γλυκό. Δὲν εἶχα ἐπίσης ἴδει θάλασσα, δὲν εἶχα ταξειδεψει πέρα ἀπὸ τὴν πόλη μας καί δὲν εἶχα ἴδει τραῖνα καί ἐργαστάσια. Κάπνισα τὸ πρῶτο μου τσιγάρο παρέα μέ τοὺς συμμαθητές μου στὸ τέλος τοῦ Σχολείου. Δὲν εἶχα κάνει ποτὲ συστηματικὸ σκασιαρχεῖο, δὲν εἶχα τιμωρηθεῖ καί φοροῦσα κοντό πανταλόνι ώς τὴν πρότελευταία τάξη.

Ενημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κούτσας

Η τροφοδοσία μας ἀπό τὸ χωριό

Τὸ φωμή, τὸ κρέας καὶ τὸ περισσότερα εἶδη διατροφῆς μᾶς τὰ ἔστελναν ἀπό τὸ χωριό. Κατέβαινε ἡ μάνα μου στὸν αὐτοκινητόδρομο, μισή ὥρα μακρυά μὲ τὸν γάϊδαρο, μιδανδ φορές τὴν εβδομάδα καὶ εὗρεσκε κανέναν χωριανὸν μας ποὺ ταξείδευε καὶ τοῦ ἔδεινε τὸ τσουβάλι ἢ τὸ ἔδεινε στὸν ὁδηγὸν τοῦ φορτοεπιβατικοῦ ποὺ ἔκανε τὸ δρομολόγιο Μπέλεϋ-Κόνιτσα, νᾶ μᾶς τὸ ἀφῆσει πότε στὸ οὔζερί τοῦ Ξάνθου, πότε στὸ Φανοποιεῖο, τὸ μανδύβικο ἢ τὸ τσαγγάρικο ποὺ οἱ μαγαζεῖτορες τους ηταν χωριανοί μας. Αἱ σθάνομας ἀκόμη ὑπόχρεωση στοὺς χωριανούς μου ἄλλα κυρίως στοὺς ὁδηγούς τῶν φορτοεπιβατικῶν ποὺ συνήθως πρόθυμα καὶ χωρίς καμμιδά ἀμοιβῇ μᾶς ἔφερναν τὰ σακούλια αὐτὰ στὴν Κόνιτσα. Καμμιδά φορά ὅμως τὰ πετοῦσαν στὸ Πρακτορεῖο τοῦ ΚΤΕΛ καὶ ἔφαχνα στὴν ἀποθήμη νᾶ τὰ βρῶ ἀπό τὸ ὄνομα ποὺ ἔγραψε τὸ τσουβάλι ἀπ' ἔξω ἐνῷ γύρω ἢ ἀγορά εσφυζε ἀπό χωριάτες πόδιν κατέβαιναν στὴν πόλη για φώνια. Πολλές φορές τὸ φωμή ποὺ φήνονταν σὲ νταβάδες 3-5 κιλῶν, καθὼς καὶ ἡ πίττα ἢ τὰ φαγώσιμα, ἔρχονταν τσαλαπατημένα ἀπό τοὺς ἐπιβάτες. Ερχονταν πάντα σὲ σακούλες ἀπό τὸ ἀλεύρι τῆς Ούνδρας ποὺ μοίραζαν στὴν Επαρχία μετὰ τὸν πόλεμο. Ζύγιζαν μέχρι 15-20 κιλά καὶ καμμιδά φορά καὶ περισσότερο γιατί είχαν μέσα φωμή, φρούτα, πατάτες, κρεμύδια, δαδί για προσδιναμμα, πλυμένα ροῦχα, κρέας, πίττες, πράσσα, τομάτες, σκόρδα, φασόλια, λάχανα, κουλούρια, γλυκά καὶ διδύφορα ἄλλα φαγώσιμα.

Μετὰ τὴν ἀγορά ἡταν ἔνας ἀνηφορικός δρόμος μὲ καλντερίμι ποὺ περνοῦσε μπροστὰ ἀπό τὸ σπίτι τοῦ καθηγητοῦ τῶν Μαθηματικῶν. Φορτωμένος λοιπὸν τὸ τσουβάλι στὴν πλάτη, ἔπειτε στὸ σημεῖο αὐτό, ἀφοῦ ἐρευνήσεις προσεκτικὰ τὸν δρόμο ἀπό μακρυά, νᾶ προσπεράσεις μὲ ὅλο τὸ κουράγιο σου βιαστικά γιατὶ δέν ηταν εὔκολο νᾶ βγάλεις τὸ καπέλλο σου καὶ νᾶ τὸν χαιρετήσεις ἔτσι καμπουριασμένος ποὺ ἤσουν ἀπό τὸ βάρος. Κάποτε ὅμως εἶχα τὴν ἀτυχία, περνῶντας ἀπ' ἐκεῖ,

να ἔχω στήν πλάτη μου ἔναν τεράστιο σάκκο κοντά ἵσα μέ τό μπόϊ μου. Τό χιρνι εἴφθανε ώς τό γόνατο καὶ ὅπως ἥμουν συνυμμένος καὶ ἀγκομαχοῦσα παραπατῶντας ἐδῶ κι ἐκεῖ, πέρασε δίπλα μου ὁ καθηγητής χωρίς να τόν ἀντιληφθῆναι γιαν να βήσλω ἔγκαιρα τό καπέλλο μου. Ήταν ἀπό τίς μεγαλύτερες λαχτάρες πού τράβηξα στό Γυμνάσιο. Εύτυχῶς μέ δικαιολόγησε τήν ἄλλη μέρα στήν τάξη. Αδγω τοῦ χιονιδα εἶχαμε μέρες για πάρουμε τρόφιμα ἀπό τό χωριό καὶ τό τσουβάλι ήταν παραγεμισμένο. Ήταν δεμένο πάνω-πάνω μ' ἔνα σχοινί, έτσι πού δέ πιάνονταν ἀπό πουθενά καὶ τό κρατοῦσα σάν σφαχτό ἀπό μια πατάτα πού προεξεῖχε.

Η διατροφή

Η μαγειρική, τά τσουβάλια καὶ τὸ συγύρισμα τοῦ δωματίου ήταν ἀποκλειστικά δικῆ μου φροντίδα. Ο μεγαλύτερος ἀδελφός μου πολὺ σπάνια ἀσχολούνταν μ' αὐτῷ. Μαγείρευα μακαρόνια μὲν ζουμένη σουρωτά, τραχανά, παπάρα μὲν λάδι, κριθαράκι μὲν σάλτσα, ρύζι, πιπεργιές τηγανιτές, πατάτες γιαχνί η τηγανιτές η σκέτες βραστές μὲν ρήγανη, πού καὶ πού κανένα αὔγδ τηγανιτό, φασόλια καὶ φακές, μπακαλιδρό τηγανιτό, φητά κρεμύδια σαλάτα μὲν λάδι καὶ κδκινο πιπέρι, μαρούλι σαλάτα (πού μᾶς φίλευε η σπιτονοικοκυρά ἀπό τὸν κῆπο τῆς, καθώς καὶ πράσσα καὶ κανένα λάχανο). Αὐτῷ ηταν ὅλα καὶ ὅλα τὰ φαγητά μου. Τό κρέας μᾶς τὸ ἔστελναν πάντα ἀπό τό χωριό.

Φυσικά ἐκτός ἀπό τὸ νερό τῆς βρύσης ὅλα τὰ πιοτά μᾶς ηταν ἄγνωστα. Στήναμε ἐπίσης παγίδες τὸν χειμῶνα ἔξω στὸν κῆπο καὶ ἔξασφαλίζαμε τὸν μεζέ μὲν τὰ σπουργίτια καὶ τὰς τσιόνες πού πιάναμε. Ένα μεσημέρι, ἐπειδὴ τὸ ἀπόγευμα θά μᾶς ἔκανε ἐκτάκτως μάθημα ὁ Γυμνασιάρχης, μαγείρεφα βιαστικά σὲ μιᾶς καραβάνας κριθαράκι πού ὅμως δέν πρόλαβε νᾶ βράσει καλά. Στὸ δρόμο γιὰ τὸ Σχολεῖο ὃπου εὕρισκα βρύση ἔπινα νερό, ὡς πού φθάνοντας κοντά στὸ Σχολεῖο εἶχε φουσκώσει τόσο πολὺ η κοιλιά μου πού ἀναγκάσθηκα νὰ ἐπιστρέψω στὸ σπίτι μου γιὰ νᾶ χωνέψω.

Ξελεγωμένος στὰ διαλείμματα στὸ Σχολεῖο, σπάνια ἀγόραζα αφράτα κουλούρια ἀπό τὴν τάβλα τοῦ Κάκου, πού δέν ἔκανε ποτὲ ἀπουσίες στὸ στέκι του κάτω ἀπό τὴν στέγη τῆς αὐλόπορτας τοῦ Σχολείου. Οὐτε ἀγόρασα ποτὲ ψφημερίδα ἀπό τὸν πλανόδιο ἐφημεριδοπώλη τὸν Πελοπίδα πού ἔρχονταν ἀπό τὰ Γιάννενα μὲ τὸ πρῶτο λεωφορεῖο κάθε μέρα καὶ ἀλώνιζε τὴν ἀγορά φωνάζοντας "ἐφημερίδες" μὲ τὴν βραχνή φωνή του, ἀν καὶ πολὺ τὸ ηθελα.

Τὸ Π.Ι.Κ.Π.Α. ηταν ἔνα ἔδρυμα πού ἐκτός τῶν ἀλλων προσέφερε δωρεὰν μιᾶς φορᾶς, τὴν ἡμέρα φαγητό στὰ ἄπορα παιδιά τῶν Σχολείων. Επειδὴ εἶμασταν σχεδόν ὅλοι ἄποροι, ἔκανε κάθε ἔξαμηνο ὁ Μαθη-

ματικός μία Κατάσταση ἀπό μαθητές τοῦ Γυμνασίου πού εὕρισκε πιό καχεκτικούς. Ἐγώ εἶχα ἐνα πρόσθετο δικαιολογητικό ὡς τέκνον πολυτέκνου. Μὲ τὸν Κώστα εἴμασταν γιὰ ἀρκετὰ χρόνια σ' αὐτὴν τὴν Κατάσταση τῶν σιτιζομένων καὶ πηγαῖνοερχόμασταν κοντὰ μιὰ ὥρα ἀπὸ τὸ σπίτι μας γιὰ ἐνα πιάτο φαγητό. Καὶ μαζευδμασταν τότε κάπου 50-60 παιδιά τοῦ Σχολείου ἔκει σὲ μιὰ μεγάλη τραπεζαρία σ' ἐνα ἑτοιμόρροπο σπίτι καὶ στριμοχνώμασταν μέ τά πιάτα στὰ χέρια γύρω ἀπό ἐνα τερδστιο καζάνι. Ἐμείνη τὴν χορταστική γεύση ἀπὸ τὸ κρέας μέ κριθαράκι καὶ μαργαρίνη ἀλλα τὴν θυμᾶμαι.

Εθνικόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

·Η Ένδυμασία

"Αγέξαιρέσουμες 5-10 παιδιά ντόπιων οίκογενειῶν πού ήταν κάπως εύπαρουσίαστα στον ντύσιμο τους και περιφέρονταν ἀνάμεσά μας, ἄλλα και μέ τόν ἄλλο κόσμο, μέ κάποια ἀνεση και λίγη ύπεροφία, τόσο σύνολον τῶν μαθητῶν ήταν κυριολεκτικά πάμπτωχο. Κι ἔβλεπες παιδιά χωρίς παλτό τόν χειμῶνα να τουρτουρίζουν ἀπό τό κρύο ή να τσαλαβουτοῦν στα χιονόνερα μέ τρύπια παπούτσια και να τα θερίζει ή πείνα. Τόσο πιδ συνηθισμένο ντύσιμο ήταν τό χακί. Σιτώνιο, χλαίνη, πανταλόνι και ἄρβυλα πού τα προμηθευόμασταν ἀπό τούς στρατιώτες μετά τόν πόλεμο μέ ἀνταλλαγή κρασί, μαρύδια, μέλι και ὅτι παρήγαγε ὁ τόπος μας. Επίσης πολλοί φοροῦσαν φθειρικά λαστιχένια παπούτσια ἀπό τό παζάρι ή σανδάλια χειροποίητα καθώς και δίσιολα προκαστικά ἄρβυλα. Κι ἄλλοι παλιά ρούχα γυρισμένα ή ξεχειλωμένα και ὅχι σπάνια ρπαλωμένα. Άλγα παιδιά είχαν τήν οίκονομική δυνατότητα να φωνίσουν ρούχα ἀπό τό έμπόριο. "Οσοι λοιπόν δέν φοροῦσαν ρούχα στρατιωτικά συνήθως ήταν ντυμένοι μέ χειροποίητα ἀπό τό σπίτι τους, όπως χονδρά πλεκτά πουλόβερ, χονδρές κάλτσες ώς τό γόνατο και κοντό πανταλόνι ἀπό ρετσίνα. Επίσης μέ ρούχα ἀπό τα δέματα πού μοίραζε ή ἐκκλησία στήν περιοχή μετά τόν πόλεμο και συγκεντρώνονταν ἀπό εἰσφορές τῶν πολιτῶν στήν Αθήνα. Και ἀκόμη ἀπό δέματα τῆς Αμερικανικῆς βοήθειας ή ἀπό αντυγενεῖς τους στό εξωτερικό. Ετσι μοιάζαμε μέ ενα κοπάδι παρδαλλά κατσίκια. Γιατροί ἄλλωστε ὅλα αὐτά τα ρούχα ήταν μισότριβα και είχαν σουλουπωθεῖ στα μέτρα μας μέ λαϊκή τέχνη ἀπό τίς μοδίστρες τού χωριού μας. "Άλλου τό παλτό ἔπεφτε σάν κουβέρτα ἐπάνω του, ἄλλου τό πανταλόνι ήταν κοντό ώς τόν ἀστράγαλο, ἄλλου σουρωμένο γιατί τοῦ πήγαινε φαρδύ και ἄλλου, τό πέτα ἀπό τό σακιάκι κλωθογυρισμένα.

"Εγώ είχα πετύχει ἔνα καλό κουστούμι μέ μακρύ πανταλόνι ἀπό τα δέματα τῆς Αμερικῆς και τό φοροῦσα μόνον τίς Κυριακές στήν ἐκκλησία και στίς παρελάσεις. Μοῦ φαίνεται πώς τότε ήμουν ἀπό

τούς πιό καλοντυμένους αν καί τὰ μανίκια του ήταν ήδη πάρα πολλά. Είχα αγοράσει επίσης ένα σακόσιο και ένα πουκάμισο καί είχα κάνει παραγγελία στον τσαγγάρη ένα ζευγάρι και νούργια παπούτσια, όταν ήδη μουν στήν τελευταία τάξη στό Σχολεῖο. Καί ήταν αυτό τό πρώτο μου σωστό ντύσιμο μέχρι ματα. Δεν μπορώ όμως να πω ότι ο ποσιτιζόμουν ή ήδη μουν σέ χειρότερη μοίρα στό ντύσιμο, στή συμπεριφορά καί γενικά στίς συγθήκες ζωῆς από τούς άλλους μαθητές. Απλώς αυτά ήταν τα μέτρα ζωῆς τότε σ' όλη τήν περιοχή Κονίτσης εύθυς μετά τόν πόλεμο. Άλλωστε όποτέρας μου είχε σχετική οικονομική ανεση άφού κρατούσε μαγαζί στό χωριό, καλλιεργούσαμε επίσης πολλά χωράφια καί είχαμε απ' όλα τα ζῶα στό σπίτι μας έλεγα πώς είμασταν μια μᾶλλον εύκατάστατη οικογένεια στα μέτρα τής εποχής.

Η φτώχεια μας αύτή ήταν πιό αίσθητή στα πρώτα μου χρόνια στό Σχολεῖο. Η Επαρχία Κονίτσης δοκιμάσθηκε από τούς πολέμους τής δεκαετίας τού 1940 περισσότερο από κάθε άλλη γωνιά τής Ελλάδος.

‘Η ἀποφοίτησή ἀπό τὸ Γυμνάσιο

“Οταν ήμουν στήν πρώτη τάξη στὸ Γυμνάσιο εἴμασταν γύρω στοὺς 65 μαθητές. Καταλήξαμε σύμως νὰ πάρουμε ἀπολυτήριο δέκα ἐννέα, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ἕξη κοπέλλες. Κι ἀύτῳ γιατὶ οἱ μαθηγητές μας ηταν πολὺ αὐστηροί ή γιατὶ μερικά παιδιά ηταν πιεστωχαὶ ἀπὸ ἐμάς. Ἐπίσης μερικοί συμμαθητές μου λόγω τῆς μεταναστεύσεως πρός τίς μεγάλες πόλεις συνέχισαν τές τους σπουδές τους ἐκεῖ.

Απὸ τίς κοπέλλες οἱ τρεῖς έγιναν υηπιαγωγοί καὶ οἱ ἄλλες τρεῖς καλοπαντρεύθηκαν στήν πόλη μας εὐθὺς μετά τήν ἀποφοίτησή τους.

Απὸ τὰ παιδιά τρεῖς σπούδασαν Πολιτικές ἐπιστήμες, ἔνας μαθηγητής Τεχνικοῦ Αυκείου, δύο δάσκαλοι, ἔνας ἔγινε Δῆμαρχος τῆς πόλης μας, ἔνας Ἀξιωματικός Χωροφυλακῆς, ἔνας θεολόγος μαθηγητής, ἔνας ἐργολάβος, ἔνας εμπόρος καὶ δύο υπάλληλοι. Μάζι μας πῆραν ἀπολυτήριο καὶ τρεῖς ξενόφερτοι ἀπὸ ἄλλα Σχολεῖα.

Η τάξη μου ἀπὸ τήν ἀρχὴν τοῦ Σχολείου χαρακτηρίζονταν σάν ή κατ’ ἔξοχήν ἀριστοκρατική τάξη τοῦ Γυμνασίου μας. Μερικοί ἀπὸ τοὺς συμμαθητές μου ηταν ἀπὸ τίς ἀξιολογότερες οἰκογένειες τῆς πόλης. Άλλες τάξεις χαρακτηρίζονταν γιὰ τήν ζωηρότητα τῶν μαθητῶν, τήν φιλολογία, τήν πολύπλευρη γνώση ή τήν λούφα. Ἐμεῖς εἴμασταν ὅλοι καλά παιδιά. Καὶ ἀκόμη εἴμασταν ή μικρότερη τάξη σὲ ἀριθμό μαθητῶν.

&

Απὸ τὸ Παράρτημα ὁ ἀδελφός μου πέτυχε στὴ Σχολὴ τῶν Εὔελπίδων καὶ ηταν ὁ πρῶτος καὶ μοναδικός Αξιωματικός τοῦ Σχολείου μας. Ἐγὼ σπούδασα Πολιτικές, ἐπιστήμες, ὁ Στεργίου Δάσκαλος (πέτυχε 4ος στήν Ακαδημία Ιωαννίνων), ὁ Μπίμπας Δάσκαλος, ὁ Πολίτης Φιλόλογος, ὁ Χ. Γκούτος Δικηγόρος, ὁ Αναγνωστόπουλος Μηχανικός, ὁ Καλογέρου Εργολά-

βος, ὁ Ἀν. Ἀναγνωστόπουλος Δάσκαλος. Γιὰ τοὺς ὑπόλοιπους δέν ξέρω τί ἀπέγιναν.

Φεύγοντας ἐμεῖς τὸ Παράρτημα ξέφτισε ὡς ποὺ ἔμεινε ἔρημο ἀπό παιδιά. "Ομως στὴ μνήμη μὲν εἰ σταθμὸς ἀνεπανδληπτος στὰ σημερινὰ δεδομένα. Ήταν ἔνα δεύτερο Γυμνᾶσιο στὶς ἐλεύθερες ώρες μας μὲ καθηγητές τοὺς ἕδιους τοὺς μαθητές. Ήταν μιὰ γνήσια κοινωνία παιδιῶν χωρίς γονεῖς καὶ ηδεμόνες.

Παρὰ τίς στερήσεις καὶ τὴν φτώχεια ποὺ ἐπικρατοῦν, στὴν ἀφῆγηση, θέλω νὰ τονίσω πῶς τὸ Παράρτημα δέν ἦταν καθόλου μοιρολατρία καὶ ὑπακοή. Ήταν πᾶνω ἀπ' ὅλα ἐλεύθερία ἐλεγχομένη ἀπὸ τοὺς ἕδιους τοὺς μαθητές. Ήταν ὕστερα ηθος περήφανο καὶ ἀκόμη παλιμός δυνάμεως μέ τίς καθημερινές ἐπιτυχίες του. Τολμῶ νὰ πῶ ἐπίσης πῶς καθόριζε σημαντικά καὶ τὴν ζωὴ τοῦ Γυμνασίου μας. Δέν ἦταν ἐπίσης ενα τυχαῖο γεγονός. Ήταν μόχθος καθημερινός καὶ διαρκῆς ἐλεγχος τῆς ὄμαδος μας μὲ προσήλωση στὴν παιδεία. Ήταν τέλος τὰ παιδιά τοῦ λαοῦ ποὺ πάλεφαν μὲ ἐπιτυχία νὰ κατακτήσουν τὸν κόσμο τῶν γραμμάτων.

Γιὰ μένα σύμας σήμερα ἀκόμη Παράρτημα σημαντικό προπαντός διαμαρτυρία γιὰ τὴν μεταχείριση τοῦ παιδιοῦ, ἀλλά καὶ ἐλπίδα γιὰ δικῇ του ζωῆς.

Τδ 'Ημερολόγιο μου στό Γυμνασίο

9-Ι-1956. Έπιστροφή στό Σχολεῖο μετά τίς δι-
αιοπές τῶν Χριστουγέννων στό χωριό μου. Γιάν πρώτη φο-
ρά μπήκα σε λεωφορεῖο και ἔκανα ἐμετό. Τακτοποίησα
τά πράγματα στό δωμάτιο πού νοικιάζουμε με τόν με-
γαλύτερο ἀδελφό μου. Σήμερα ἐπέστρεψαν και οἱ ἄλλοι
μαθητές ἀπό τά χωριά τους. "Ομως, οπως ἔμαθα, ἔκαναν
κανονικό μάθημα. Εγώ δέν πῆγα. Παίξαμε χίονοπόδλεμο
στήν αὐλή μας με τήν νεολαία τῆς Κρήτης.

10-Ι-1956. Κάποιοι πού πέθαναν ἔξω ἀπό τό σπί-
τι μας πέταξαν χιόνια στά παράθυρα τήν νύχτα και τά
ἔσπασαν. Βγήκαμε σύλοι ἔξω καὶ ἀλλωνίσαμε τήν γειτονιά
νά τούς πιάσουμε. Σίγουρα ηταν μαθητές.

11-Ι-1956. Παίξαμε ποδόσφαιρο με τήν γάτα τῆς
σπιτονοικυρᾶς στή σάλα κλείνοντας τήν πόρτα και
τά παράθυρα.

12-Ι-1956. Πρόχειρον διαγώνισμα σε αγνωστό θέ-
μα στά Αρχαία. Μόνος μου στό δωμάτιο. Ο ἀδελφός μου
διαβάζει με τόν Κώστα Μαθηματικά στό δωμάτιο τού
Κώστα στόν ἐπάνω σύροφο.

14-Ι-1956. Έφερε ὁ Γυμναστής μας και νούργιες
μπάλες στό Γυμνασίο. Πρίν ἀπό λίγο εἶχαμε ἀγῶνα πά-
λης μεταξύ Κώστα και Μπίμπα. Νικητής ένεδείχθη ὁ
Μπίμπας. Οἱ ἄλλοι εἶμασταν θεατές.

15-Ι-1956. Δέν πῆγα στήν ἐκκλησία. Ήφαία με-
ρα σήμερα. Έπλυνα τά ρούχα μου ἔξω στή βρύση τήν
αὐλή. Εμοφα ξύλα γιά τήν σόμπα με τήν τσεκούρα. Τό
ἀπόργευμα πῆγα στό γήπεδο τῆς Γεωργιανῆς Σχολῆς και
παρακολούθησα τόν ποδοσφαιρικό ἀγώνα. Αργά τό βρά-
δυ κοντά στή σόμπα. Στήν κατσαρόλα ρουχαλίζει ἡ φα-
σουλάδα πού μαγειρεύω γιά δείπνο. Τό δωμάτιο είναι
μπουκωμένο ἀπό τούς ἀτμούς.

17-Ι-1956. Δέν κάναμε μάθημα τίς δύο τελευταῖ-

ες ώρες. Πήγαμε στο Γυμνάσιο στο δικτυακό του Νεομάρτυρος Γεωργίου και παρακολούθησαμε τήν λειτουργία. Τσακώθηκαν στο προαύλιο το δικτυακό της Νάνης με τόν Μήτσικα με αποτέλεσμα να τραυματισθεί η Νάνης στο δικτυακό.

18-Ι-1956. Διάβασα τόν "Μικρό Έξερευνητή" που τόν αγοράζει ο Γιάννης σε τεύχη.

19-Ι-1956. Μάς έπεσκέφθηκαν ο πατέρας με τήν αδελφή μου στο σπίτι μας.

20-Ι-1956. Δεν κάναμε 'Ιστορία γιατί γιόρταζε ο καθηγητής μας, άλλα στήν ώρα του μάς έκανε μάθημα ο γιατρός Κήττας.

21-Ι-1956. Ο Φυσικός έβγαλε τδν Σαμαρά εξω από τήν τάξη γιατί πετούσε ασβέστες στδν πίνακα τήν ώρα το δικτυακό μαθήματος.

23-Ι-1956. Δεν κάναμε 'Αρχαῖα οὔτε Γεωπονικά σήμερα.

24-Ι-1956. Είχαμε πάρτο στο δωμάτιο μας σήμερα με πολλούς συμμαθητές μας. Κρασί, μεζέδες, κιθάρα, γραμμόφωνο. Χορέψαμε ως τά μεσάνυχτα.

27-Ι-1956. Το απόγευμα είχαμε Κατηχητικό στή Μητρόπολη. Εγινε έρανος για τδν Έρυθρο Σταυρό. Μόνο τρεις ώρες κάναμε μάθημα.

30-Ι-1956. Δεν κάναμε καθόλου μάθημα. Μάς έβγαλε λόγο για τούς τρεις 'Ιεράρχες οι μαθητής Θεοδοσίου. Μάς έδωσαν τδ πρόγραμμα για τούς διαγωνισμούς του Α' Έξαμήνου.

1-2-1956. Πολλά κολοκύθια από τα χιδνιά στούς δρδμους. Διαγώνισμα στήν "Υγιεινή: Ζήτημα Α'" α) Τί είναι ίστορία και τί γνωρίζετε περί αυτῶν. β) Ποια και πόσα είναι τα άργανικά συστήματα. β') Τί γνωρίζετε δια τας άργανικά ούσιας. γ') Τί λέγονται βιταμίνες. Περί βιταμινῶν Α και D. Η ογδόη τάξη είχε Τριγωνομετρία. Συνελήφθησαν πολλοί να αντιγράφουν άλλα δεν μονόγραφαν καμμιανά κόλλα.

2-2-1956. Διαγώνισμα στα 'Αρχαῖα σε άγνωστο θέμα (έκ το δικτυακό Σωκράτους βιβλίο B').

3-2-1956. Διαγώνισμα στήν "Έκθεση: Καθαρός ούρανδς άστραπές δεν φοβάται.

4-2-1956. Διαγώνισμα στήν "Ιστορία Α") Πρώτος περίπλους τής γῆς. Λεονάρδο δι Βετσι, Πάδολο Τοσκανέλε. B) Έρασμος. Δια τίνων μεσων πλούτισαν αι πόλεις τής 'Ιταλίας. Γ') Περί Ζβιγκλρίου. Ποτα τα

6-2-1956. Διαγώνισμα στή Φυσική.Α°) Συστήματα μονάδων SGC. Γραφική παράστασις άνυσματικού μεγέθους.Β°) Περί δυναμομέτρων. Στατική μέτρηση δυνάμεων.Γ°) Σύνθεσις πολλών δυνάμεων διαφόρων διευθύνσεων. Επίσης δύο προβλήματα. (Σημ. Σε όλα τα μαθήματα άπό τα τρία θέματα γράψουμε τα δύο).

8-2-1956. Διαγώνισμα στά θρησκευτικά. "Όλα τα θέματα ήταν περί ξένων θρησκειῶν. Ήμανε πολύ αργό σήμερα. Χτυπούσαμε τα πόδια στά θρανία γιατί ηταν ξυλιασμένα. Και ή σόμπα κάπνιζε και δέν ζεσταίνει ώς συνήθως. Στο προαύλιο τοῦ Γυμνασίου υπήρχε ενα ποτάμι πάγου. Γλύστρησαν πολλοί μαθητές και ο Γυμνασιάρχης.

10-2-1956. Πολύ αργό πάλι σήμερα. Δεκατρεῖς βαθμοίς κάτω από τό μηδέν. Διαγώνισμα στή Χημεία. Α°) Πού βρίσκεται τό οξυγόνο και περιγραφή αυτού. Β°) Αγωγιναί ίδια δημοτικά τοῦ οξυγόνου. Άπλα και σύνθετα σώματα. Γ°) Τοῦ ούδωρ επί τῆς έπιφανείας τῆς γῆς. Ασημικά Α°) Να εύρεθετε ή έκατοστιαία σύνθεσις τοῦ θεῖκού οξείας. Β°) Με 270 γραμ. διοξειδίου τοῦ ανθρακού πόσον ανθρακα και πόσον οξυγόνον παράγομεν.

II-2-1956. Διαγώνισμα στή Γεωγραφία. Α°) Πώς διακρίνεται ο άνωτατος βαθμός τοῦ πολιτισμού. Περί γεωργίας. Β°) Επίδρασις τοῦ ανθρώπου επί τῆς φύσεως τοῦ έδαφους και τοῦ υδατού. Γ°) Κατώτερος βαθμός πολιτισμού.

12-2-1956. Η βροχή έφαγε όλο τό χιόνι. Σκοτείνιασε και δεν βλέπω πιά στο παράθυρο όπου γράψω χωρίς την λάμπα πετρελαίου. Η βροχή στάζει νανουριστικά πάνω σε κάτι τσίγκους. Η γάτα νιαουρίζει στήν πόρτα. Θα βρῶ κάτι νά της δώσω νά φάει.

13-2-1956. Διαγώνισμα στά Λατινικά. Μονόγραφαν τίς ιδλες δύο μαθητῶν γιατί μιλοῦσαν.

14-2-1956. Πεδσαμε κουνάβι μέ το σακί πού λένε σήμερα στό δωμάτιό μας. Μπούκωσε ή σόμπα από τούς καπνούς.

15-2-1956. Διαγώνισμα στήν Ψυχολογία. Α°) Αίσθημα πόνου, ποία ή χρησιμότης αύτῶν. Πώς λέγεται, πώς, εξηγεῖται και είς τί οφείλεται τό νά νομίζωμεν ότι μᾶς φωνάζει κάποιος ένω ούδείας μᾶς φωνάζει. Β°) Ασυνείδητον. Κατανομή προσοχῆς. Πώς έξηγεῖται τό φαινόμενον νά βλέπωμεν κάποιον νά μᾶς ούλει και νά έκτελει κινήσεις και νά άντιλαμβανόμεθα αύτον. Γ°)

Διατέλεστον δικαιοσύνης καί κάθε ανθρωπος πρέπει να έχουν φυχολογικόν μάτι. Διατέλεστον διδουν την οδηγίαν κατά την κατάποσιν φαρμάκου "κλείσε την μύτη καί το στόμα".

16-2-1956. Πήρα ἀπό τὸν Ντέσιο τὴν Μεγάλη ("Αλγεβρα ἐξωσχολική") καί διδάσκαλα ἀσκήσεις.

17-2-1956. Διαγώνισμα στὰ Μαθηματικά. Α") Νᾶ ὅρισθετο ότι τῆς παραστάσεως: $x^2 - (y+2)x + y^2 - 1 = 0$

αν $\rho_1^2 + \rho_2^2 = 5$, διδασκόμενος εξίσωσις ἀληθεύει. Β") Νᾶ προσδιορισθοῦν τὰ π. καὶ Κ. τῆς ἐξίσωσεως: $\frac{x^2 - (p+2k+1)x + p+2k+3}{x^2 + 12 + 27} = \frac{x+2}{x+9}$. Γεννήσιμον τῶν πρώτων ορών γεωμετρικῆς προσδού εἰναι 64, τὸ αἴθροισμα τῶν κύβων 584. Νᾶ εὐθύνην οὗτο

18-2-1956. Δέν κάναμε μάθημα. Μητραμε στὸ Σχολεῖο καί ἐπιστρέφαμε. Μες εἰπαν γένος κρούσματος τὸ μαλακίδ. Εγραφα στὸ τετράδιο ποὺ μοστρούσι μεροφορα εὔτροπελ

19-2-1956. Αντέγραψα τὰ ἀγέκδοτα κλπ. τῆς συλλογῆς μου σὲ και νούργιο Τετράδιο. Ο ἀδελφός μου συμπλήρωσε τὸ λεξιλόγιο τῆς τοπικῆς διαλέκτου μὲ και νούργιες λέξεις.

20-2-1956. Απεβλήθη ὁ συμμαθητής μου Κυρίσης ἐπειδή μετέβη ἀπό τὸ Σχολεῖο.

21-2-1956. Δέν πήγα Σχολεῖο. Εγινε ξρανος για τὸ μυητέρα τῆς Δωδώνης.

22-2-1956. Απεβλήθη ἀπό τὸ Σχολεῖο ὁ συμμητής μου Γεωργιαδης.

23-2-1956. Μένον δύο ὥρες κάναμε μάθημα. Και βρήκα για φώνια στήν άγορα.

24-2-1956. Προβλήθηκε κινηματογραφική ταινία για τοὺς μαθητές στὸ Σύνταγμα. Μένος μου στὸ δωμάτιο. Στήν κατσαρόλα βράζουν φακές. Ζέστανα νερό για τέσσερα χιονίστρες. Πρίσθηκαν καί κοκκίνισαν τὰ δάκτυλα.

25-2-1956. Μες ἐπεσκέφθη ὁ Γενικός Έπιθεωρητής. Δέν κάναμε Γυμναστική γιατέλεστον.

26-2-1956. Απεβλήθη ὁ Μελής ἐπειδή 20ήμερο καί θετικός ήταν στήν διαγωγή του. Μες μοίρασαν τετράδια ἀπό τὸ Ιπουργεῖο Παιδείας.

27-2-1956. Μένον Μαθηματικόν κάναμε σήμερα γιατέλεστον ὁ Γυμνασιάρχης. Γράφαμε πρόχειρο διαγώνισμα στὰ Αρχαῖα μὲ τὸν μαθηγοτή τῶν Λατινικῶν.

28-2-1956. Δέν κάναμε Τιγκιενή μαθώς καί

δύο ώρες μέ τδν Γυμνασιάρχη.

1-3-1956. "Εμεινε μι& βραδυά στδ δωμάτιο μας ὁ Μιχάλης Πορφύρης ἀπό τδ χωριό μας γι& ν& ἔξετασθεί ἀπό τήν στρατολογία.

2-3-1956. Πήγαμε ἐκδρομή ὅλο τδ Γυμνάσιο στδ Πλατανάκια.

3-3-1956. Μᾶς ἔδωσαν τούς ἐλέγχους τοῦ Α° Εξαμήνου. Κώστας: I8 5/10, Βασίλης I7 8/10, Στέφανος: I7 6/12, Θεόδωρος I7 3/12. Μᾶς ἀδέκησε ὅλους ὁ Φυσικός.

4-3-1956. Δέν κάναμε 'Αρχαῖα. Κάναμε θρησκευτικά τδ ἀπόγευμα.

5-3-1956. 'Απεβλήθη μαθητής ἐπί τριήμερον γιατί ἀσχολήθηκε μέ τδ πολιτικά.

6-3-1956. Δενδροφυτεύσαμε τήν λεωφόρο ἀπό τδ Δημαρχεῖο ὡς τδν 'Αῶ. Δέν κάναμε μάθημα.

7-3-1956. Κατέβημα στήν ἀγορά καὶ πήρα ἀπό τόν τσαγγάρη τδ παπούτσια τοῦ ἀδελφοῦ μου πού τδ σιδλιασε.

14-3-1956. 'Απεβλήθη ἀπό τήν τάξη ὁ Νάνης γιατί παίζαμε τήν κολοκυθιά στδ μάθημα μέ τδν Φυσικό.

15-3-1956. Μένον τέσσερα δύο πρῶτες ώρες κάναμε μάθημα. "Ηλίος καὶ πολὺ χιόνι στήν αὐλή. Φτιάξαμε στδν κῆπο ἐναν χιονάνθρωπο 2,70 μ. υφους.

16-3-1956. Δέν κάναμε μάθημα τρεῖς ώρες σήμερα. Μᾶς ὄμιλησε στο Γυμνασιάρχης γιά τήν ἀπεργία τῶν καθηγητῶν πού ζητοῦν αὔξηση μισθοῦ. Πολλὰ Σχολεῖα ἀπεργοῦν γιά τήν ἔξορία τοῦ Μακαρίου στδ υησιά τοῦ Εἰρηνικοῦ. (Σημ. Καποιαί ἀπό αὐτές τίς μέρες κάναμε καὶ ἔμεῖς τδ συλλαλητήριο γιά τήν Κύπρο ἀλλά δέν τό σημειώνω).

17-3-1956. Διακοπή τῶν μαθημάτων λόγω τῶν Απόκρεων. Δέν πήγαμε στδ χωριό φέτος. 'Από τδ σπίτι δέν μᾶς ἔστειλαν τίποτε φαγώσιμο ἀκόμη. Ρώτησα τούς σωφέρες τής γραμμῆς Μπέλεϋ-Κόνιτσα ἀλλά δέν ὑπῆρχε κανένα σακούλι γιά μᾶς. "Ετσι κι ἔγω ἔστησα παγίδες στδν κῆπο καὶ ἔπιασα δύο τσιδνες γιά ν& γιορτάσουμε τίς 'Αποκριές. Γενική καθαριότητα στδ δωμάτιο.

18-3-1956. Οἱ ντόπιοι ντύθηκαν καρναβαλια. Χόρεψαν ἔξω ἀπό τδ μπακάλικο τοῦ Λιόγκα. Ήμουν παρέα μέ τδν Ντίσιο καὶ χαζεύαμε.

20-3-1956. Μένο δύο ώρες κάναμε μάθημα γιατί ὅλοι οἱ μαθητές είχαν πάει στά χωριά τους λόγω τῶν 'Απόκρεων.

21-3-1956. Μέ πονούσε δ λαιμός καί δέν πήγα Σχολεῖο. Απεβλήθη ἐπὶ τριήμερον ἡ συμμαθήτριά μου Παπαδήμα ἀπὸ τόν Φυσικόν. Ο Γιάτζος φόρεσε γυαλά

22-3-1956. Μόνο μία ὥρα κάναμε μάθημα γιατί κάναμε πρόβες μὲ τὴν χορωδία καί τό θέατρο πού ἔτοιμός εἰς τό Γυμνάσιο γιὰ τὴν 25η Μαρτίου.

23-3-1956. Κάναμε δοκιμαστική παρέλαση στό "Ορφανοτροφεῖο". Εκανε πολὺ κρύο. Παρακολουθήσαμε τό θέατρο στό Γυμνάσιο. Πήγα στόν ἐσπερινό ἐκκλησία.

24-3-1956. Αργησα νὰ πάω τό πρωΐ στό Σχολεῖο καί δέν πήγα μέ τοὺς ἄλλους νὰ κόψω ἔλατα στό βουνό γιὰ νὰ στολίσουμε τό Σχολεῖο.

25-3-1956. Δέν πήγα στὴν παρέλαση ἐπειδή μουν ἄρρωστος. Κάηκαν οἱ πατάτες τοῦ Κώστα. Μόνη εἴπε νὰ τίς προσέχω καί τίς ξέχασα.

27-3-1956. Μόνο δύο ὥρες κάναμε μάθημα. Κουβαλούσαμε καρέκλες καί πάγκους στό Δημοτικό Σχολεῖο που θὰ πάξουμε τό ἔργο μας στοὺς γονεῖς καί τοὺς αηδεμόνες. Ήρθαν τὰ πρῶτα χελιδόνια.

29-3-1956. Μόνο μία ὥρα κάναμε μάθημα. Παίχθηκε τό ἔργο μας μέ μεγάλη επιτυχία ἐνώπιον τοῦ βουλευτοῦ τῆς περιοχῆς Κονίτσης κ. Φρόντζου.

30-3-1956. Μόνο τίς δύο πρῶτες ὥρες κάναμε μάθημα. Παίχθηκε πάλι τό ἔργο μας γιὰ τὰ παιδιά τοῦ Δημοτικοῦ, τὴν Γεωργική Σχολή καί τό "Ορφανοτροφεῖο".

1-4-1956. Δέν πήγα ἐκκλησία. Ποδοσφαιρικός αγώνας Γεωργική Σχολή-Σύνταγμα (3-3). Γελάσαμε τὴν σπιτονοικούρα μὲ μία φεύτικη ἀπόδειξη λόγω τῆς πρωταριαλείας.

3-4-1956. Εμέθυσαν στό ἐξωχινό Κέντρο "τὰ πλατανάκια" πολλοί συμμαθητές μου. Εσπασαν τζειμια καί τραγουδούσαν στοὺς δρόμους τὴν νύχτα.

4-4-1956. Απεβλήθησαν ἐπὶ πενθήμερον τέσσαρες μαθητές λόγω τοῦ χθεσινοῦ ἐπεισοδίου, τέσσαρες ἐπὶ τριήμερον, δύο ἐπὶ διήμερον καὶ ἕνας διὰ πάτος. Πρόχειρον διαγώνισμα στὰ Φυσικά.

6-4-1956. Πρόχειρον διαγώνισμα στὴ Γεωγραφία.

7-4-1956. Πρόχειρον διαγώνισμα στὴν Ψυχολογία. Κρύο φοβερό καί χιόνια.

8-4-1956. Πολλοί τσακωμοί καί ἄλλα παρεκτροπα ἀπὸ μαθητές.

ΙΟ-4-Ι956. Γράφαμε "Εικθεση: Στοῦ οντότην τήν πόρτα ὅσσο θέλεις βρόντα.

ΙΙ-4-Ι956. Πρόχειρο διαγώνισμα στή Χημεία. Μερικοὶ ἀντέγραψαν. Μᾶς ύποχρέωσαν νὰ κόφουμε τὰ μαλλιά. Ἡ ὄγδοη τάξη ἔχει τὰ μαλλιά λίγο πιὸ μεγάλα.

Ι2-4-Ι956. Μόνο τήν πρώτη ὥρα κάναμε μάθημα. Πήγαμε ἐκδρομή στὰ Πλατανάκια. Ὑποδείξεις ἀπὸ τόν Μαθηματικό στοὺς ὄγδοοτες γιατὶ τραγουδοῦσαν τήν "Χαλασιά". Ἀπεβλήθησαν ἐπὶ διήμερον δύο μαθητές διδτὶ ἐγνῶριζαν πράγματα σχετικά μὲν κάποιο ἐπεισόδιο καὶ δέν τὰ ἐφανέρωσαν. Επίσης ἀπεβλήθησαν διὰ παντός ἐπὶ τό υπόδιοι πον σχολικόν εἴτε πέντε μαθητές διδτὶ ἔκαναν συντροφιὰ μὲν μιὰ κοπέλλα ἐλευθέρων ἥθων στὸ δάσος.

Ι3-4-Ι956. Πρόχειρον διαγώνισμα στὰ Αστινικά.

Ι4-4-Ι956. Παίξαμε βόλεϋ μὲν τήν Ε' τάξη στὸ φιλέ τοῦ Γυμνασίου. Ἐπαιξα κι ἐγὼ μὲν τήν ὁμάδα τῆς τάξης μου. Νικήσαμε. Πάλι μὲ τὸν Φυσικό. Τὸν πειράζουν ὅλοι οἱ μαθητές. Επειδὴ χτύπησε τὸ κουδούνι, λέει, νὰ διαβάσετε μόνοι σας τό υπόδιο πο μάθημα. Χήρας: Εἰναι δύσκολο κ.καθηγητά, δέν μποροῦμε νὰ τό μάθουμε μόνοι μας. Δέν θέλω αντιρρησεις, πήγαινε ἔξω σὲ παρακαλῶ. Μάλιστα θὰ πάω, μήν μὲ τραβάτε (γελά). Εσύ θὰ μοῦ υποδείξεις τί θὰ κάνω, νὰ ἔρθεις στὸ γραφεῖο τοῦ Γυμνασιάρχη. Μάλιστα κ.καθηγητά, ἀλλὰ τώρα νὰ βγῶ ἔξω ἡ νὰ καθίσω κάτω. Κάθεισε καὶ ἄλλη φορά νὰ προσέχεις. Παίξαμε βόλεϋ Γυμνάσιο-Σύνταγμα (3-I).

Ι6-4-Ι956. Δέν κάναμε Γυμναστική. Ήραΐα μερα σήμερα. Τσάπισε τόν κῆπο τῆς σπιτονοικοκυρᾶς ἔνας γέρος καὶ πιάσαμε κουβέντα μαζί του.

Ι8-4-Ι956. Πρόχειρο διαγώνισμα στήν "Ιγιεινή". Εγὼ ἔξετάσθηκα προφορικῶς. Στοὺς ἄλλους μαθητές ἔβαλε ἐνδεικτικά καὶ δεκατρικά. Στό μάθημα τῶν Φυσικῶν ἄλλοι τραγουδοῦσαν φυθυριστὰ τήν Γερακίνα, ὁ Καρακατσάνης ἔπαιξε "ταμπάνο" καὶ ἔδειχνε μιὰ τολμηρή φωτογραφία, ὁ Χήρας ἔφτιαχνε σκίτσα γιὰ ὅλους. Τό βράδυ πήγα στήν ἐκκλησία καὶ παρακολούθησα τόν μεγάλο κανόνα. Δέν ξέρω ποιεῖς χάλασε τῇ φωλιὰ ἀπὸ τὰ χελιδόνια στὸ σπίτι μας. Ομίλησε στήν ἐκκλησία ὁ θεολόγος μας. Αγώνας βόλεϋ Η'-Ζ' τάξεων (I-3).

Ι9-4-Ι956. Πήγαμε ὅλο τό Γυμνάσιο στήν ἐκ-

Διατέλεστον διάγονον τούτο ούτε ούτε ανθρωπος πρέπει να εχουν φυχολογικόν μάτι. Διατέλεστον ούτε ούτε διδουν την οδηγίαν κατά την ιατρόποσιν φαρμάκου "κλείσε την μύτη και το στόμα".

16-2-1956. Πήρα από τόν Ντίσιο την Μεγάλη ("Αλγεβρα έξωσχολική") και διάβασα άσκησεις.

17-2-1956. Διαγώνισμα στά Μαθηματικό. A^o) Να όρισθεται ότι της παραστάσεως: $x^2 - (y+2)x + y^2 - 1 = 0$

αν $\rho_1^2 + \rho_2^2 = 5$, δια της όποιας ή
έξισωσις άληθευει. B^o) Να προσδιορισθούν τα Π και Κ
της έξισώσεως: $x^2 - (P+2K+1)x + P+2K+3 = x+2$

για νόμενον τῶν τριῶν πρώτων ορών γεωμετρικής προσδούειναι 64, το άθροισμα τῶν κύβων 584. Να εύρεθούν ούτοι

18-2-1956. Δέν κάναμε μάθημα. Πήγαμε στό Σχολεῖο και έπιστρεφαμε. Μας είπαν γάρ ιδφουμε τα μαλλιά. Έγραφα στό τετράδιο πού ηράκωντινόφορα εύτραπελ

19-2-1956. Αντέγραψα τα άνεκδοτα κλπ. της συλλογῆς μου σε και νούργιο Τετράδιο. Ο άδελφός μου συμπλήρωσε τό λεξιλόγιο της τοπικής διαλέκτου μέν και νούργιες λέξεις.

20-2-1956. Απεβλήθη ο συμμαθητής μου Κυπρίσης έπει μία ήμέρα από τό Σχολεῖο.

21-2-1956. Δέν πήγα Σχολεῖο. Έγινε ξρανος για τό μνημεῖο της Δωδώνης.

22-2-1956. Απεβλήθη από τό Σχολεῖο ο συμμητής μου Γεωργιαδης.

23-2-1956. Μένον δύο ώρες κάναμε μάθημα. Κατέβηκα για φώνια στήν άγορα.

24-2-1956. Προβλήθηκε κινηματογραφική ταινία για τούς μαθητές στό Σύνταγμα. Μένος μου στό δωμάτιο. Στήν κατσαρόλα βράζουν φακές. Ζέστανα νερό για τίς χιονίστρες. Πρίσθηκαν και κοκκίνισαν τα δάκτυλα.

25-2-1956. Μας έπεσκέφθη ο Γενικός Επιθεωρητής. Δέν κάναμε Γυμναστική γιατέλεστο ξέβρεχε.

26-2-1956. Απεβλήθη ο Μπίλης έπει 20ήμερο και θα ληφθεῖ υπόσφιν στήν διαγωγή του. Μας μοίρασαν τετράδια από τό Ιπουργεῖο Παιδείας.

27-2-1956. Μένον Μαθηματικά κάναμε σήμερα γιατέλεστο πε ο Γυμνασιάρχης. Γράφαμε πρόχειρο διαγώνισμα στά Αρχαῖα μέ τδν καθηγητή τῶν Λατινικῶν.

28-2-1956. Δέν κάναμε Υγιεινή καθώς κα

δύο ώρες μέ τδν Γυμνασιάρχη.

1-3-1956. "Εμεινε μιδ βραδυά στδ δωμάτιδ μας ὁ Μιχάλης Πορφύρης ἀπό τδ χωριδ μας για νδ ἔξετασθεῖ ἀπό τήν στρατολογία.

2-3-1956. Πήγαμε ἐκδρομή ὅλο τδ Γυμνάσιο στά Πλατανάκια.

3-3-1956. Μᾶς ἔδωσαν τούς ἐλέγχους τοῦ Α° Εξαμήνου. Κώστας: I8 5/10, Βασίλης I7 8/10, Στέφανος: I7 6/12, Θεόδωρος I7 3/12. Μᾶς ἀδέκησε ὅλους ὁ Φυσικός.

4-3-1956. Δέν κάναμε 'Αρχαῖα. Κάναμε θρησκευτικά τδ ἀπόγευμα.

5-3-1956. 'Απεβλήθη μαθητής ἐπί τριήμερον γιατί ἀσχολήθηκε μέ τά πολιτικά.

6-3-1956. Δενδροφυτεύσαμε τήν λεωφόρο ἀπό τδ Δημαρχεῖο ὡς τδν 'Αῶ. Δέν κάναμε μάθημα.

7-3-1956. Κατέβηκα στήν ἀγορά καὶ πήρα ἀπό τόν τσαγγάρη τά παπούτσια τοῦ ἀδελφοῦ μου πού τά σιδλιασε.

14-3-1956. 'Απεβλήθη ἀπό τήν τάξη ὁ Νάνης γιατί παίζαμε τήν κολοκυθιά στδ μάθημα μέ τδν Φυσικό.

15-3-1956. Μένον τίσ δύο πρῶτες ώρες κάναμε μάθημα. "Ηλιος καὶ πολὺ χιόνι στήν αὐλή. Φτιάξαμε στδν κῆπο ἐναν χιονάνθρωπο 2,70 μ. υφους.

16-3-1956. Δέν κάναμε μάθημα τρεῖς ώρες σήμερα. Μᾶς ὁμίλησε στο Γυμνασιάρχης για τήν ἀπεργία τῶν καθηγητῶν πού ζητοῦν αὔξηση μισθοῦ. Πολλὰ Σχολεῖα ἀπεργοῦν για τήν ἔξορία τοῦ Μακαρίου στά νησιά τοῦ Ειρηνικοῦ. (Σημ. Καποια ἀπό αὐτές τίς μέρες κάναμε καὶ ἔμεῖς τό συλλαλητήριο για τήν Κύπρο ἀλλά δέν τό σημειώνω).

17-3-1956. Διακοπή τῶν μαθημάτων λόγω τῶν Απόκρεων. Δέν πήγαμε στδ χωριδ φέτος. 'Από τδ σπίτι δέν μᾶς ἔστειλαν τίποτε φαγώσιμο ἀνδρι. Ρώτησα τούς σωφέρες τής γραμμῆς Μπέλεϋ-Κόνιτσα ἀλλά δέν ὑπῆρχε κανένα σακούλι για μᾶς. "Ετσι κι ἔγω ἔστησα παγίδες στδν κῆπο καὶ ἔπιασα δύο τσιδνες για νδ γιορτάσουμε τίς 'Αποκριές. Γενική καθαριδητά στδ δωμάτιο.

18-3-1956. Οι ντόπιοι ντύθηκαν καρναβαλια. Χδρεφαν ἔξω ἀπό τό μπακάλικο τοῦ Αιδηνα. "Εμουν παρέα μέ τδν Ντίσιο καὶ χαζεύαμε.

20-3-1956. Μένο δύο ώρες κάναμε μάθημα γιατί ὅλοι οι μαθητές είχαν πάει στά χωριά τους λόγω τῶν 'Απόκρεων.

κλησία λόγω της Προηγιασμένης. "Έτσι κάναμε μάθημα μόνο δύο ωρες.

20-4-1956. Πήγαμε ήμερησια έκδρομη στον "Άγιο Κωνσταντίνο. Παίξαμε ποδόσφαιρο στα χωράφια. Ήρθε καί μια παρέα όργανοπαχτες καί χόρεψαν οι καθηγητές μέ τον όγδοητες. Δέν πήγα στον χαϊρετισμούς τδ βράδυ. Προβλήθηκε στήν πλατεία για & όλο τό κόσμο κινηματογραφική ταινία.

21-4-1956. Κοιμήθηκα τδ άπόγευμα (Σημ. θερετικαί σημαντικό γεγονός γιατί δέν τδ συνήθιζα).

22-4-1956. Πήγα στήν έκκλησια μέ την δετερη καμπάνα. Μας μίλησε ένας ιεροκήρυκας. Ποδοσφαιρικδς άγώνας Σύνταγμα-Πίνδος (2-2).

23-4-1956. Έχομολογηθήκαμε όλοι δια μαθητές. Δέν κάναμε Γυμναστική.

24-4-1956. Πήγαμε στήν έκκλησια όπου μάς άποχαιρέτησε ο Δεσπότης πού μεταξύ θεται στα Γιαννινα. Μας μοίρασαν άπό δύο κουτιά τυρί καί βούτυρο όσοι τρώμε τδ μεσημέρι στό Π.Ε.Κ.Π.Α. Ήρθε άπό τδ χωριδ ή μάνα τοῦ Κώστα τά τον ίδει.

25-4-1956. Δέν κάναμε 'Αρχαῖα. Ο 'Αγγελης πού είχε άποβληθε δια παντός άπό τδ Σχολείο έπειστρεφε πάλι.

27-4-1956. Δέν κάναμε Μαθηματικά γιατί τήν ώρα αύτη έβγαλε λόγο για & τδν Κρυστάλλη ένας μθητής στή σάλα τοῦ Γυμνασίου. Πρόχειρον διαγώνισμα στα Αστρικά.

28-4-1956. Έφυγα μόνος μου για & τδ χωριδ πεζός (25 χιλιόμετρα) για & τίς διακοπές τοῦ Πασχα. Βρήκα δύο τσοπανδσκυλα στό δρόμο άλλα κατάφερα να τα προσπεράσω.

&

16-5-1956. Ξεκίνησα μέ τδν άδελφό μου άπό τό χωριό στίς 6 I/2 τδ πρωΐ μέ τα πόδια για & τήν Κόνιτσα. Έκαναν μάθημα μόνο δύο ωρες στό Σχολείο.

17-5-1956. Μας έκοφαν τα μαλλιά.

18-5-1956. Πήγαμε έκδρομη στον "ΑΞ θανάση.

19-5-1956. Πρόχειρον διαγώνισμα στα Αστρικά. Προβλήθηκε κινηματογραφική ταινία στό Γυμνασίο σχετική μέ τήν Γεωργία.

20-5-1956. Παίζαμε βόλεϋ μέ τήν Ε' τάξη και τήν νικήσαμε. Ήρθε ό και νούργιος Δεσπότης Χριστόφορος. Κατεβήκαμε στδ Δημαρχεῖο και τδν ύποδεχθήκαμε. Κατέβηκα για φώνια στήν αγορά.

27-5-1956. Δεν πήγα στήν έκκλησία. Στίς γυμναστικές έπιδείξεις έπρωτευσαν οι έξι: Δρόμος 100 μ. Γκριζός, δρόμος 400 μ. Νάνης (64°), δρόμος 1500 μ. Φακούρας θ., Εφαίροβολία Σκούφιας, δισκοβολία Μαντζουράτος, άκοντιο Παγώνης. Στδ τέλος τῶν έπιδείξεων έγινε δημοτικός χορδς μέ τά σύργανα. Κάναμε βόλτα στήν αγορά. Άγωνας μπάσκετ Όρφανοτροφεῖο-Κεράσοβο (30-32).

29-5-1956. Γράφαμε "Εκθεση: Τδ ἔνα χέρι νύβει τ' ἄλλο καὶ τά δυδ τό πρόσωπο." Έξω στήν αύλη τοῦ Σχολείου πουλάει φιλικά ό 'Αλέκος Μέμος.

30-5-1956. Μόνο έξη φύλλα υλη ἔχουμε νά διαβάσουμε στίς έξετάσεις τοῦ Εξαμήνου 'Ιγνεινή. Πρόχειρον διαγώνισμα στή Χημεία. Πήραν μονάδες δύο συμμαθητές μου πού άντεγραψαν. Ο Γυμνασιάρχης δάκρυσε τήν ὥρα πού μᾶς διάβαζε στήν τάξη ἀπό τήν 'Αντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους.

1-6-1956. Ήρθε ό 'Επιθεωρητής τῶν Μαθημάτων Τόγκας. Έξέτασε 4 συμμαθητές μου. Δεν κάναμε 'Αρχαῖα. Πήγε στδν Γυμνασιάρχη έπτα μαθητές ό Φυσικός γιατί έκαναν σκασιαρχεῖο τήν ὥρα τοῦ μαθήματός του.

3-6-1956. Δεν κάναμε μάθημα. Οι μαθητές τής Η' τάξεως πήγαν διήμερη έκδρομή στά Γιάννενα.

4-6-1956. Διάβασα τδ μυθιστόρημα "Η "Αγνωστος".

5-6-1956. Οι συμμετέχοντες στούς 'Ηπειρωτικούς άγωνες τῶν Γυμνασίων στά Γιάννενα ἀπό τδ Σχολεῖο μας δέν κατάφεραν τίποτε ἀξιόλογο.

6-6-1956. Δεν κάναμε δύο ωρες μάθημα. Μάζεφα τά κεράσια στήν αύλη νά τά κάνει γλυκό ή σπιτονοικοκυρά.

8-6-1956. Μάς έδωσαν τδ πρόγραμμα τῶν διαγωνισμῶν τοῦ Β' Εξαμήνου.

7-6-1956. Πήγαν δήμερήσια έκδρομή σόλο τδ Γυμνάσιο στίς Κατασκηνώσεις τής Πηγής.

9-6-1956. Διαγώνισμα στά 'Αρχαῖα. (έκ τής 'Αντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους). Συνελήφθη ό 'Αγγέλης νά

άντιγράφει άπδ τό στυπδχαρτο. Πήρε μονάδα, καθώς και
ό Τσιλίφης.

ΙΟ-6-1956. Διαγώνισμα στήν "Ιστορία.Α")

Διακήρυξη τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ποῖος κα-
τήρτησε τήν ἐπιτροπή ἐθνικῆς σωτηρίας καὶ τί γνω-
ρίζετε περὶ αὐτοῦ.Β") Αἱ κυριότεραι διατάξεις τῆς
ἐθνοσυνελεύσεως. Μάχη τοῦ Οὐλμ.Γ") Περὶ Ροβεσπιέ-
ρου. Βατερλώ. Μάχη τῶν τριῶν αὐτοκρατόρων καὶ ναυμα-
χία τοῦ Τρανταλγκαρ.

ΙΙ-6-1956. Διαγώνισμα στὰ Αατινικά. (ἐκ
τοῦ 'Οβιδίου Μεταμορφώσεις Φαέθονος).

ΙΞ-6-1956. Διαγώνισμα στή Γεωγραφία.Α")

Περὶ ὄρυζης καὶ τῶν ἄλλων δημητριακῶν.Β") Τί γνω-
ρίζετε περὶ τοῦ κακάο, καφέ καὶ τεϊου.Γ") Τα χαρα-
κτηριστικά τῶν μεγάλων πόλεων.

ΙΔ-6-1956. Διαγώνισμα στή Χημεία.Α") Νό-
μος τοῦ Ααβουαζιέ καὶ τοῦ Προύστ.Β") Ποὺ βρίσκεται
καὶ πῶς ἔξαγεται τό χλωριούχον νάτριον καὶ ἴδιδτη-
τες τοῦ καυστικοῦ νατρίου.Γ") "Ατομα καὶ μόρια." Ασ-
κησις: Πόσα γραμμάρια ο θά λαβωμεν ἐδν καύσωμεν 185
γραμ. 2ΗΟ. Νδ εύρεθετή ἡ εκαποστιαία σύνθεσις τοῦ νι-
τρικοῦ νατρίου. Συνελήφθη ὁ Μπέλης νδ ἀντιγράφει
καὶ ὅμιλησε ἀπρεπῶς στοὺς καθηγητᾶς.

ΙΕ-6-1956. Διαγώνισμα στὰ Θρησκευτικά.Α")

Περὶ ἀγγέλων.Β") Περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς μετανοίας.
Γ") Εἰλητὸν, ἀντιμήνσιον, κατασάρκιον, ἐπιτάφιον, ἄηρ,
δίσκος, λόγχη, ἀστερίσκος, λαβίς. Απεβλήθη διὰ παντός
διὰ τό λοιπόν σχολικόν ἐτος ὁ Μπέλης δι' ἀναιδή συμ-
πάρεφορά ἔναντι τοῦ Γυμνασιάρχου.

ΙΖ-6-1956. Διαγώνισμα στὰ Φυσικά.Α") Με-
γάλαι πρακτικαὶ μονάδαι ἔργου. Όρισμός ἵσχυος.Β")
Γενική περίπτωσις παραγγῆς ἔργου. Έργον παραγδυ-
νον ὑπό τριβῆς.Γ") Μέτρησις τῆς δυναμικῆς ἐνεργεί-
ας. Επίσης δύο ἀσκήσεις.

ΙΩ-6-1956. Διαγώνισμα στήν "Υγιεινή.Α")
Τεχνιτή ἀναπνοή.Β") Αἱ κυκλοφορίαι.Γ") "Υγιεινή
τῆς ἀναπνοῆς." Ειθεσις: "Αγδλι-ἀγδλι γίνεται ἡ ἀγου-
ρίδα μέλι.

ΙΧ-6-1956. Διαγώνισμα στήν Ψυχολογία.Α")

Τί μᾶς θυμίζουν αἱ λέξεις: πτωχός, πλούσιος, θάλασσα,
βάρκα πλοῖον. Αναπτύξατε τοὺς σχετικούς νόμους. Δια-
τί μετά τήν φυχολογίαν δέν πρέπει νδ διαβάζωμεν Μα-
θηματικά; Β") Τί λέγεται ἀνδμυνησις καὶ ποῖα ἡ δια-

φορδί αύτής άπδ τήν μνήμην. Νδμος τής συναφείας
ἐν χώρω. Ποίαν μέθοδον μαθήσεως προτιμάτε καί δι-
ατέ. Γ°) Νδμος τοῦ ἀποτελέσματος. Τί λέγεται ἀγχί-
νους μνήμη. Οπτικός καί ἀκουστικός τύπος. Τδ ἀπδ-
γευμα λύσαμε ἀσκήσεις πολλοί συμμαθητές μαζί στὸ
δωμάτιο τοῦ Μπίμπα.

22-6-1956. Διάβασα ἀσκήσεις ἀπδ τήν ἔ-
ξωσχολική "Αλγεβρα τοῦ Νικολάου. Επιστρέφοντας
ἀπδ τήν ἀγορά ὅπου πῆγα νδίδω ἄν μᾶς ἔστειλαν
κανένα σακούλι ἀπδ τδ χωριδ, πέρασα καί ἀπδ τδ
μαγαζί τοῦ Κούγια. Η γυναίκα του μέ φόρτωσε μα-
ρούλια ἀπδ τδν κῆπο της. Πέρασε ἔξω ἀπδ τδ σπίτι
μας ἐνας φαρδίς μέ φάρια ἀπδ τήν λίμνη τῶν Ιωαν-
νίνων. Φάγαμε ὑπέροχα ἀπόφε. Είναι δυδ μικρά παι-
διά στδ διπλανδ δωμάτιο πού τά δέρνω τακτικά γι-
ατέ δέν διαβάζουν καί κάνουν φασαρία στή σάλα.

23-6-1956. Διαγώνισμα στήν Γεωμετρία.
Α°) Νά κατασκευασθεῖ τετράγωνον ἵσοδύναμον πρδς
τδ 2/3 δοθέντος τριγώνου. Β°) Νά κατασκευασθεῖ τό
όρθογώνιον τῶν ἀπολύτων τιμῶν τῆς ἔξισώσεως:
 $\phi^2 - \lambda\chi + \mu^2 = 0$ καί νά σύρεθοῦν αι ἀλγεβρικαί δια-
στάσεις αύτῶν $X_{15}, X_{25}, \beta \pm \sqrt{\kappa \lambda \rho}$. Τδ τρίτο
πρόβλημα ήταν ὑπολογισμός δύσκολος, δέν τδ ἔλυσε
κανείς. Βγήκαμε όλοι μέ τά καλαμάρια στδ χέρια
στδ προαύλιο καί τά πετάξαμε στούς τοίχους τοῦ
Σχολείου. Τδ βράδυ κάναμε καντάδα στήν επάνω Κδ-
νιτσα μέ κιθάρα. Πήγαμε πολλοί συμμαθητές στδ υδο
ἔξωχικό Κέντρο καί ηπιάμε ούζο. Βγάλαμε καί ἀνα-
μνηστικές φωτογραφίες.

24-6-1956. Ξεκινήσαμε μέ τδν μικρότε-
ρο ἀδελφό μου ἀπδ τήν Κδνιτσα για τδ χωριδ πεζοί.

&

28-9-1956. "Ειοφα μέ τήν μάνα μου στή
Βράνιστα 20 φορτώματα ξύλα νά τά εχουμε για τήν
σόρπα μας στδ δωμάτιο ὅπου μένουμε." Εφυγα ἀπό ἔ-
κει μόνος μου πεζός για τήν Κδνιτσα.

29-9-1956. Τώρα είμαι μαθητής στήν τε-
λευταία τάξη. Μένω στδ δωμάτιδ μου μέ τδν μικρότε-
ρο ἀδελφό μου. Κουρασθήκαμε πολύ νδ κουβαλάμε δι-
άφορα πράγματα ἀπό τήν ἀγορά ὡς τδ σπίτι στήν πλά-

τη. Κάπου μισή ώρα δρόμος και άνηφορος. Βρήκα τούς συμμαθητές μου και ήλαμε βόλτα στήν αγορά.

30-9-1956. Ασπρίσαμε τό δωμάτιο με άσβεστη.

1-10-1956. Ήγινε άγιασμός στό Σχολεῖο Μ. είπαν να κόψουμε τα μαλλιά. Μεγάλη υπόδεση που είμαι ογδοήτης. Τδ κύρος μου είναι άδιαμφισβήτητο.

2-10-1956. Μάς μοίρασαν βιβλία άπό τήν δανειστική βιβλιοθήκη τοῦ Γυμνασίου ὅπως κάθε χρόνο. Φέτος κουρεύθηκα με τήν δεύτερη μηχανή. Ήρθε ὁ πρώην συγκάτοικος μας ὁ Κώστας και έμεινε μια βραδυά στό σπίτι μας. Μόνο δύο ώρες ήλαμε μάθημα σήμερα.

3-10-1956. Πούλησα άρκετά βιβλία μου σε άλλους μαθητές και άγόρασα άπό άλλους και νούργια. Έφερε με τόν γάιδαρο ξύλα ή μάνα μου άπό τήν Βράνιστα.

4-10-1956. Μόνο μία ώρα 'Αρχαῖα ήλαμε. Διάβασα τδ βιβλίο "Η μυστηριώδης συμμορία τῶν δεκατριῶν".

6-10-1956. Κατέφθασαν στήν αγορά οι πρῶτοι έμποροι και στήνουν τίς παράγκες τους για τήν έμποροζωπανήγυρη.

7-10-1956. Πήγα στό δάσος και έκοφα ξύλα για τήν σόδμπα. Τδ κουβάλησα με τό άμαξι τοῦ Μπουναγιατί ήταν πολλά. Ποδοσφαιρικός άγώνας Πένθρος-Σύνταγμα. Έληξε κατόπιν φοβερής πάλης μεταξύ τῶν παικτῶν.

9-10-1956. Μόνον δύο ώρες ήλαμε μάθημα. Φιλοξενήσαμε στό δωμάτιό μας, τόν έξαδελφό μας τόν 'Αντώνη άπό τό Μοναστήρι. Απεβλήθησαν περί τούς εἶνοσι μαθητές δια μία ήμέρα άπό τό Σχολεῖο διδτι δέν πήγαν στήν αἴθουσα τήν ώρα που ὁ Γυμνασιάρχης παρέδιδε τδ Πρόγραμμα. Επίσης άπεβλήθη ὁ Φακούρας δι 'άνδρυμοστον διαγωγήν.

14-10-1956. Πήγα στήν έκκλησία. Ήταν ὁ Δεσπότης και 12 παπάδες στή λειτουργία.

16-10-1956. Ήρθε ή μάνα μου και μάς έφερε ξύλα για τή σόδμπα με τόν γάιδαρο. Απεβλήθη έπει διήμερον ὁ Χατζημελετίου δι 'άνδρυμοστον διαγωγήν εναντε τοῦ Φυσικοῦ (έπαιζε με τό βατραχό-

κι είν ώρα μαθήματος). Μόνον τρεῖς ώρες κάναμε μάθημα.

17-ΙΟ-1956. ΜΕ τδ Πρόγραμμα πού μᾶς έδωσαν θδ εχουμε 26 ώρες μάθημα έβδομαδιαίως.

18-ΙΟ-1956. Μπήκα έπιμελητής με τδν Καρακατσάνη.

20-ΙΟ-1956. Ήρθε κάποιος Θεολόγος και μᾶς μέλησε. Πούλησε και Χριστιανικά βιβλία. Ποδοσφαιρικός αγώνας Σύνταγμα-Στρατωτική Όμδις Ιωαννίνων (Ι-6).

21-ΙΟ-1956. Ήρθε ή άδελφη τοῦ Μηρτσέκη και της Καλισώρας και θδ μείνουν για λίγες μέρες στδ σπίτι μας. Κατέβηκαν άπό τό χωριό τους νδ φωνίσουν.

22-ΙΟ-1956. Ήρθε και νούργιος Θεολόγος στδ Γυμνασιο. "Όλο "μάλιστα" λέει και είναι πεισματάρης.

25-ΙΟ-1956. Μόνον τήν τελευταία ώρα κάναμε μάθημα. Δοκιμαστική παρέλαση με τήν μουσική τοῦ Ορφανοτροφείου.

27-ΙΟ-1956. Δεν κάναμε μάθημα. Εβγαλε λδγο ὁ μαθητής Κολιδές για τήν 28η Οκτωβρίου. Καταθέσαμε στεφάνι στό Βρῶν στήν πλατεία. Αγδρασα για πρώτη φορά ύποκαμισό άπό τήν άγορα (65 δρχ.).

28-ΙΟ-1956. Πήγαμε έκκλησία. Τδν πανηγυρικόν έξεψωνης ὁ και νούργιος Θεολόγος (έξαιρετικός). "Όμως τήν παρέλαση μᾶς τήν χάλασε ή βροχή.

2-ΙΙ-1956. Γράφαμε "Εκθεση: Η αμιλα.

6-ΙΙ-1956. Απεβλήθησαν έπι τρίαρον τέσσαρες μαθητές διότι δέν πήγαν στήν έκκλησία τήν Κυριακή.

7-ΙΙ-1956. Πήγαμε έκδρομή στδν "ΑΞ Γιάνη. Απεβλήθησαν έπι μίαν ήμέρα δύο μαθητές διότι έτσακώθηκαν.

Ενημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κούτσας

Ἐμθέσεις κατ' οἴκουν

Μία όμιλα μου

(Γράφθηκε για νά ἐκφωνηθεῖ στή Μητρόπολη ὡς
ἀποχαιρετιστήριος λόγος ἐπὶ τῇ λῆξει τῶν Κα-
τηχητικῶν μαθημάτων καὶ τὴν ἀποφοίτησή μας
ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο. Ἰούνιος 1957)

Ἀπόφοιτοι.

Κλίνομεν τὸ γόνυ εὐλαβεῖς προσκυνηταί καὶ
παρακαλοῦμεν τὸν Παντοδύναμον Κύριον νὰ μᾶς βοηθή-
σῃ νά φανῶμεν χρήσιμοι εἰς τὴν κοινωνίαν, αὕτα με-
λη τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Δώδεκα χρόνια μαθητεῖς ζωῆς ὑπὸ τὴν αη-
δεμονίαν τῶν γονέων μας καὶ τὴν ἀπειλήν τῆς διδα-
σκαλικῆς ράβδου, διήλθομεν τὸ στάδιον τῆς νεανικῆς
ἡλικίας. Ήδη ἀνοίγεται μπροστά μας ἡ πύλη τῆς κοι-
νωνίας εἰς τὴν ὄποιαν εἰσερχόμενοι θὰ πρέπει νά
διεξαγάγωμεν ἔργαν καὶ νούργιον ἀγῶνα. Ἐφοδιασμένοι
μέ τὴν πανοπλίαν τῶν γνώσεων ἀφ' ἐνός καὶ τὴν φυχι-
κήν ἀνωτερότητα ἀφ' ἕτερου, ποὺ ἀποκτήσαμεν κατὰ τὴν
διάρκειαν τῆς μαθητείας μας, θὰ πρέπει νά πολεμήσω-
μεν ἐμεῖς οἱ "χαλαστάδες καὶ κτίστες" καὶ νά νική-
σωμεν.

"Ἐχοὺτες ὡς ἔργια τὸ ρητόν" ἡ διὰ τοῦ
θρανίου ὄδδος εἶναι ἐπίπονος ἀλλ' ἀσφαλῆς" ἐπειδιῶξα-
μεν νά κατακτήσωμεν τὸ μέλλον μας, τὸ ὄποιον ὄραμα-
τιζόμεθα τώρα διαγραφόμενον μέ αἰσιοδοξίαν. Διδτὶ
ὁ ἀνθρωπος πράγματι εἰς τὴν ζωήν του θέτει σκοπούς
πρός τούς ὄποιους διηνεκῶς κατατείνει τὰς προσπα-
θείας του. Ἀναγκαῖον ὄμως ἐφόδιον διὰ τὴν ἐπίτευ-
ξιν αὐτῶν εἶναι ἡ πίστις πρός τὸν θεόν. Ἡ πίστις
αὐτῇ τὴν ὄποιαν ἀπὸ τᾶς πρῶτα ἔτη ἐνεφύσησαν οἱ γο-
νεῖς μας εἰς τὴν εὔπλαστον νεανικήν φυχήν καὶ ἐ-
παγίωσεν ἡ σμίλη τοῦ Κατηχητικοῦ. Ἡ παιδεία λοι-
πόν εἶναι ἀρρήκτως συνυφασμένη μετὰ τῆς θρησκευ-

τικότητος.

Δυστυχῶς εἰς τὴν πόλιν μας ὅλῃ γα μόνον ἔτη ἐλειτούργησαν κατηχητικά μαθήματα. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀπουσίας τοῦ Κατηχητικοῦ οὐσιθαυθήκαμεν τὴν ἀνάγκην τῆς συντροφιᾶς του καὶ τὴν θαλπωρήν τῆς στοργῆς του. Ἡ δράσις τὴν ὄποιαν παρουσίασε τὸ Κατηχητικὸν εἰς τὸ μικρὸν τοῦτον χρονικὸν διάστημα δεικνύει τὴν δίφαν καὶ τὸν ζῆλον τῆς μαθητιώσης νεολαίας τῆς πόλεως μας πρός διαπαιδαγώγησιν καὶ διαμόρφωσιν ἡθικῶν χαρακτήρων. Ἡ περιοχή τῆς Κδνιτσας αἱ σθένεται τὴν ἀνάγκην τοῦ Κατηχητικοῦ περισσότερον ἀπό κάθε ἄλλην γωνίαν τῆς Ἐλλάδος κατέπιν τῶν πληγμάτων τὰ ὄποια ὑπέστη ὑπό τῆς κουμπουνιστικῆς λαίλαπος. Ἀν θέλωμεν νὰ ἴδωμεν τοὺς υεαρούς βλαστούς τοῦ τόπου μας προκόπτοντας εἰς τὴν κοινωνίαν πρέπει νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν διαμόρφωσιν ἡθικῶν χαρακτήρων, ὥστε νὰ μήν παραπλανῶνται ἀπό τὰ ἀπατηλά συνθήματα τοῦ κουμπούνιθμου.

Προχωροῦντες λοιπόν καὶ ἡμεῖς μαχόμενοι τὸν ἵερον ἀγῶνα τῆς ζωῆς κατακοποι ὄδοι πόδροι, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν πρῶτον σταθμόν καὶ σταθερῶς προχωροῦμεν πρός τὸ τέρμα τὸ ὄποιον ἐθέσαμεν ὡς σκοπόν, τὴν εὐθανασίαν, ἣ ὄποια εἶναι δλίγων μὲν ἐπίτευγμα κοινός δέ πόθος ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Μὲ πρότυπον τὴν προσηνῆ: καὶ χλυκιάν μορφήν τοῦ Κυρίου, ἀνάγλυφον τὴν ὄποιαν εκάστοτε μᾶς παρουσίαζε τὸ Κατηχητικόν, βαδίζομεν φορεῖς καὶ σπαπανεῖς τῆς μεγάλης ἴδεας, τῆς κατὰ τὸ δυνατόν ἐξομοιώσεως μας μὲν Ἐμεῖνον. Ἀπό τὴν ἀστείρευτον πηγήν τοῦ Κατηχητικοῦ ἀπερροφήσαμεν μὲ δίφαν ἐλάφου ὅλα τὰ προτερήματα καὶ τὰ πρόσοντα ἐνδές ἴδαινικοῦ Χριστιανοῦ ὅπως τὸν θέλει ὁ Κεριος. Τὸ Κατηχητικόν ὑπῆρξεν ὁ ὁδηγὸς ὅστις μᾶς ἐβοήθησε νὰ ἀντεπεξέλθωμεν τούς ὑφέλους τῆς υεανικῆς μας ζωῆς.

Τὸ Κατηχητικόν εἶναι ὁ γονεύς τοῦ ὄρφανοῦ, ὁ διδάσκαλος τῆς ἡθικῆς, τό ὄποιον βοηθεῖ νὰ βάλλωμεν πυξίδα εἰς τὴν ζωήν μας. Εἶναι ὁ θερμουργὸς κῆρυξ τοῦ Εὐαγγελίου ὅστις ὁδηγεῖ ἀπό τὸ ζωφόδες ἄνδρον τῆς συμφορᾶς εἰς τὸ ἀναστάσιμον φῶς τῆς χαρῆς τῆς εὐτυχίας. Εἰς τούς κόλπους του ἐρμηνεύσαμεν καὶ ἐλύσαμεν μὲν κανόνα Ἐμεῖνον ὅλα τὰ προβλήματα τὰ ὄποια βασανίζουν τὴν υεανικήν φυχήν, τὰ ὄποια μᾶς ἀφησεν ὑπδγραμμον διὰ νὰ κατευθύνωμεν τὰς πρᾶ-

ξεις μας. Άνελνσαμεν τάς θεωρίας τῶν ξένων θρησκειῶν καὶ ἔκαναμεν παραλληλισμὸν μεταξύ αὐτῶν καὶ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Καί εἴδομεν πάντα τε τὸν Χριστὸν ἐξερχόμενον μὲν ὅλην τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ ἐπιβλητικότηταν ἥ διπολα ἀπορρέει ἐκ τῆς πραγματικῆς καὶ ἴδεώδους θρησκείας του.

Εδεδάχθημεν τάς ὑφηλίδας ἀρετάς τῆς ἀγαπης, τῆς ἀρετῆς, τῆς ἀνεξικαΐας, τῆς ταπεινοφροσύνης, τῆς χρηστότητος, αἱ διπολαίς ως φωτεινὸν περιβέρεον πρέπει νὰ κοσμοῦν κάθε Χριστιανὸν. Τὸ Κατηχητικὸν μᾶς ἐνέπνευσε τὴν ἀνιδιοτέλειαν, τὴν αὐτοθυσίαν, τὸ θάρρος, τὴν ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονὴν διὰ τῶν διπολῶν θὰ ἀντεπεξέλθωμεν τοῦ σάλου τῆς πολυκυμάντου ζωῆς νικηταῖς καὶ τροπαιοῦχοι, οἵρυκες τοῦ θείου λόγου. Εδεδάχθημεν τούς τρόπους τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς, τὴν εὐγένειαν, ποὺ κοσμεῖ καὶ λαμπρύνει κάθε Χριστιανόπαιδα. Εἰς τὸ Κατηχητικὸν διδάσκεται ἥ ἐλευθερία τῆς σκέψεως, βαθμολογεῖται ἥ ἐγκράτεια καὶ ἥ ὑπακουή, χωρίς ὅμως νὰ δεσμεύθεται τὸ αἴσθημα τῆς ἐλευθερίας τὸ ὄποῖον εἶναι ἔμφυτον εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Κατὰ τὸν παρελθόντον ἔτος ἀνεπτύχθησαν κατὰ σειράν τὰ εξῆς θέματα: I) Ἐκκλησία. II) Νεότης. III) Ψυχαγωγία. IV) Δικοπόδες τῆς ζωῆς. V) Ἀγνότης καὶ τρόπος διατηρησεώς της. VI) Δυσκολίαι τῆς ζωῆς. VII) Φιλίαι. VIII) Τὰ ηυκλοφοροῦντα κακά ἐντυπα. IX) Μεῖνε μὲθ' ἡμῶν. X) Ἐξομολόγησις. XI) Θεία κοινωνία. XII) Ορθοδοξία.

Ἐξ ἄλλου ἥ δανειστική βιβλιοθήκη μὲν τὴν διπολίαν οἱ ἀρμόδιοι ἐφρόντισαν νὰ πλαισιώσουν τὸ Κατηχητικὸν ὑπῆρξε διὰ τὴν μᾶς σύντροφος εἰς τὰς ὠραὶς ἀργίας ἐκ τοῦ Σχολείου. Όλα τὰ βιβλία εἶναι ἐκ τῆς ἀνθολογίας Ἑλλήνων καὶ ξένων συγγραφέων, τῆς Ζωῆς καὶ ἄλλων Χριστιανικῶν συλλόγων. Η ἀφέλεια τὴν διπολίαν ἀποκομίζει ὁ φιλοδιάθης ἀπὸ τὴν ἀνδριγνωσιν Χριστιανικῶν βιβλίων εἶναι μεγίστη. Διὰ τούς μαθητὰς καὶ διὰ πάντα ἄλλον ἥ φοίτησις εἰς τὴν βιβλιοθήκην ἥ ἥ προμήθεια βιβλίων ἐξ αὐτῆς, συντελεῖ εἰς τὴν προώθησιν τῶν σκοπῶν της. Αντί νὰ δαπανᾶ κανεῖς τὸν καιρὸν του εἰς πολιτικολογίας ἥ εἰς ἄλλας ματαιότητας ἃς διαθέτει δλίγας ὠραὶς εἰς τὴν ἀνδριγνωσιν αὐτῶν τῶν βιβλίων. Η ὄφελεια

πού θὰ ἀποκομίσῃ ἀπὸ αὐτᾶς θὰ ἔχῃ χαρακτῆρα μονιμώτερον καὶ ἡ εὐχαρίστησις θὰ εἶναι βαθυτέρα. Οἱ νέοι ἴδιως ἃς μάθουν νὰ ἀγαποῦν τὰ καλὰ βιβλία.

Τέλος εἰς τό 'Ἐντευκτήριον διήλθομεν στιγμᾶς φυχαγωγίας καὶ συναναστροφῆς. Ἐμεῖς ἀνεπτύξαμεν καὶ καλλιεργήσαμεν τό αἴσθημα τῆς ἀγνῆς φιλίας. Εἰς τὴν Χριστιανικήν ἀτμόσφαιραν τῆς λέσχης μας ἀντικρύζετο τό παιδικόν γέλιο καὶ ἡ χαρᾶ. Ἡ φυχαγωγία συντελεῖ εἰς τὸν ἔξευγενισμὸν τοῦ οὐθούς καὶ τὴν ἀνάπτυξιν εὐγενῶν αἰσθημάτων ἀπέναντι τῶν ἄλλων. Ομως μᾶς ἔλλειπε ὁ χῶρος ὅπου θὰ μπορούσαμεν νὰ ἀσκηθῶμεν καὶ σωματικῶς.

Διὰ τῆς μελέτης τῶν διαφόρων παιχνιδιῶν καὶ τῆς συναναστροφῆς ἀνεπτύξαμεν τὴν ἐπινοήτηκότητα καὶ εὔευρετικότητα, τὴν ἑτοιμότητα καὶ τὸ θάρρος. Ο ἀνυπόμονος ἔμαθε νὰ εἶναι καρτερικός, ὁ ἀπαιτητικός ἀνεκτικός, ὁ ὀξύθυμος εὐδιάλλακτος καὶ ὁ ὑπερόπτης φιλόφρων. Ο κάθε νέος ἔμαθε νὰ συμπεριφέρεται ὄρθως εἴτε νικοῦσε εἴτε ήττατο στὸ παιχνίδιο. Ήσκηθημεν λοιπόν κατὰ τρόπου ἐμπρακτον εἰς τὰς ἀρετὰς τῆς ἑντιμότητος, τῆς γεναιότητος, τῆς αυταπαρνήσεως καὶ ἔμάθαμεν νὰ σεβόμεθα τὸ δίκαιον τῶν ἄλλων. Ετσι συνηθίζει κανείς νὰ δεχθῇ τὸ κῦρος τῶν θείων νόμων καὶ τῶν νόμων τῆς Πολιτείας.

Εὐχαριστοῦμεν ἔκείνους οἱ ὄποιοι εἰργασθησαν ἀνειδιτελῶς διὰ τὴν ὄμαλήν λειτουργίαν τοῦ Κατηχητικοῦ μας καὶ ἔκοπίασαν ὥστε νὰ καταστεῖ τὸ σύνολον τῶν μαθητῶν κυφέλη τοῦ Κυρίου.

Ἐξερχόμενοι τοῦ Γυμνασίου ἐγκαταλείπομεν μαζὶ μὲ τὰ Σχολικὰ θρανία καὶ τὴν θαλπωρήν τοῦ Κατηχητικοῦ μας Σχολείου εἰς τὸ ὄποιον διήλθομεν στιγμᾶς οἰκογενειακῆς χαρᾶς καὶ εὐτυχίας. Σήμερον ἀποχωριζόμεθα τὸ περιβάλλον του. Εἰς τὴν νέαν μας ζωήν πού ἀρχίζομεν θὰ προσκρούσσωμεν εἰς πολλοὺς ὑφάλους. Θὰ πολεμήσωμεν οἵμως ὄπλισμένοι μὲ τὰ αἰσθήματα πού ἐνεστερνήθημεν εἰς τό Κατηχητικόν. Θὰ προκληθῶμεν ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν, θὰ τὴν ἀντιμετωπίσωμεν ὅμως μὲ θῶρακα, τὴν πίστιν καὶ μὲ ξίφος τὴν ἐλπίδα, μὲ ὄπλα τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀρετήν. Θὰ μονομαχήσωμεν μὲ σταθεράν χεῖρα καὶ αὐτοπεποίθησιν διὰ τὴν νίκην διδτή οἰσθανώμεθα πλησίον μας ἔναν ἀγήττητον πολεμιστήν πού θὰ μᾶς ὑπερασπίζῃ.

Ἡ στιγμὴ εἶναι ἵερε, ὁ χῶρος ἵερός, τὰ

αἱ σθῆματά μας ἄγνα, χριστιανικό. Κλίνομεν τὸ γδῦν
εὐλαβεῖς προσκυνηταί εἰς τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα
'Ιησοῦ καὶ ὑποσχόμεθα ἐξερχόμενοι εἰς τὸν στέβον
τῆς κοινωνίας ὅτι θὰ τηρήσωμεν τὰς ἀρετὰς τὰς ὁ-
ποῖας ἐνεστερθήμεν εἰς τὸ Κατηχητικὸν μας, ὅτι
θὰ ἐπιζητῶμεν πάντα τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν. "Οπου καὶ
ἄν εὑρεθῶμεν θὰ γίνωμεν θερμούργοι κήρυκες τοῦ Κυ-
ρίου. Θὰ ὑπερασπίσωμεν τὸ δίκαιον μέχρις ἐσχάτων
δυνάμεων.

Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς τοὺς εὐσεβεῖς ἀκρο-
ατὰς οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς παρουσίας των ἔτι μησαν σῆ-
μερον τὴν ἕορτήν μας αὐτήν καὶ ὑποσχόμεθα ἐνώπιόν
σας εἰς τὸν Ἱερόν τοῦτον χῶρον ὅτι θὰ ἀγωνιζόμεθα
τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν. Σᾶς συνιστῶμεν τὸ Κατηχητικὸν
ῶς τὸν καλύτερον παιδαγωγόν τῶν τέκνων σας. Πονεῖς
καὶ αηδεμόνες, φροντίσατε νὰ ἐγγράψητε τὰ παιδιά
σας εἰς τὸ Κατηχητικόν. Θὰ ἀφεληθοῦν πολλά.

Εἰς τοὺς φίλους μας μαθητὰς τοῦ Κατηχη-
τικοῦ ἀφήνομεν φεύγοντες Ἱερόν μημέλιον ἀναμνήσεως
ὅλιγας συμβουλάς ἀπό, τὸ θησαυροφυλάκιον τῆς χριστε-
ανικῆς μας πείρας. Ἀγαπητοί φίλοι. Παρακαλούθησατε
μετὰ προσοχῆς τὰ μαθήματα τοῦ Κατηχητικοῦ. Φοιτήσα-
τε ἀνελλειπῶς καὶ συστήσατε καὶ εἰς τοὺς φίλους
σας τὸ Κατηχητικόν. Εφαρμόσατε τοὺς κανόνας τῆς
καλῆς συμπεριφορᾶς διὰ νὰ ἀπολαύστε τῆς ἐκτιμήσε-
ως καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἄλλων. Προσπαθήσατε νὰ δια-
κρίνεσθε ἀπό τοὺς ἄλλους μαθητὰς διὰ τὸ ηθος σας.

Τελειώνοντας ζητοῦμεν τὰς εὐχὰς σας καὶ
παρακαλοῦμεν νὰ προσεύχῃσθε διὰ τὴν σταδιοδρομίαν
μας. Ήμεῖς ὑποσχόμεθα ὅτι θὰ ἀγωνιζόμεθα πάντα γιά
μιά καινούργια Ἑλλάδα λουσμένη στῆς πίστης τὸ φῶς,
μιὰ ἴδεώδη κοινωνία ὅπως τὴν ἐφαντάσθη ὁ θεῖνθρω-
πος, ὅπως τὴν ἐτραγούδησεν ὁ ἐθνικός μας ποιητής:
"Ομορφος κόσμος ηθικός ἄγγελικός πλασμένος".

Ενημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κούτσας

Σοφοκλέους Ἀντεγδνη

(ΜΕ τὴν Ἐκθεση αὐτῇ ἔλαβα μέρος στὸν Πανελλήνιο διαγωνισμό τοῦ Φροντιστηριακοῦ Περιοδικοῦ ΕΣΤΙΑ στὴν Ἀθῆνα ὅταν ἥμουν στὴν Η^η τάξη καὶ πῆρα τὸ πρῶτο βραβεῖο, βαθμὸς ἑννέα).

Ἡ φωτεινῇ ἔντασις τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος ἐπανέδνεται διὰ τῆς ἐμφανίσεως ἐπὶ τῶν προσκηνίων τῆς δραματικῆς τέχνης ἐνδὲ νέου ἀστέρος. Ὁ Σοφοκλῆς – διότι αὐτὸς εἶναι – διὰ τοῦ ἔργου του Ἀντεγδνη ἀναδεικνύεται ὁ ὑπατος συνθέτης τραγωδιῶν. Παρουσιάζει μορφᾶς ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἰδανικᾶς τάξις ὃποιας πρέπει οἱ ἀνθρώποι νᾶς φροντίζουν νᾶς τάξις φθάσουν.

Ἡ ἡρωϊκὴ τοῦ ὄμονύμου δράματος ἡ ἐκπροσωποῦσα τάξις ἡθικᾶς ἀρχᾶς τῆς ἀγάπης, τῆς αὐτοθυσίας καὶ τοῦ καθήκοντος, τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἐν χένει, ἔρχεται ὡς ἄλλος Μεσίας τῆς προχριστιανικῆς ἐποχῆς νᾶς διδόξη διὰ τοῦ ἴδιου παραδείγματος εἰς τὰ σκότη τῆς ἀμαθείας εἰς τὰ ὄποια εὔρισκοντο οἱ συμπολίται της.

Μιᾶς γυναικαῖας ἔρματον τῆς κατακραυγῆς τῶν θεῶν ὑφώνει ὑπερήφανον τὴν κεφαλήν της ἐμπρόδεις εἰς τάξις φιλοδοξίας καὶ μεγαλαυχίας τοῦ τυραννικοῦ μονάρχου Κρέοντος. Τοῦ φίλτρον τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης λαμβάνει διαστάσεις μέσα της. Ἡ πίστις ὅτι παραβαίνουσα τούς παροδικούς, νόμους θά τιμήσῃ τούς θείους καὶ ἀπολύτους άνρους ἀγράφους, δίδει εἰς αὐτήν φτερά. Σαφῆς γνῶστης τοῦ διαγγέλματος ἂμα δέ καὶ πιστός τηρητής τῆς ἀλαθήτου συνειδήσεως, ὁδηγεῖ τὰ βῆματά της πρός τὴν ἐκτέλεσιν ἐνός ἀπωτάτου σκοποῦ, ἰδανικοῦ ὡς ἀπειδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων.

Ἄδιαφοροῦσα διὰ τὰ συμπτώματα τοῦ διαβήματός της ἐπιδίδεται μὲν αὐτοθυσίαν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ της. Οὐδόλως πτοεῖται τὸν θάνατον οὔτε μεταπείθεται εἰς τάξις διηνεκεῖς προτροπᾶς τῆς Ἰσμήνης. Οἱ ὑφαλοι τῆς φιλοζώου ἀδελφῆς της, τῆς ὄποιας ἐπικαλεῖται τὴν ἀρωγήν, οὐδεμίαν μεταβολήν ἐπιφέρουν ἐπὶ τοῦ σταθεροῦ της χαρακτῆρος. Ὅφηπετοῦσα νεάνιες ἐμπνευσμένη μὲν τὰ νάματα τοῦ καθήκοντός της ὁδηγεῖ τὰ βῆματά της εἰς τὸν τόπον τοῦ δράματος.

Μένη μὲν μέρον ἐφόδιον τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐπιτελεῖ θεῖον ἔργον, ἐπιτυγχάνει τὴν ταφῆν τοῦ ἀδελφοῦ της. Συλλαμβάνεται ὑπὸ τῶν αὐλοκολόντων καὶ φέρεται εἰς τὸ ἐδώλιον τοῦ κατηγορουμένου, εἰς τὸ αὐτοσχέδιον δικαστήριον τοῦ μονάρχου Κρέοντος. Μὲ ὄφιν ἀνατάβλητον ἀπὸ τάς ταλαιπορίας ἵσταται ἡ ὑπερήφανος κόρη πρὸ τοῦ ἔγωγε στοῦ μονάρχου. Μὲ ἀσυνήθιστον ἀδιαφορίαν διὰ τὴν ἐφήμερον ζωῆν της ὁμολογεῖ ἀγέροχη τὸν αὐτουργὸν τῆς ταφῆς καθῶς καὶ τὰ αἴτια τὰ ὅποια τὴν ἀδήγησαν εἰς τὸ διεῖβημα τοῦτο. Τέλος δέ παρατηρεῖ τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῆς πρᾶξεώς της ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ ἐκθέτει εὐθέως τὰ αἰσθήματα τῶν συμπολιτῶν της καὶ τοὺς λόγους τῆς παρασιωπήσεῶς των.

Δύο μονομάχοι διασταυρώνουν τὰ ἔιφη τῶν αἰσθημάτων τους. Εἰναι τζήτημα ζωῆς ἡ θανάτου. Σὲ κάθε συμβείμο τῶν σπαθιῶν τους φαίνεται ἀνάγλυφος εἰς τὰ πρόσωπά των ἀφ' ἐνδέ μὲν ἡ ὄρμητικότης καὶ ἡ λύσσα τοῦ μαλινούμενου μονάρχου ἀφ' ἐπέρου ἡ δεξιδητα καὶ ὑπεροχὴ τῆς κόρωνδος. Τὰ βέλη τῆς ὄργης τοῦ τυράννου πού μέ πάθος ἐκποξεύει ἀποθραύζονται ἀπὸ τὸ σθένος τῆς κόρης. Αἱ κλαγμαὶ κάνουν τὸν χορδὸν τῶν γερδυτῶν νὰ ἀνασκηρτᾶ ἀπὸ τὴν ἐκπληξιν καὶ νὰ ἐνισχύῃ τὴν προτέραν του ἀντίληφιν "μή τι καὶ θεῆλατον". Ο φόβος ὅμως τούς δεσμεύει τὰ αἰσθήματα.

Σηληρός, διαπνεόμενος ἀπὸ ἀνράτητον μέσος διὰ τὸ θράσος τῆς κόρης, τὰ στήθη τῆς ὅποιας ἀποτελοῦν κυματοθραύστην τῶν σκολιῶν του, προσπαθεῖ νὰ ὑποτιμήσῃ ἡ μᾶλλον νὰ παρουσιάσῃ ὡς ἀσεβῆ τὴν πρᾶξης. Αντίχυρος τέλος διδτὶ βλέπει νὰ ἀναιροῦνται ἐνα πρός ξυνα τὰ ἐπιχειρήματά του, παρατηρεῖ ὅτι ὁ Πολυνίκης ητο ἔχθρος τῆς πατρίδος καὶ ὅτι ὄφείλει νὰ ὅμιληση περὶ αὐτοῦ. Οποία ὅμως τότε ἀποστομωτική απάντησις τὸν ἀνέμενεν. Εἰς τὰς δύο κατωτέρω ἐπιγραμματικὰς λέξεις, τὴν ἀθάνατον φράσιν πού τῆς ἔδωσε βαρύτατον νόημα μὲ τὸ φωτοστέφανον τοῦ μαρτυροῦ της θανάτου, ἐκκαθρεπτίζεται ἡ ὅλη οὐσία τοῦ φυχικοῦ της κόσμου: "οὗτοι συνέχθην ἀλλὰ συμφιλεῖν ἐφην". Ή τρυφερὰ παρθένος ὑφώνεται εἰς ἐμπνευσμένη ἔρειαν τῆς ἀγάπης ὑπενθυμίζουσα τὰς χριστιανικὰς παρθένους. Απαρνεῖται τό εἶναι της καὶ γίνεται διδάσκαλος, ἐραπόστολος τῶν ἡθικῶν ἀρχῶν τοῦ "Ἄδου.

Εεχναὶ γιὰ λίγο τότε τήν γυναικεῖαν της φύσιν ἐ-
μπράξεις εἰς τὸν φυχικὸν ἀναβρασμὸν καὶ ξεσπᾶ εἰς ἔ-
ναν ἐξηγητικὸν λόγον τῶν πρᾶξεων της. Εξαίρει τὴν
σπουδαιότητα καὶ αξίαν τῶν ἀγράφων καὶ ἀπολύτου κύ-
ρους νόμων οἱ ὄποιοι ἀπορρέουν ἐκ τοῦ θείου θελή-
ματος καὶ τῶν ὄποιων ὑπῆρξε πιστός τηρητής. Τούνα-
ντίον ὑποβαθμίζει τοὺς ἐφόρμερους καὶ παροδικούς,
ἀντιπρόσωπος τῶν ὄποιων ἐμφανίζεται ὁ θυητός τύ-
ραννος Κρέων.

Μὲ τοιαῦτα αἰσθήματα καὶ καρτερίαν ὀδηγεῖ-
ται εἰς τὸν τάφον, τὸ δῶρον τῶν θεῶν. Νοιώθει τὸν ἐ-
αυτὸν της ἀπηλλαγμένον τῶν τύφεων. Διὰ μίαν ὅμως
στιγμὴν ἐνθυμεῖται ὡς ἄλλος Διάκος τῆς Ἀλαμάνας
τὴν φύσιν, τὸν ἥλιον, τὴν νεδτητά της καὶ ὅτι ἔγκλει-
ει ἡ φυχὴ της εἰς τρυφερότητα ἐκπλᾶ τώρα εἰς αὐτό
τὸ κύκνειον ἀσμα της. Καὶ ἡ Νιόβη, ὅπως συγκρίνη τὸν
ἔαυτό της, πίπτει θῦμα τοῦ ἔγωγεσμοῦ τοῦ Κρέοντος.

Δέν ἄργησεν ὅμως ἡ δαμόκλειος σπάθη, ἡ ρομ-
φαία τῆς δικαιοσύνης, ἡ θεία Νέμεσης, νὰ πατάξουν τὰς
αὐθαιρεσίας αὐτᾶς. Καὶ ἔμαθεν ἔτσι ὁ Κρέων ἐκεῖνο τὸ
ὄποιον σαρκαστικῶς πρό ὀλίγου ἔλεγε πρός τὴν ὑπέ-
ροχον ἡρωΐδα: "Ἴσθι ὅτι, τὰ σκληρὰ ἄγαν φρονήματα....
πίπτειν εἰσίδοις ἂν".

Ἐξέπνευσεν ἡ ὑπέροχος ἡρωΐς θῦμα τοῦ ἔ-
γωγεσμοῦ, τοῦ μίσους, τοῦ υλιστικοῦ πνεύματος τῆς βί-
ας, μὲ λίγα λόγια ὅλων ἐκείνων τῶν αἰσθημάτων ἐνδει-
αυθαιρέτου καὶ τυραννικοῦ ἄρχοντος τὰ ὄποια συνοψι-
ζόμενα ἀποδίδονται ὡς χαρακτήρ τοῦ Κρέοντος. Ἀφησεν
ὅμως πίσω της τὰς ἀπολύτου κύρους παρθενογενήτους
θυγατέρας, της: τὴν εὔσέβειαν, τὴν ἀγάπην, τὴν αὐτοθυ-
σίαν, τὸν ἀνθρωπισμόν.

"Μέσα εἰς τὴν μοναχικὴν καὶ πληγωμένην
καρδίαν μιᾶς κόρης εἶχεν εὕρει ἀσύλον ὁ ἀνθρωπισμός"
γράφει ὁ Ριχάρδος Βένγνερ. "Αν ἐξετάσωμεν τὸν χαρακτή-
ρα τῆς κόρης, μὲ κανδνα τὴν ἀλλαθητον πείραν τῆς ζω-
ῆς, θεδίδωμεν ὅτι πρᾶγματι ἡ τρυφερὰ ἐκείνη γυναι-
κεία μορφὴ ἔκλειεν εἰς τὸν ἐσωτερικὸν της κόσμον μί-
αν φυχὴν θερμουργὸν καὶ ἀπτόητον. Μόνη της ἡ δυνήθη
νὰ ἐξαρθῇ εἰς τὸ ὑφος τῆς ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης, ἡ ὄ-
ποια ἀντλεῖ τὰς δυνάμεις της ἀπό τὰ ἀνεξάντλητα βά-
θη τῆς φυχῆς καὶ τῆς πέραν τοῦ τάφου αἰωνίας ζωῆς
τῆς κατευθυνομένης καὶ διεπομένης ἀπό τοὺς ἀγράφους
αἰωνίους νόμους τῆς θείας δικαιοσύνης. Διὰ τῆς αὐ-

τοθυσίας ἐπαγίωσε τάς καθόλου ἀπόφεις της περί καθήκοντος καὶ ἀνθρωπισμοῦ. Ἐλύτρωσε τὴν δεινῶς καττριχομένην πόλιν τῶν θηβαίων ἀπὸ τῆν πολιτικῆν βίαιων καὶ τὴν ἐπανέφερεν εἰς τὸν δρόμον τῶν θεῶν, εἰς τῇ λατρείαν τῶν υεκρῶν, εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἀγάπης.

Ἡ Ἀντιγόνη ἔμεινε καὶ θά μείνη αἰώνιον ἔνδαλμα ἐπιτεύξεων διδτὲ ἔδωσε τὴν ζωήν της "λύτραντι πολλῶν". Τὸ δόγμα τῆς Ἀντιγόνης πάλει τὴν χοδήν τῆς εὐγενοῦς αμίλητης τῶν νέων ὑπηρετῶν τῆς δραματικῆς τέχνης καὶ ὥθετ αὐτούς εἰς νέας εὔποιεῖας. Ζητοῦν νὰ προσεγγίσουν ἔστω τὴν δραματικήν τέχνην τοῦ Σοφοκλέους.

Διακοπές τοῦ Πάσχα

(Πεζοπορῶντας Κόνιτσα-Γανναδιό)

Χωριό. Τί ὡραία λέξη. Κανένας ἄλλος τόπος δὲν
ἔχει τίς χάρες τοῦ χωριοῦ. Πόδσοι ποιηταί καὶ πεζογρά-
φοι τὸ εξύμνησαν. Εὐτύχισμένοι ὅσοι ζοῦν κοντά του.

“Εχει τὴν δύναμη νὰ ἐλκει τοὺς ἀνθρώπους ὅπως καὶ
ἔμενα. Τὸ νοσταλγῶ. ”Οσο πλησιάζουν οἱ μέρες τῶν δια-
κοπῶν καὶ περισσότερο. Κάθε βράδυ μετά τὸ διάβασμα
βγαίνουμε μὲ τὸν ἀδελφὸ μου στὴν αὐλῇ καὶ λέμε ἀτέ-
λειωτες ἴστορίες γιὰ σένα. Σχεδιάζουμε μαζί τὸ ταξεί-
δι. Καὶ νὰ πού ἔφθασε ἡ ὥρα. Αὔριο φεύγουμε. Ο νοῦς
μας πετᾶ.

Γλυκοχαράζει. “Ο ἥλιος πρόβαλε τὸ φαλακρό του
κεφάλι φηλά ἀπὸ τὰ κράνουρα τῆς Γκαμίλας καὶ χαιρε-
τᾶ τὴν μισοκοιμισμένη πόλη. Μιὰ ζεστή ἀχτίδα μπαίνει
ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ μᾶς χαϊδεύει τὰ πρόσωπα ἀπαλά
σαν τὸ χάδι τῆς μάνας. Ο ἀδελφός μου κοιμάται ἀκό-
μη. Καθὼς κοίταξα γύρω μου ἀγουροξυπνημένος τότε κα-
τάλαβα ὅτι δὲν ἥμουν στὸ χωριό.

Ξύπνα θδδωρε, φωνάζω στὸν ἀδελφὸ μου, ξημέρωσε.
“Ετοιμάσου νὰ φύγουμε γιὰ τὸ χωριό. Πετάγεται ὄρθιος
γρήγορα κι ἀντός καὶ βγαίνουμε μαζί στὴ βρύση τῆς
αὐλῆς νὰ πλυθοῦμε. Τρῶμε λίγο φωμί καὶ τυρί καὶ „έτοι-
μάζουμα τὰ πράγματά μας. Τὰ βάζουμε βιαστικά σ᾽ εναν
τροβά καὶ ἔνα σακούλι, τὰ ρίχνουμε στὴν πλάτη καὶ
κετά σου Κόνιτσα, πάμε στὸ χωριό μας. Ρίχνουμε μιὰ
ματιά πίσω μας καθὼς κατηφορίζουμε τὸ γκαλντερίμι
γιὰ τὴν ἀγορᾶ. Αποχαιρετοῦμε τοὺς τυχόντας συμμαθη-
τάς μας στὸ δρόμο καὶ τοὺς εὐχόμαστε “καλή ἀνταμώ-
ση”. Στὴν ἔξοδο τῆς πόλης στὸν “Αἴ Γιάννη τὸ στρατι-
ωτικὸ φυλάκιο ἐλέγχει τίς ταυτότητες. Περνάμε χω-
ρίς νὰ μᾶς προσέξει ὁ σηκωπός καὶ προχωρᾶμε.

Στά πόδια μας ὁ κάμπος μὲ τὴν ποικιλία τῶν
χρωμάτων καὶ τὸν φειδωτό “Αῶ μοιάζει μὲ ζωγραφιά.
Ολα γύρω μας εἰναι ὅμορφα. Πανύφηλα δασωμένα βουνά
πού μερικά φοροῦν ἀκόμα τὸν ἀσπρὸ χιτῶνα τοῦ χει-
μῶνα. Δίπλα μας τὸ στρατιωτικό Νεκροταφεῖο. Αὐτῶν

πού ἔπεισαν στό Κάμενικ καί τόν Πύργο, στό Γράμμο, στή Γύψτισσα καί στό Ταμπούρι. Ἐπειτα ἀπό συζήτηση γύρω ἀπό τόν πόλεμο φθάνουμε στή γέφυρα Μπούϊς. Κατώ ἀπό τή θολωτή καμάρα της διέρχεται μικρός παραπόταμος τοῦ Ἀώου πού πηγάζει ἀπό τό Πενλάρι καί διασχίζει μια στενή καί ἀπότομη χαράδρα δίπλα μας.

Τώρα ἀφήνουμε τόν ἀμαξητό δρόμο καί ἀκολουθοῦμε ἔνα μονοπάτι. Ὁ ἀνήφορος μᾶς κάνει νὰ καμπούριαζουμε ἀπό τό βάρος τῶν σάκων καί νὰ ἰδρώνουμε ἀπό τήν κούραση. Αναγκαζόμαστε νὰ καθίσουμε υδεκαουρασθοῦμε. Ἐνῷ γελοῦμε μέ τά διάφορα ἀστεῖα μας ἀκοῦμε ξαφνικά νὰ ἔρχεται ἀπό μακριά βογιῶντας τό φορτηγό λεωφορεῖο τῆς γραμμῆς. Τρέχουμε ώς τόν δρόμο καί χαιρετοῦμε τούς ἐπιβάτες του. Οἱ συμμαθητές μᾶς κουνοῦν τό χέρι.

Προχωροῦμε μέ βῆμα γοργό. Περνοῦμε μπροστά ἀπό ἔνα Εἰκόνισμα καί κάνουμε τόν σταυρό μας. Ἡ συζήτηση για τό χωριό μας συνεχίζεται. Συγχρόνως είχω στόν ἀδελφό μου τά Βουνά πού υφώνονται μπροστά μας. Να ὁ Κλέφτης, τοῦ Λέω, ὅπου ἔγινε ἐκείνη ἡ μεγάλη φονική μάχη μεταξύ Ελλήνων καί κομμουνιστῶν τό 1948. Καί πιθανοστά του τό Ἀγώνυμο. Βλέπεις πίσω-πίσω μια κορυφή χιονισμένη; Εἶναι τό δεύτερο σέ ύψος βουνό τῆς Ελλάδος, ὁ Σμόλικας. Σε λίγο βγαίνουμε σε ἄλλον ὁρίζοντα καί θα φανοῦν καί τά Βουνά τοῦ χωριοῦ μας.

Βορείως βλέπουμε τόν Ἀμάραντο, τό χωριό τοῦ φίλου μας τοῦ Ἀγαθαγγελού, μέ τά ἀτμοῦχα λουτρά καί στή ρίζα τοῦ βουνοῦ κυλᾶ τά νερά του ὁ Σαραντάπορος. Να καί τό χωριό τῆς γιαγιᾶς μας, ἡ Τράπεζα. Άλλα πιά φθάσαμε στοῦ "Ἀγίου τό δένδρο" καί σταματοῦμε για λίγο. Εἶναι τό Εἰνδονίσμα τοῦ Νικάνωρος πού κάποτε ἔφυγε ἀπό ἐκεῖ ἡ εἰκόνα του καί πῆγε μόνη της φηλαί στά ἀπότομα βράχια καί ὅταν τήν βρήκαν ἔχτισαν ἐκεῖ ἔνα ἐκκλησάκι. Κατόπιν προχωροῦμε κατά μῆκος ἐνός λάκκου μέ πλατάνια καί όλα ὅταν δροσερά. Ήταν τό κατάλληλο μέρος για γεῦμα. Ήπιαμε νερό ἀπό τόν λάκκο καί ξεκουρασθήκαμε για λίγο στά χαλίκια. Τό λιτό μας φαγητό τό βρήκαμε πολύ υόστιμο.

Συνεχίζοντας τόν δρόμο συναντοῦμε μια παλιά πέτρινη γέφυρα πού τήν ἀνατείναξαν οἱ συμμόριτες. Ἐκεῖ κοντά εἶναι καί ἔνα μικρό Χάνι όπου

ηπιαμε ἀναφυκτικά και ἀγοράσαμε ἄσπρο φωμί και πορτοκάλια. Στό ἀνήφορο τῆς Δικτύων δέν αἰσθανόμαστε πιδικούς κούραση. Βρισκόμαστε στά δικά μας μέρη.

“Αἴντε και φθάσαμε, λέμε. Στά χωράφια οι χωριανοί σκάβουν και ἄλλοι πηγαίνονται με τά μουλάρια κουβαλῶντας ξύλα. Φθάνοντας στήν Μόλιστα τώρα πιδιόλος ὁ κόσμος πού συναντάμε στούς δρόμους είναι γυνωστός. Τό μαζέψαμε τό κουβάρι λέμε και με ιαρδικό πού χτυπάει δυνατά πλησιάζουμε στό χωριό μας.

Κουράσθηκα. Κι ἔγω τά τίδια. Κουράγιο και φθάσαμε. Περνῶντας ἀπό τό Νεκροταφεῖο τῆς Παναγίας με τίς αἰωνόβιες βαλανιδιές ήδη ηδούμε τόν σταυρό μας. Λίγα βήματα πιδιά πάνω είναι τό Σχολεῖο. Ω.. φθάσαμε. Τά παιδιά παιζουν χαρούμενα και ὁ δάσκαλός μας κυττάζει χαμογελῶντας. Χαιρετοῦμε τό σύνολον και ίδιως τόν μικρότερο ἀδελφό μας πού έτρεξε κοντά μας. Τώρα τό χωριό ἀπλώνεται πανέμορφο μπροστά μας. Ή ιαρδικό μου πλέξει με ἀνοιχτά πανιά σέ πελάγη χαρᾶς και ἀγαλιάσεως.

Προχωροῦμε. Τώρα ὁ νοῦς μου είναι πότε θα φθάσουμε στό σπίτι μας και στούς δικούς μας. Στήν πλατεία ὁ πλάτανος μοιάζει θεόρατος και τό νερό τῆς βρύσης μας καλωσορίζει φλυαρῶντας. Μερικά μικρά παιδιά παιζουν στό προαύλιο τῆς Εικλησίας και στό Καφενεῖο οι ἄνδρες συζητοῦν μεγαλόφωνα. Στίς γειτονιές οι γυναῖκες καθισμένες στά πεζούλια μας καλωσορίζουν. Ανεβαίνουμε με μιά ἀνάσα τό σκηνικό και σέ λίγο εἶμαστε στό σπίτι μας. Τό τί ἔγινε μέλις μας είδαν οι γονεῖς μας δέν περιγράφεται. Βρισκόμαστε πάλι στό πατρικό μας σπίτι ὅπου τόσους κινδύνους περάσαμε με τόν πόλεμο.

Τό βράδυ παίξαμε με τά ἄλλα παιδιά στό Μεσοχώρι και ὕστερα πήγα με τά ἀδέλφια μου και τό σκυλάκι μας τήν Σπίθα βόλτα στόν λόφο τῆς Τζιαντόρας. Τήν ώρα πού ὁ ἥλιος βασίλευε ἀρχίσαμε νά σιγοτραγουδάμε: Χωριό μου ὄμορφο με τίς ραχούλες και τίς ρεματιές, πούχεις πεῦκα και λαγγάδια και εύωδιάζουν οι μυρτιές. Ένα δάκρυ κύλησε τότε στό πρόσωπό μου πού προσπάθησα νά τό κρύψω ἀπό τ' ἀδέλφια μου. (Σημ. Ή "Εκθεση αὐτή γράφθηκε σέ συνεργασία με τόν ἀδελφό μου στά πρῶτα χρόνια μας στό Γυμνάσιο).

Ενημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κούτσας

'Αποχαιρετισμός στά Θρανία

(Τήν σάτυρα αύτή τῶν συμμαθητῶν μου τήν διδασκαλίαν
στήν τάξη λίγο πρίν ἀπό τίς ἀπολυτήριες ἔξετά-
σεις μας).

Τοὺς συμμαθητές μου ἔννεπε μοῦσα
νὰ τοὺς γράψω στά παλιά μου τὰ παπούτσια.

'Ανοίγω τὸ κατάστοιχο πού γράψεται ἡ μωρία
ἐν ἔτει 1957 τοῦ Μαΐου τριανταμία.

Καί πρῶτα ἀπό τοὺς ναθυητές ἀρχίζεται ἡ σκυτάλη,
τό φάρι μυρίζει ἀπό τὸ κεφάλι.

Στόν Γυμνασιάρχη πού ἀγαπά, τὰ λέω νέτα-ντρέτα,
τοὺς σοφιστές, τὸ θέατρο καὶ τήν μοτοσυκλέτα
καὶ ἐν χρῶ κεκαρμένοι πῆθελε νᾶ εἴμαστε παιδιά,
ἐνθύμιο ν' ἀφῆσουμε τσουλούφι ἀπό μαλλιά.

Στόν Μαθηματικό ἐνα "εὔχαριστῷ" πού μᾶς ἔμαθε προπαίδεια
καὶ στήν σχολή πιά κανεῖς δέν ἔχει βερεσέδια.
Τήν ιστονωνία δίδασκε ἐπίσης μὲν θυμόν
κινούσι σπάροι νᾶ νυστάξουν δέν εύρισκαν καιρόν.

Στόν Φυσικό εὔχρησθα πρόδοο πιό μεγάλη,
ὅσοι συνεχίσουμε τίς σπουδές θὰ χτυπᾶμε τὸ κεφάλι,
οἵ φάρσες πού τοῦ κάνναμε θὰ μείνουν γιὰ χαλάλι.

Τοῦ θεολόγου ἡ καρδιά πού τίς καρδιές διαβάζει
"ΜΑΛΙΣΤΑ" τίς κοπάνες μᾶς ξέρει καὶ νευριάζει.
Θυμᾶστε ὅταν ἔξη μᾶς ἔβαλε σ' ὅλους στά θρησκευτικά
καὶ στό Διδυμότοιχο ἄς μὲ στείλουν ἔλεγε πολὺ πεισματικά.

Στά Λατινικά ὁ ναθυητής μᾶς ἔκανε ξεφτέρια,
τήν "Αυνα μᾶς κυττούσε αὐτός κι ἐμεῖς τά περιστέρια.

Καὶ τώρα πού παντρύονται μάθαμε καὶ τδ ΑΜΟ,
κορδίδα θὰ λέει μέσα του κοπιάστε καὶ στδν γάμο.

Γιὰ τὸν Γυμναστή τδν φίλο μας, πέστε κι ἐσεῖς κάτι
(βρέ παιδιά,
μακάρι νάταν σᾶν τὴν Γυμναστική ὅλα τὰ μαθήματα.

Μάγκες κι ὄμορφοιόριτσα ἤρθε ἡ σειρά σας τώρα,
τῆς τάξης μας τὰ ἄπλυτα τὰ βγάζω ὅλα στῇ φόρα.

Στὸν Γιωργάρα μας κι ἄν κραίνεις γίνεσαι ἀπλῶς μπελ
έρημος, βαρύς καὶ μόνος, ἀδιάφορος γιά μάς.

Στίς σαραντάρες, τίς γραμμές ἐννοῶ σᾶν τιμωρία,
ἔφθασε ἀφθαστο ρεκόρ τοῦ Σπύρου ἡ μωρία.

Στὸν Τσομίδη νὰ πηγαίνει στὴν ἐκκλησία στράτα-στράτο
τοῦ εἶπαν πώς ἀπό τὸν ἀμβωνα μεταξουν ζαχαράτα.

Θὰ τδ ξέρετε βεβαίως "μὲ τὴ οκούπα Νάνη-Νάνη"
πού στὰ Γιάννενα ἐπῆγε τὸ σεργιάνι του νὰ κάνει.

Τί γυρεύατε στὸ δάσος καλό παιδί ~~λίκη~~ Παπά
τόσα παιδιά κι ἐσύ μαζί παρέα μὲ τὴν κοπελλιά;

Χρήστου-Χρήστου τὰ κορίτσια μέσ' στὴν τάξη φιθυρίζουν
μὰ ἐσύ δεν τούς μιλᾶς κι ἐάλλο τόσο σὲ κεντρίζουν.

Γιατί ρωτοῦσε Στέφανε ἡ Φρόσω ἀπορῶντας
τί θέλετε τόσα παιδιά κοντά μου τραγουδῶντας;

Στρατηγὲ Καρακατσιάνη πάλι δεν ξέρεις μάθημα,
χόρευες στὰ πανηγύρια, τό χωριό σου ἀνάθεμα.

Ό θωμᾶς πού τὸν Σουρή ξεψυλίζει σκεφτικδές
μὲ τὰ χρόνια ἔχεις γίνει στὰ σκονάκια εἰδικδές.

Τὸ παράκανες Δημήτρη νὰ ρωτᾶς φιθυριστά
"πές τί λέει παρακάτω" στὰ διαγωνίσματα.

Αναστάση κάνε στάση καθώς τδ μάθημα διαβάζεις
καὶ λιπότερα τσιγάρα πιὰ στὸ στόμα σου νὰ βάζεις.

Κάνε κάτι νά πειράξω καί έσένα Καφετζή,
ούτε μιά αποβολή, τδ κεφάλι σου γουλί.

ΜΈ καπέλλο κουκουβάγια καί μουστάκι χνουδωτό
καί κοντό παντελονάκι τελευταίος είμαι έγω.

Πελαγία Παπαδήμα πού μέ τίς φωνές μᾶς πνήγεις
θέλω φίλοι νά γενεῖτε μέ τδν Φυσικό πρίν φύγεις.

Κι 'έσεῖς Γιαννούλη καί Χατζή πού γελάτε στή γωνιά,
στδ σκασιαρχεῖο πρῶτες καί ούτε γάτα ούτε ζημιά.

Κόρη τοῦ Γυμνασιάρχη μέ τήν "Αννα συντροφιά
καί τίς μπλέ σας τίς ποδιές είσαστε μιά ζωγραφιά.

Γειά σας ἀγαπητοί συμμαθητές, χωρίζουμε, λαπάμαι,
καλή σταδιοδρομία σᾶς εύχομαι, πάντα θά σᾶς θυμάμαι.

Οι καθηγητές μου στήν Ηη τάξη

- Φερούνας 'Ιωάννης Γυμνασιάρχης (έξ 'Ελατης Ζαγορίου)
- Γκαραβέλας Χριστόφορος Μαθηματικός (έκα Καστανιανης Κονίτσης)
- Ρεμπέλης Νικόλαος Φιλόλογος (έκα Βούρμπιανης Κονίτσης)
- Παπακωνσταντίνου Εύθυμιος Γυμναστής (έξ Αίγαου)
- Πλούμης ; Θεολόγος
- Μουδόπουλος Δημήτριος Φυσικός (έκα Ζαγορίου)

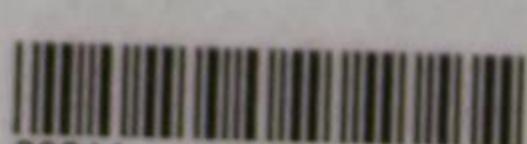
Οι συμμαθητές μου στήν Ηη τάξη

- Κολιδής 'Αχιλεύς (έκα Μολυβδοσκεπάστου Κονίτσης)
- Καφετζής Γρηγόριος (έξ 'Ηλιδρας Κονίτσης)
- Γκότζης Σπύρος (έκα Κονίτσης)
- Μπίμπας Στέφανος (έκα Καστανιανης Κονίτσης)
- Νάνης Θεόδωρος (έξ "Ανω Ραβένιων. Πλωγώνιου)
- Σαμαράς Δημήτριος (έκα Κερασδβου Κονίτσης)
- Τσομίδης Αδαμάντιος (έκα Βρυσοχωρίου Ζαγορίου)
- Καρακατσάνης Παναγιώτης (έκα Σανοβού Κονίτσης)
- Χήρας Θωμάς (έκα Νικάνωρος Κονίτσης)
- Παπαθεμιεστοκλέους 'Απόστολος (έκα Κονίτσης)
- Θεόδωρος Γκούτος (έκα Γανναδιού Κονίτσης)
- Γεωργιαδής 'Αναστάσιος (έκα Τραπέζης Κονίτσης)
- Κατσίμπαρης Γεώργιος (έκα Διεστράτου Κονίτσης)
- Χρήστου Παναγιώτης (έκα Χιονιάδων Κονίτσης)
- Σπύρου Ιωάννης (Χωροφύλακας)
- Παπαχριστίδου "Άννα (έκα Κονίτσης)
- Γιαννούλη Πηνελόπη (έκα Χιονιάδων Κονίτσης)
- Φερούνα Εύτυχη (έξ 'Ελατης Ζαγορίου)
- Παπαδήμα Πελαγή (έκα Καστανιανης Κονίτσης)
- Πρέντζου Εύφροσύνη (έκα Κονίτσης)
- Νίκαιας Αιγαίης (έξ "Αρτας)
- Χατζή Λευκοθέα (έκα Πηγής Κονίτσης)

Η Η' τάξη του 1956-1957 τήν τελευταία
ήμερα τῶν ἀπολυτηρίων ἐξετάσεων

Εθνοσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κούτσα

28211

KON